

ΛΌΓΟ

Σ

ART DE LA PENSÉE SCIENTIFIQUE

COLLECTION DE PAPIERS SCIENTIFIQUES

SUR LES MATÉRIAUX DE LA CONFÉRENCE SCIENTIFIQUE ET PRATIQUE INTERNATIONALE

LES TENDANCES ACTUELLES DE LA MONDIALISATION DE LA SCIENCE MONDIALE

3 AVRIL 2020 • MONACO, PRINCIPAUTÉ DE MONACO

VOLUME 2

DOI 10.36074/03.04.2020.v2
ISBN 978-2-7028-6782-2

EUROPEAN
SCIENTIFIC
PLATFORM

ΛΟΓΟΣ

COLLECTION DE PAPIERS SCIENTIFIQUES

SUR LES MATÉRIAUX DE LA CONFÉRENCE
SCIENTIFIQUE ET PRATIQUE INTERNATIONALE

**«LES TENDANCES ACTUELLES
DE LA MONDIALISATION DE LA
SCIENCE MONDIALE»**

3 AVRIL 2020

VOLUME 2

Monaco • Principauté de Monaco

E
S
P

Président du comité d'organisation: Holdenblat M.

Responsable de la mise en page: Kazmina N.

Responsable de la conception: Bondarenko I.

- L 58 **Les tendances actuelles de la mondialisation de la science mondiale:** collection de papiers scientifiques «ΛΟΓΟΣ» avec des matériaux de la conférence scientifique et pratique internationale (Vol. 2), 3 avril, 2020. Monaco, Principauté de Monaco: Plateforme scientifique européenne.

ISBN 978-2-7028-6782-2

DOI 10.36074/03.04.2020.v2

Les résumés et articles des participants à la conférence multidisciplinaire scientifique et pratique internationale «Les tendances actuelles de la mondialisation de la science mondiale», qui s'est tenue à Monaco le 3 avril 2020, sont présentés.

La conférence est incluse dans le catalogue des conférences scientifiques internationales; approuvé par ResearchBib et UKRISTEI (Certificat № 264 du 03/19/2020); est certifié par Euro Science Certification Group (Certificat № 22141 du 14/03/2020).

Le matériel de la conférence sera accessible au public selon les termes de la licence Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0).

Tous les articles scientifiques de la collection seront indexés par CrossRef, ORCID, Google Scholar, ResearchGate, OpenAIRE et OUCI.

CONTENU

SECTION VI. SCIENCES BIOLOGIQUES

CHANGES IN THE FLORISTIC DIVERSITY OF THE THRESHOLD PART OF THE DNIPRO THROUGH THE CENTURY

Naidon K. 7

STUDY OF MICROSCOPIC STRUCTURE FEATURES CUTICULAR LAYER OF EUROPEAN HEDGEHOG NEEDLES (ERINACEUS EUROPAEUS)

Pikhtirova A., Ivchenko V. 9

БІОКОНВЕРСІЯ ВІДХОДІВ ВІД БАНАНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КУЛЬТИВУВАННЯ PLEUROTUS OSTREATUS

Зиков О.Ю., Мельник О.М. 11

БІОТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИГОТОВЛЕННЯ СМАЖЕНОЇ КАВИ

Водовозов А.М. 14

ОЦІНКА КОНТАМІНАЦІЇ ФЕНОЛОМ ВОДИ ПЕРШОГО ПІДЙОМУ Р. ДНІПРО З ДВС-2 М. ЗАПОРІЖЖЯ

Троїцька О.О., Мілько Д.О. 20

SECTION VII. SCIENCES MÉDICALES

FREQUENCY OF DELAYED-TYPE HYPERSENSITIVITY TO MICROBIAL ANTIGENS IN PATIENTS WITH GENERALIZED PARODONTAL DISEASES AND ANOREXIA NERVOSA

Reshetnyk L. 23

INFLUENCE OF CARBOHYDRATE-RESTRICTED DIET ON SOME HEMOSTASIS PARAMETERS IN ARTERIAL HYPERTENSION PATIENTS WITH INCREASED BODY MASS INDEX

Kramarova V., Polonska L., Tyravska Y. 25

RETRO- AND PROSPECTIVE ANALYSIS COURSE OF PREGNANCY AND CHILDBIRTH IN WOMEN WITH POSTPARTUM DEPRESSION

Kolesnyk Y. 28

БРОНХІАЛЬНА АСТМА ЯК АТОПІЧНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ

Горішний І.М. 33

ВПЛИВ ПЕРЕНЕСЕНОЇ СТРЕСОВОЇ ПОДІЇ НА ВИРАЖЕНІСТЬ ТРИВОЖНОЇ ТА ДЕПРЕСИВНОЇ СИМПТОМАТИКИ У

ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ Зеленська К.О., Красковська Т.Ю., Зеленська Г.М.	35
ЕФЕКТИВНІСТЬ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У ХВОРИХ НА БІПОЛЯРНИЙ АФЕКТИВНИЙ РОЗЛАД Кожина Г.М., Тахташова Д.Р.	37
МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ДИФЕРЕНЦІЙНОЇ ДІАГНОСТИКИ ЕРОЗИВНИХ УРАЖЕНЬ СЛИЗОВОЇ ОБОЛОНКИ ПОРОЖНИНИ РОТА У ДІТЕЙ Зайцева Є.М., Шаповалова Г.І.	38
РЕКОНСТРУКЦІЯ КРЫЛА НОСА ПОСЛЕ УДАЛЕНІЯ КАРЦИНОМЫ КОЖИ – ВЫБОР СПОСОБА Волчек В.С., Иванова Е.С.	41
СКАНДИНАВСЬКА ХОДЬБА В ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ Черепок О.О., Волох Н.Г., Мачигіна О.В.	43
СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ЛІКУВАННЯ ВАГІНІЗМУ (F 52.5) Георгієвська Н.В.	45

SECTION VIII. PÉDAGOGIE

LEGO-КОНСТРУКТОР ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Бурсова С.С., Карапузова І.В.	47
L'INNOVATION D'ENSEIGNEMENT LA LANGUE FRANCAISE EN UKRAINE Myrzayeva G., Rybina I.	49
PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ISSUES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES Ponochovna-Rysak T.	51
TECHNOLOGY OF SUCCESSFUL DISTANCE LEARNING AT THE UNIVERSITY Pyshnohub M., Naborets O., Diedova O.	53
АКТУАЛЬНІСТЬ НАБУТТЯ ТА РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ «ВМІННЯ ВЧИТИСЯ» ДЛЯ СУЧАСНОГО УЧНЯ МОЛОДШИХ КЛАСІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ Сторчеус Л.В.	55

АНАЛОГІЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ: ДО ПИТАННЯ СТАНДАРТНИХ (КЛАСИЧНИХ) МЕТОДІВ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ Мотуз Л.І.	56
ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СУДЖОК ТЕРАПІЇ У РОБОТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ Снісар Ю.І.	58
ВИМОГИ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ Шалигіна Н.П.	60
ВІК ВЧИТЕЛЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ОЦІНКУ НЕДОЛІКІВ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ Лукіна Т.О.	63
ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ Каменська І.С.	66
ДИСЦИПЛІНА «ГІМНАСТИКА ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ» – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ ЗВО ФІЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФІЛЮ Мотуз К.М.	68
ДІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕНІ ДИСЦИПЛІН З ОХОРОНИ ПРАЦІ Бокшиц О.М.	69
ЕЛЕМЕНТИ ПОЗИТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ Варнавська І.В.	72
ЗМІНА МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ НОВИХ СИСТЕМНИХ ВИКЛИКІВ-2020 Поляк О.В., Куриш С.М.	74
ЗНАЧЕННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ Мотуз В.К.	77
ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ПРОВІЗОРА Драчук М.І., Федорович З.Я.	79

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ Шевченко С.М.	81
ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВЕБІНАРІВ ЗАСОБАМИ BIGBLUEBUTTON Козловський Ю.М., Стечкевич О.О.	82
ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТЬОГО ПЕДАГОГА Євтух М.Б.	86
ПІСЕННИЙ ДИТЯЧИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ОСНОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ Цуранова О.О., Піднебенна Я.В.	88
ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ОХОРОНИ ПРАЦІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ Левченко І.М.	90
ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТІ Тюріна В.О.	93
ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ ТА БАТЬКІВ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ Литвин В.А.	95
ФОРМУВАННЯ ІГРОВОЇ КОМПЕТІТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ Ковалевська Н.В.	99
ШЛЯХИ ВИЯВЛЕННЯ СЕНСОМОТОРНОГО ДИЗОНТОГЕНЕЗУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ Мойсеєнко І.М.	101

**SECTION VI.
SCIENCES BIOLOGIQUES**

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.01

**CHANGES IN THE FLORISTIC DIVERSITY OF THE
THRESHOLD PART OF THE DNIPRO THROUGH THE
CENTURY**

Karolina Naidon

pupil of English specialized school №22
Small Science Academy in Dnipro

SCIENTIFIC ADVISOR:

ORCID ID: 0000-0002-8433-8847

Vadym Maniuk

Ph.D., Biology, Docent of Geography Department
Oles Honchar Dnipro National University

UKRAINE

The Dnipro is the largest river in Ukraine, which has influenced the economic, cultural and political development of the country. Even since ancient times, this river has attracted the attention of such famous people as the historian Herodotus, Emperor Constantine Bagryanorodnoy, engineer Guillaume de Boplan because of its unique flora, fauna and thresholds -unique relief forms that emerged from the water and scared many people [5]. The Dnipro rapids, which saw more than one page of Ukrainian history, were sunk in 1932 due to the construction of the Dnipro Hydroelectric Power Station. The investigated area spans the main part of the threshold Dnipro near Nenasytetskyi rapid and crosses 8 villages, several islands and cliffs, which stay after the Hydroelectric Power Station was built. At the current time, there are endless heathes, ravines and beams, the largest of which are Bashmachka, Lehka, Tyahinka, Zhucha and others. The climate and terrain of the threshold part of the Dnipro's Right and Left Bank have undergone significant changes since the flood of the river. The relief is changing due to anthropogenic factors (construction of Hydroelectric Power Plants, which caused the changes in flora and hydrological regime of the river, ionization of air and filtration of air from harmful substances), while climate is changing due to global warming, which is also caused by human intervention. The water level has been changed by building the Hydroelectric Power Station, consequently, the ecosystem on threshold part of the Dnipro has varied: some new species have disappeared, some new local relicts have appeared and other plants have adapted to these changes. For this reason, the research urgency is to analyze particularly the causes of disappearing plant species and methodize plants, distribution area of which were on the threshold part of the Dnipro. Last researches near this territory were conducted in 2004. Furthermore, nowadays, when the Ukrainian culture is being reborn, people must not forget that these places were the main tourist attraction of the region – the heath

pearl of the threshold Dnipro was called “The Dnipro Switzerland”. The landscape park has been currently created in order to protect the environment, to research the plant species and excite the curiosity of tourists [3].

The Research Target: flora in threshold part of the Dnipro river.

The Research Scope: species composition of flora in the threshold part of the Dnipro river and comparative analysis of its changes through the last century.

The study goal : to research the flora of the threshold part of the Dnipro before and after flooding the river, to investigate and justify causes of the disappearance, adaptation or occurrence of plant species, and to search the solutions for solving these problems. In the furtherance of this goal, some steps were made:

- Examination of nowadays plant species on the territory of the threshold part of the Dnipro
- Analysis of the scientific literature of the XIX-XXI centuries and the Red Data Book of Dnipropetrovsk region [1,4]
- Comparative characteristics of plants, distribution area of which were on the threshold part of the Dnipro.
- Research and analysis of the influence of the flooded river on the change of plant formation on the thresholds land area.
- Drawing up a table in order to trace at what time plants were grown.
- Analysis of the causes, which led to the disappearance of certain plants.

Totally, 1652 plant species, distribution areas of which were on the thresholds part of the Dnipro, have been discovered. Conditionally all researches were systematized according to the time of their undertaking: before the flooding of the Dnipro, after the flooding (up to 2000s) and nowadays. The number of families and their representatives during the century was calculated: before the flooding there were 104 families, after the flooding – 120 families, nowadays – 76 families. Furthermore, according to the table analysis, 148 adventitious plants were secured. The most common regions which they were taken from are North and South America, North Africa, Central Asia, the Caucasus.

These results show that most of the plant species did not disappear after the thresholds were sunk, inversely, their number increased and even 16 new plant families appeared. After the 2000s, the number of plants on the threshold part of the Dnipro gradually decreased and new species have not appeared in the area. The reasons for this are climate change, water pollution, increased nutrient removal from the soil, distortion of the relief.

Therefore, in order to keep the steppe pearl of the Upper Coast of the Dnipro from complete destruction, the following measures were recommended:

- To work off the course of the Dnipro River and furnish maximum discharge of the lands freed from flooding.
 - To control the spread of invasive species.
 - To develop separate management plans to preserve populations of rare plant species.
 - To increase the area of the territory of the nature reserve fund.
 - To establish the institution that anticipates the availability of Botany scientists in the state.
 - To rearrange long-term monitoring of the floristic diversity of the Dnipro River.
-

- To disseminate information about the environmental status of the ecological situation in threshold part of the Dnipro to the citizens.

Research design: literary analysis, floristic methods (study of species and systematic composition of flora, field botanical descriptions and definition of herbarium specimens, historical-comparative method).

Scientific novelty: comparative analysis of the plant species, whose distribution areas were on the threshold part of the Dnipro, before and after flooding the river was conducted, the causes of disappearance of some species were identified.

Practical value: due to the scientific researches all changes, which have happened to the plants near the threshold part of the Dnipro, were analyzed; the actions, which must be accomplished in order to save the plant formation in this area, were recommended to urgent fulfillment.

References:

- [1] Akinfiiev, I. Katerinoslav Vegetation in the End of the First Century of its Existence. (1889). Katerinoslav: Katerinoslav State Duma. Vol.I-II. [Russian language]
- [2] Belgard, A. Forest Vegetation in the Southeast of the USSR. (1950). Kiev: Kiev State University [Russian language]
- [3] Maniuk, V. Regional Landscape Park «Prydniprovskiy». (2010). Dnipro [Ukrainian language]
- [4] Tarasov, V. Flora of the Dnepropetrovsk and Zaporozhye Regions. Vascular Plants with their Biology-ecological Characteristic.(2012). Dnepropetrovsk: «Lira». [Ukrainian language]
- [5] Yavornytskyi, D. History of Zaporozhean Cossacks. (1990). Lviv: «Svit». Vol. 1. [Russian language]

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.02

STUDY OF MICROSCOPIC STRUCTURE FEATURES CUTICULAR LAYER OF EUROPEAN HEDGEHOG NEEDLES (*ERINACEUS EUROPAEUS*)

ORCID ID: 0000-0003-3106-8828

Alina Pikhtirova

PhD, Department of Public Health, Sumy State University,
Department of Anatomy, Normal and Pathological Physiology
Sumy National Agrarian University

ORCID ID: 0000-0002-5985-9712

Viktorii Ivchenko

PhD, Department of Therapy, Pharmacology, Clinical Diagnosis and Chemistry
Sumy National Agrarian University

UKRAINE

Dorsal part of the hedgehog's body is covered with needles 15-30 mm long. The hedgehog needles have a keratin origin and a hair-like structure [7]. They are devoid of elasticity and thus form a kind of "brush" on the back and sides of the hedgehog, which gives "shelter" to ixodic mites and other blood-sucking insects. Microscopic

indices of the hair of different animals are important stages of species identification [2, 4]. Despite current scientific methods for determining the species of animals, raster electron microscopy of the hair remains relevant [1, 6].

One of the most modern and accurate laboratory methods is scanning electron microscopy, which allows differentiation of biological objects at the microscopic level [5]. Therefore, the aim of our work was to investigate the microscopic structure features cuticular layer of European hedgehog needles (*Erinaceus europaeus*).

Methods. The subject of the study were samples of European hedgehog needles obtained from 5 adults from the back. The research was carried out in the laboratory of electronic microscopy of the SNAU using a raster electron microscope REM-106I (SEIMI, Ukraine). Preparation of samples was carried out in accordance with generally accepted requirements [1, 3].

Results. It is established that the needles of the European hedgehog (*Erinaceus europaeus*) are cylindrical in shape. Samples of needles from the back of the hedgehog have different thicknesses along the entire length of the needle: 429.9-502.5 μm thick at the root, middle section – 1.24-1.29 mm and narrowing to the peripheral end – 0.08-0.12 mm (fig. 1).

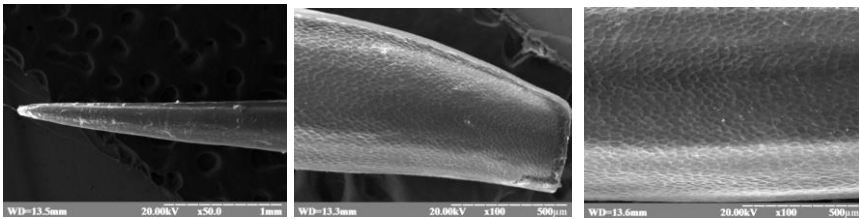

Fig. 1. Cuticle pattern of hedgehog needle.

The cuticle of the hedgehog needles is devoid of scales. It has a mosaic pattern or “honeycombs” appearance, which appears at the base of the needle and completely disappears to the peripheral edge of the needles (fig. 2). The average cell area is 1094.1 μm^2 with a circumference of 131.5 μm . The total number of “honeycombs” per 10000 μm^2 is 7-8. In cross-sectional needle microscopy revealed a porous structure of the cuticular layer with rectangular hollow cells 78.6-97.2 x 127.4-137.4 μm in size (fig. 3). The cuticle width on the cross section is 234.7 μm .

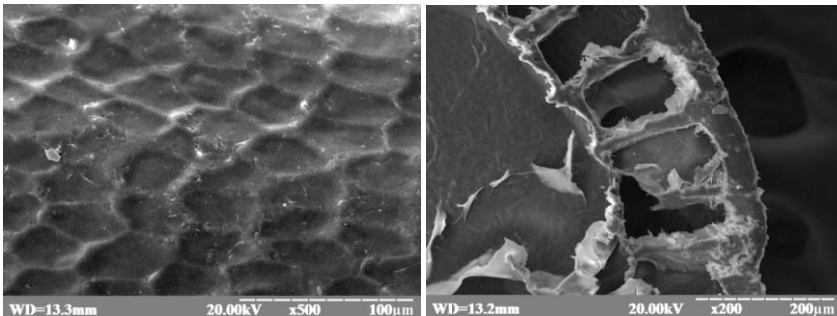

Fig. 2. “Honeycombs” of hedgehog needle. Fig. 3. Cross section of hedgehog needle.

Conclusions. The morphometric features of the European hedgehog (*Erinaceus europaeus*) needles structure have been studied. As a result of the researches, it was found that the needles are empty inside, in cross section have a cuts structure of the cuticular layer. Surface cuticle pattern – mosaic.

References:

- [1] *Best Practice Manual for the Microscopic Examination and Comparison of Human and Animal Hair* ENFSI-BPM-THG-03. Retrieved from <https://ghep-isfg.org/pt-pt/publicaciones-enfsi/publicaciones-enfsi/>
- [2] Krause, K. & Foitzik, K. (2006) Biology of the Hair Follicle: The Basics *Seminars in Cutaneous Medicine and Surgery*, 25 (1), pp. 2-10. doi: 10.1016/j.sder.2006.01.002.
- [3] Kunytskyi, Yu.A. (1998) *Elektronna mikroskopija [Electronic microscopy]*. Lybid, Kyiv, 389 p. [in Ukrainian]
- [4] Oro, A.E. & Higgins, K. (2003) Hair cycle regulation of Hedgehog signal reception. *Developmental Biology*, 255 (2), pp. 238-248. doi: 10.1016/S0012-1606(02)00042-8
- [5] Pikhitirova, A.V. & Ivchenko, V.D. (2018) Sudova veterynarna ekspertyza volosu tvaryn za dopomohoiu rastrovoi elektronnoi mikroskopii [Court veterinary examination of hairs animals by scanning electron microscopy]. *World Sci.*, 6 (34), 43-46. doi: 10.31435/rsglobal_ws/12062018/5864 (in Ukrainian).
- [6] Paus, R. & Cotsarelis, G. (1999) The biology of hair follicles. *New England Journal of Medicine*, 341 (7), pp. 491-497. doi: 10.1056/NEJM199908123410706
- [7] Wolinsky, H. (2010) History in a single hair. *EMBO Reports*, 11 (6), pp. 427-430. doi: 10.1038/embor.2010.70

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.03

БІОКОНВЕРСІЯ ВІДХОДІВ ВІД БАНАНІВ ЗА ДОПОМОГОЮ КУЛЬТИВУВАННЯ *PLEUROTUS OSTREATUS*

Зиков Олександр Юрійович

здобувач вищої освіти факультету хімії, біології і біотехнологій
Донецький національний університет імені Василя Стуса

Мельник Олег Михайлович

здобувач вищої освіти факультету хімії, біології і біотехнологій
Донецький національний університет імені Василя Стуса

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Решетник Катерина Сергіївна

старший викладач кафедри ботаніки та екології
Донецький національний університет імені Василя Стуса

УКРАЇНА

У сучасному світі стрімко зростає розвиток грибівництва. Один з варіантів утилізації бананових шкірок є використання його як субстрат для вирощування грибів. Гриби родів *Pleurotus* вирощують у всьому світі. Завдяки присутності особливих поліциклідів. *Pleurotus ostreatus* належить до числа базидієвих

грибів з великими їстівними плодовими тілами, гриб багатий вітамінами, амінокислотами і мінеральними речовинами, що захищають організм людини від впливу токсичних речовин [3].

Мета нашої роботи – дослідити твердофазне культивування *Pleurotus ostreatus* на субстраті із бананових шкірок з додаванням соняшникового лушпиння.

МЕТОДИ ДОСЛІДЖЕННЯ

Субстратами для твердофазного культивування було обрано відходи: (СЛ) соняшникове лушпиння та (БШ) бананова шкірка [1]. Підготовку та стерилізацію субстратів проводили загальноприйнятими методами [1]. Інформацію про склад сумішей, що були використані для культивування гриба у нашій роботі узагальнено в таблиці 1.

Таблиця 1

Склад субстрату для твердофазного культивування *Pleurotus ostreatus*

Варіант досліді	Співвідношення компонентів субстрату, %		Маса вологого субстрату у чашках Петрі, г	
	СЛ	БШ	СЛ	БШ
1	100	0	10/50	0
2	50	50	5/25	12,5
3	75	25	7,5/37,5	6,25
4	25	75	2,5/12,5	18,75
5	0	100	0	25

З метою вивчення впливу хімічного складу субстрату на ріст, міцелій штам Р-154 культивували протягом 7 днів на сушло-агаровому середовищі (4° за Балінгом) у стандартних чашках Петрі (діаметром 9 см), отриманий міцелій у подальшому використовували для інокуляції чашок з субстратом (табл.1). Культивування проводили за температури 26 ± 1 °C та вологості 70–80% до повного заростання субстрату міцелієм. Швидкість радіального росту – Vr визначали формулою [1]:

$$Vr = \frac{a-b}{t_1-t_0}, \quad (1)$$

де: a – радіус колонії наприкінці росту, мм;

b – радіус колонії на початку фази лінійного росту, мм;

t_1-t_0 – тривалість лінійного росту, днів.

Усі досліді проводили у трикратній повторюваності. Порівняння середніх значень вели за методом Даннета. Обробку проводили за допомогою пакета статистичних програм, створених на кафедрі фізіології рослин Донецького національного університету імені Василя Стуса [2].

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ

За результатами наших досліджень ми визначили, що бананові шкірки чудово підходять для культивування гливи. Проте, колонії за морфологічними ознаками дещо відрізнялися, залежно від складу субстрату. Середня швидкість радіального росту культур також відрізнялась, залежно від складу субстрату. Отже, найшвидший ріст міцелію було зафіксовано на субстраті, який складався 50/50 % з відходів лушпиння соняшника та бананових шкірок – $8,7 \pm 0,9$ мм/добу (рис. 1).

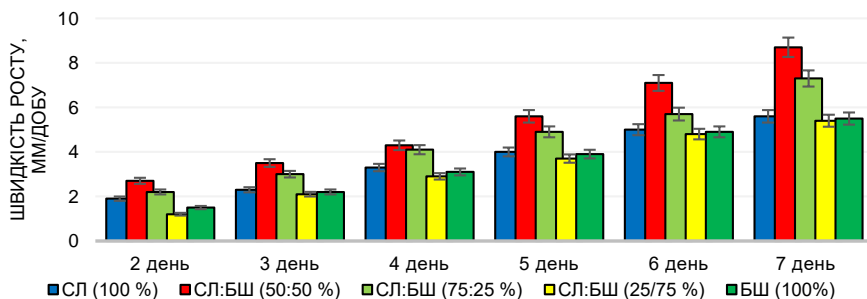

Рис. 1. Вплив хімічного складу субстрату на швидкість радіального росту міцелію штаму P-154 гриба *Pleurotus ostreatus*

Дещо повільніше ріс міцелій на субстраті, який складався з соняшникового лушпиння та бананових шкірок (75:25%) – $7,3 \pm 0,7$ мм/добу. Гіршим був ріст на субстраті, який складався з соняшникового лушпиння – $5,6 \pm 0,8$ мм/добу. Ще гіршим був ріст на субстраті, який складався з бананових шкірок – $5,5 \pm 0,7$ мм/добу. Самий повільний ріст міцелію спостерігався на субстраті із соняшникового лушпиння та бананових шкірок 25/75% – $5,4 \pm 0,5$ мм/добу.

ВИСНОВКИ. Таким чином, нами було визначено, що за допомогою культивування *Pleurotus ostreatus* можна здійснювати біоконверсію відходів від бананів.

Список використаних джерел:

- [1] Buhalo, A. S., Bis'ko, N. A., Solomko, J. F., & Bilaj, V. T. (2004) Kul'tivirovanie svedobnyh i lekarstvennyh gribov. Chernobyl'interinform, Kyiv.
- [2] Приседський Ю.Г. (1999) Статистична обробка результатів біологічних експериментів – Донецьк: Кассіопея.
- [3] Curvetto, N. R., Figlas, D., Devalis, R., Delmastro, S. (2002) Growth and productivity of different *Pleurotus ostreatus* strains on sunflower seed hulls supplemented with N-NH₄ and/or Mn(II). *Bioresource Technology*. Vol.8, .171–176.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.04

БІОТЕХНОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ВИГОТОВЛЕННЯ СМАЖЕНОЇ КАВИ

Водовозов А.М.

здобувач вищої освіти факультету Технології виробництва та переробки продукції тваринництва, стандартизації та біотехнології
Миколаївський національний аграрний університет

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

ORCID ID: 0000-0003-1594-0700

Юлевич О.І.

кандидат технічних наук, доцент, доцент кафедри генетики, годівлі тварин та біотехнології
Миколаївський національний аграрний університет

УКРАЇНА

В роботі наведені основні етапи виготовлення обсмаженої кави, детально розглянуті процеси ферментації та обсмажування зерен, їх особливості і характер впливу на якість кінцевого продукту. Надано хімічний склад кавових зерен, охарактеризовано хімічні перетворення під час обсмажування та вплив їх на органолептичні особливості напою та на організм людини.

Рослина, що була вперше знайдена в провінції Кефа в VI столітті пастухами з Абіссинії (Ефіопія), отримала назву, яка відповідає місцю відкриття – «кава». З тих пір приготований з кавових зерен напій є одним з найуживаніших продуктів у світі. Комерційне значення мають два основних види кави: Арабіка і Робуста [1]. Популярність цього напою пояснюється своїм незвичним, приємним ароматом, та неповторними смаковими якостями. Кава також славиться своїм тонізуючим впливом на організм.

Кавове зерно має складний хімічний склад. Загалом кава містить близько двох тисяч хімічних речовин, які в сукупності визначають її відмінний аромат і смак. Сире кавове зерно містить такі екстрактивні речовини: жири (кавова олія), білкові сполуки, фенольні (дубильні) сполуки (танін, катехін і хлорогенові кислоти), вуглеводи, вода (9-13%), мінеральні речовини (калій (до 1600 мг), кальцій (100-150мг), фосфор (200-250 мг), магній, натрій, залізо) – 3-5%, мікотоксини, кофеїн (0,7-2,5%) та тригонелін, бензопірен, вітаміни (групи В (В₁, В₂, В₃, В₅, В₆, В₁₂), вітамін РР, вітамін Е), у шкірці кави міститься багато ефірних масел [2, 3].

Вітаміни, мікроелементи, білки та жири в зернах кави сприяють поліпшенню розумової і фізичної працездатності, також, допомагають при спазмах судин, серцево-судинній недостатності. Ефірні масла стимулюють нервову систему, позитивно впливають на настрій і увагу.

При вживанні кави найбільший вплив на організм людини виявляє алкалоїд кофеїн. Він позитивно впливає на підняття тонуусу і працездатність людини, нормалізує роботу центральної нервової системи, підвищує роботу органів відчуття, а в комплексі сприяє посиленню загального обміну речовин і життєдіяльності тканин.

Кофеїн перебуває у каві як у вільному стані, так і у сполуках з калієм і хлоргеновою кислотою у вигляді кофеїн-хлоргенового калію; у цьому випадку зв'язана форма кофеїну переважає.

Бензопірен, який міститься в каві, у великих дозах у комбінації з кофеїном може негативно впливати на клітини організму, може викликати роздратування слизової оболонки шлунку й кишечника, порушувати нормальний сон [2].

Другий алкалоїд, що міститься в кавових зернах, – трігонелін. Він не володіє збудливими властивостями як кофеїн. Трігонелін при тепловій обробці перетворюється в піридин – речовину, що надає каві специфічний аромат. Також він хімічно взаємозв'язаний з ніотиною кислотою (вітаміном В₃). Яка входить до складу трігонеліну і легко вивільняється при нагріванні, що забезпечує постійну кількість вітаміну В₃ у напої [4].

Вміст білкових речовин в каві може коливатися від 9 до 19,2%. Крім білків, у зернах кави виявлено 18 амінокислот вільних і зв'язаних у білках, у числі яких усі незамінні.

Вміст жиру у кавових зернах піддається істотним міжвидовим і внутрішньовидовим коливанням (9,4-18%). Найнижчий вміст жиру в індійських сортах кави [2]. Кавове масло має рідку консистенцію і містить гліцериди пальмітинової, стеаринової, капріонової і лінолевої кислоти. Кавова олія практично повністю залишається в сухому залишку і не переходить в виготовлений напій; міститься також трохи фітостеринів [5].

На смакові властивості кави істотний вплив виявляють вуглеводи (сахароза 4-12%, моносахариди 0,2-0,65%, клітковина 32,5-33,5%,). Найбільша кількість цукрів утримується у каві сорту Арабіка.

Дубильні речовини надають каві слабокислий і злегка терпкий смак. У каві сорту Робуста фенольних сполук більше, ніж у каві Арабіка.

Енергетична цінність кави складає 119-223 ккал, або 498-933 кдж [2].

З метою залучення великої кількості споживачів і задоволення їх потреб виробництво кави постійно вдосконалюється (нові технології, нові рецепти). При цьому важливо підтримувати належний контроль якості не тільки сировини, яку застосовують, але і готового продукту [6].

Процес виробництва натурального смаженої кави включає в себе наступні етапи:

- збір врожаю (цінні сорти кави – вручну, кава низької якості – за допомогою машин);

- очищення та відбір зерен (з допомогою машин очищують від каміння, пилу і непотрібних домішок, а далі відбирають неякісні і пошкоджені зерна, і видаляють їх);

- первинна обробка плодів (ферментація): суха обробка, волога обробка зерен та спосіб «хані»;

- обсмажування;

- охолодження зерен (в спеціальних машинах при температурі 40-45°C);

- фасування готової сировини [7].

Найголовніші процеси обробки при виробництві смаженої кави – це процес ферментації та обсмажування зерен.

Детально розглянемо ферментаційну обробку кавових зерен. В результаті ферментації утворюються продукти розщеплення цукрів і діяльності

мікроорганізмів, які підсилюють природні смакові та ароматичні характеристики та додають нові смакові відтінки. Ферментація змінює колір і щільність зерна, забезпечує постійність смаку, та подовжує термін зберігання зерен [8, 9].

Також, залежно від місця зростання, кліматичних умов та деяких інших факторів, мікроорганізми, що впливають на процес ферментації можуть відрізнитися, тому і умови їх життєдіяльності можуть відрізнитись певними параметрами, які можна контролювати. Таким чином виробники кави можуть регулювати життєдіяльність мікроорганізмів під час ферментації, що в подальшому вплине на органолептичні характеристики напою.

Ферментаційна обробка кавових зерен може проходити різними способами: суха або натуральна обробка (анаеробна ферментація), волога обробка зерен (анаеробна ферментація) та обробка способом «хані» [8].

Під час обробки після збору врожаю відбуваються два основних процеси: мікробна діяльність у зовнішньому середовищі і метаболізм всередині кавових зерен [10]. Мікроорганізми, що здійснюють ферментацію такі: молочнокислі бактерії, оцтовокислі бактерії, ентеробактерії, дріжджі та деякі інші представники [11]. Динамічний характер обробки проявляється в постійному споживанні нутрієнтів і виробленні речовин мікроорганізмами, а також у безперервних змінах у метаболічному профілі насіння (тобто різна концентрація різних речовин в зернах). Складність полягає в тому, що кожен спосіб обробки складається з декількох етапів і залежить від різних зовнішніх факторів, таких як температура, сорт кави і використовуване обладнання. При митій (вологій) і сухій обробці ферментація відбувається в різних частинах екосистеми кави. При митій обробці ферментація відбувається в воді, яка бере участь в процесі, тоді як при сухій обробці – у зовнішніх шарах ягід, що висихають [10].

Сухий метод обробки ягід кави (його ще називають натуральним) дозволяє отримати особливий смаковий профіль з яскраво вираженими ферментативними нотами (фруктові, ягідні, а також їх похідні) [12].

Аеробна ферментація відбувається під час натуральної обробки, коли ягоди кави сушаться після збору. Цей процес може тривати до 30 днів або поки рівень вологості в ягодах не опуститься до 11-12%. Аеробну ферментацію складно контролювати, тому що на її перебіг впливають зовнішні фактори: температура навколишнього середовища і вологість повітря. Керувати можна лише умовами сушки кави.

Суха ферментація при митій обробці кави – це ще один приклад аеробної ферментації. Під час такої обробки ягоди спершу депульпують, залишаючи на зернах м'якоть і клейковину, а потім поміщають у ферментаційні танки без води і залишають на 18-36 годин. Протягом цього часу з зерен змивають залишки м'якоти і відправляють на сушку [8].

Метод вологої обробки зерен примітний тим, що в результаті отримують зерно, що містить тільки ті смако-ароматичні речовини, які воно набуло до моменту збору врожаю. Головна особливість цього методу полягає в тому, що шкірка, м'якоть і клейковина з кавової ягоди видаляється до етапу сушки кавових зерен. Вологий метод включає наступні основні етапи:

1. Зібраний урожай заливається водою для відокремлення кавових ягід від сміття.

2. Відібрані стиглі кавові ягоди депульпують (механічне видалення шкурки і м'якоти з ягід).

3. На виході з депульпатора зерна відділяють від отриманої маси та пошкоджених зерен водою.

4. Отримані кавові зерна все ще вкриті клейковиною, яку не можна просто змити водою. Тому застосовують ферментативний спосіб очистки: зерна поміщають у спеціальний резервуар з водою на 12-72 години [12]. У результаті ферментації клейковина роз'їдається і розм'якшується. У середині чану важливо контролювати температуру, тому що, при низькій температурі (4-8°C) – смак більш кислий, якщо ж температура вища (18-20°C) – смак більш солодкий. Після цього кавові зерна ще раз промиваються водою [8].

5. Кавові зерна в пергаментній оболонці відправляються на сушку, яка триває до 2 тижнів (зменшення вологості від 60-65% до 10-12%).

6. Далі кавові зерна, що вкриті пергаментною оболонкою, відправляють на зберігання від 1 до 8 місяців, після чого оболонка відшаровується [12].

Обробка методом «хані» (анг. honey – мед) – процес аеробної ферментації і являється чимось середнім між вологим і сухим методами. Назва його пов'язана з тим, що в процесі обробки зерна кави стають липкими, наче покриті медом, що зумовлює висушену м'якоть на поверхні зерен [8, 12].

У характеристиках кавових зерен, отриманих цим методом прийнято вказувати підкатегорії від найменшого до найбільшого вмісту м'якоти (клейковини): білий (відсутня м'якоть), жовтий (до 25% клейковини залишається), золотистий і червоний (зберігається до 50% клейковини), чорний хані (зберігається до 100% клейковини), – вони відображають ступінь впливу хані-процесу на смак і загальний профіль у чашці. Кількість клейковини, залишеної на зернах, впливає на солодкість, тіло і кислотність кави. Цю кількість можна контролювати, тим самим отримувати потрібні характеристики. Як правило, чим більше м'якоти залишається на зернах, тим ближче до натуральної обробці смаковий профіль.

Хані-процес на початковому етапі схожий з митим методом обробки кави: відібрані зерна проходять через депульпатор для видалення м'якоти ягоди. Після цього промиті зерна, що вкриті клейковиною, відправляються на сушку, під час якої відбувається ферментація, як і в натуральному методі обробки кави. Під час ферментації клейковина розм'якшується і стає липкою і тягучою як мед, кавове зерно в цей момент насичується цукрами, які переходять в нього з ягоди [12].

Наступним етапом після ферментаційної обробки кавових зерен йде їх обсмажування. Обсмажування кави буває трьох видів:

1. Теплове, яке підрозділяється на два підвиди: контактне (обсмажування зерен на гарячій поверхні машини) і конвективне (розігріте повітря надходить у камеру, де відбувається обсмажування). Контактний підвид обсмажування вважається найгіршим, оскільки досить часто відбувається пережарювання кави, колір зерен виходить неоднорідним, що погіршує якість готового продукту. Якість продукту, отриманого конвективним способом, значно вище, тому що зерно обсмажується більш рівномірно.

2. Діелектричне – здійснюється за допомогою мікрохвильового (надвисокочастотного) випромінювання, яке проникає в глибину кавового зерна і прожарює його. Особливість даного методу в обсмажуванні зерен без контакту з розігрітими поверхнями, що значно підвищує якість продукту.

3. Радіаційний – один з новітніх і передових методів обробки. Спочатку кавові зерна просвічують гамма-променями, а потім досмажують за стандартною тепловою обробкою [7].

Для надання каві необхідних властивостей її обсмажують при температурі 180-200°C 15-30 хв. Обсмажені кавові зерна втрачають більшу частину води (її вміст зменшується з 11% до 3%), а їх хімічний склад змінюється залежно від ступеня й тривалості смаження. Він являє собою широкий діапазон компонентів. Збільшується об'єм зерен в 1,3-1,5 рази. Спостерігаються значні втрати маси – від 13 до 21% (за рахунок випаровування води, розкладання органічних сполук, і утворення летких речовин [2, 3, 13].

У процесі обсмажування загальна кількість розчинних речовин, що втримуються в каві, помітно знижується. Цукри, що карамелізуються при високій температурі, утворюють сполуки з амінокислотами, синтезують маланоїдини, які разом з карамеллю обумовлюють коричневе забарвлення смаженої кави. Знижується вміст нерозчинних полісахаридів – клітковини й пентозанів. Пентозани втрачаються на утворення фурфуролу й фурфуролового спирту, які беруть участь, поряд з іншими летючими сполуками, у створенні аромату готової кави. При високій температурі обсмажування відбувається незначна сублімація кофеїну, однак, його вміст в обсмажених зернах може бути трохи вище, ніж у сирій каві через зниження вологості й збільшення частки сухих речовин.

Вітаміни, що містяться в сирій каві, у процесі обсмажування зерен порівняно стійко зберігаються й переходять у напій [2].

Під час обсмажування утворюється складна суміш летких ароматичних сполук, яка називається кафеолом. Вона забезпечує характерний приємний аромат кавового напою. До складу кафеолу входять понад 400 різноманітних сполук, серед яких найбільшу частину складають метиловий спирт, оцтова кислота, піридин ацетальдегід, оксиметилфурфурол, ацетол, ацетон, мальтол, феноли тощо, більшість з яких є продуктами розпаду білків, цукрів, жиру, пентозанів сирих зерен кави. Продукти карамелізації, поєднуючись з амінокислотами, утворюють меланоїдин надає настою кави брунатного кольору [14].

Хімічний склад сирих та обсмажених кавових зерен дуже відрізняється (табл. 1) [2].

Таблиця 1

Хімічний склад сирих і обсмажених кавових зерен, %

Компоненти	Вміст у каві	
	Сира 2	Обсмажена 3
1 Вода	11.3	2.7
Розчинні речовини	29.5	23.6
Азотисті речовини	12.6	11.7
Жир	11.7	12.2
Цукор	7.8	2.4

Продовження табл. 1

1	2	3
Декстрини	0.4	1.0
Клітковина	23.9	20.3
Пентозани	5.0	2.4
Мінеральні речовини	3.8	3.3
Кофеїн	1.18	1.05
Кофеїно-дубильна кислота	8.4	4.7

взято з [2]

Як висновок можна сказати, що кава являє собою корисний і тонізуючий напій, що позитивно впливає на центральну нервову систему та загалом на стан організму. Зерна кави містять велику кількість хімічних речовин, більшість з яких позитивно впливають на організм людини.

Основними процесами у виробництві смаженої кави, які значно впливають на її смак і аромат, є ферментаційна обробка та обсмажування зерен. Завдяки регуляції процесів ферментаційної обробки виробник може надати кавовим зернам нові смакові і ароматичні відтінки, які розкриваються в результаті обсмажування, під час якого в зернах кави відбуваються різні фізико-хімічні реакції і формують неповторний смак і аромат продукту.

Під час ферментаційної обробки плодів кави особливої уваги потребує контроль таких факторів, як: інтенсивність світла, вологість повітря (у способі сухої обробки); кислотність, температура води (при вологому способі обробки); кількість м'якоти на зернах і тривалість сушки (при використанні способу обробки типу «хані»).

Список використаних джерел:

- [1] M. Jeszka-Skowron, A. Zgoła-Grzeskowiak, T. Grzeskowiak (2015). Analytical methods applied for the characterization and the determination of bioactive compounds in coffee. *European Food Research and Technology*, (Vol. 240, 1). 19–31.
- [2] «Олбест». (2013). Дослідження якості натуральної кави. Вилучено з https://otherreferats.allbest.ru/marketing/00243490_0.html
- [3] Буковинська бібліотека buklib.net. (2017). Кава. Вилучено з <https://buklib.net/books/24168/>
- [4] Енциклопедия кофе и чая kivahan. (2015). Химический состав и влияние кофе на здоровье. Вилучено з <http://kivahan.ru/himicheskij-sostav-pishhevaaya-cennost-kofe/>
- [5] Пенджиев, А.М. (2016). Физико-химический состав кофейного напитка. *Рациональное питание, пищевые добавки и биостимуляторы*, (1). 100–111.
- [6] Степанов, Д.Е., Татарченко, И.И.. (2009). Влияние условий обжарки зерен на качество кофе. *Известия вузов. Пищевая технология*, (4). 121–122.
- [7] Znaytovar.ru. (2020). Сырье и производство кофе. Вилучено з https://znaytovar.ru/s/Syre_i_proizvodstvo_kofe.html
- [8] Tasty coffee. (2018). Что такое ферментация кофе. Вилучено з <https://shop.tastycoffee.ru/blog/fermentacia-kofe>
- [9] Soyuz coffee roasting blog. (2018). Следует ли нам относиться к кофе как к вину? Фелипе Короче о ферментации на roastercamp 2017. Вилучено з <http://www.soyuzcoffee.com/ru/blog/sleduet-li-nam-otnositsya-k-kofe-kak-k-vinu-felipe-kroche-fermentatsii-na-roaster-camp-2017>
- [10] Specialty coffee association. (2019). The Fermentation effect. *25 Magazine*, (10). Вилучено з <https://scanews.coffee/25-magazine/issue-10/russian/research/the-fermentation-effect>

- [11] SJ Zhang. (2019). Following Coffee Production from Cherries to Cup: Microbiological and Metabolomic Analysis of Wet Processing of *Coffea Arabica*. Вилучено з <https://aem.asm.org/content/85/6/e02635-18>
- [12] Чайная компания Слон. (2019). Способы обработки кофейных зерен. Вилучено з <https://slon-tea.ru/blog/kofeynaya-shkola/sposoby-obrabotki-kofe/>
- [13] Навчальні матеріали онлайн. (2019). Формування якості кави в зернах у процесі виробництва. Вилучено з https://pidruchniki.com/10510205/tovaroznavstvo/formuvannya_yakosti_kavi_zernah_protsezi_v_irobnitstva
- [14] Навчальні матеріали онлайн. (2019). Формування якості кави натуральної. Вилучено з https://pidruchniki.com/10651019/tovaroznavstvo/formuvannya_yakosti_kavi_naturalnoyi

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.05

ОЦІНКА КОНТАМІНАЦІЇ ФЕНОЛОМ ВОДИ ПЕРШОГО ПІДЙОМУ Р. ДНІПРО З ДВС-2 М. ЗАПОРІЖЖЯ

ORCID ID: 0000-0003-0214-5476

Троїцька Олена Олександрівна

канд. біолог. наук, старший науковий співробітник,
доцент кафедри прикладної екології та охорони праці
Запорізькій національній університет «Інженерний інститут»

ORCID ID: 0000-0002-0991-1930

Мілько Дмитро Олександрович

д-р. техн. наук, професор, проф. кафедри ТССАПК
Таврійський державний агротехнологічний університет ім. Д. Моторного

УКРАЇНА

До основних цілей співпраці України та ЄС слід віднести розвиток всеосяжної стратегії у сфері навколишнього середовища. Двостороння співпраця з ЄС у цій сфері переважно охоплює питання ефективного моніторингу забруднення та оцінку стану навколишнього середовища, створення системи інформування про стан довкілля, боротьби з локальним, регіональним та транскордонним забрудненням природних ресурсів, ефективне та екологічно безпечне виробництво та використання енергії, екологічної безпеки промислових підприємств, управління відходами, боротьби з впливом на довкілля сільського господарства, збереження біологічної різноманітності, раціонального використання біологічних ресурсів [1].

Фенол є одним з обов'язкових компонентів природних водних об'єктів, і утворюється у водоймах природним шляхом унаслідок біохімічного розкладу органічних речовин. Проте основна частка фенольних сполук генерується у результаті антропогенної діяльності та надходить до навколишнього середовища зі стічними водами різноманітних підприємств. Надходження фенолу до водойм призводить до зменшення здатності водного об'єкта до саморегенерації за допомогою наявного біоценозу і унеможлиблює в подальшому дезактивацію інших забруднень. Мінімальна токсична доза

фенолу, що зменшує кількість мікроорганізмів, які забезпечують знешкодження небезпечних сполук у воді на 50%, становить 22,1 мг/дм³. Крім безпосередньої негативної дії фенол, що скидається зі стічними водами у водойми, інтенсивно поглинає при своєму окисленні розчинені у воді кисень (на 1 мг фенолу в середньому витрачається 1,62 мг O₂), що негативно впливає на життєдіяльність організмів у водоймах. Високі концентрації фенолу у воді (100 – 1000 мг/дм³) також є причинами неприємного запаху та смаку. Фенол здійснює негативний вплив на природні умови міграції ряду елементів внаслідок утворення комплексних або важкорозчинних сполук.

До того ж, фенол і його похідні мають високу токсичність для людини і відносяться до високо небезпечних речовин 2-го класу небезпеки. Гранично допустима концентрація фенолу у воді господарсько-питних і рибогосподарських об'єктів лімітована до 0,001 мг/л [2].

Воду питної якості у м. Запоріжжя, готують на Дніпровських водопровідних станціях № 1 та № 2 (ДВС-1, ДВС-2) і транспортують її споживачам. Джерелом водопостачання служить р. Дніпро вище греблі. Водозабірні і очисні споруди ДВС-2 розташовуються на правому березі.

Значення середньорічних та максимальних (найгірших) показників вмісту фенолу у воді I підйому з ДВС-2 за даними 2014-2018 років представлені у табл. 1.

Таблиця 1

Значення середньорічних та максимальних (найгірших) показників вмісту фенолу у воді I підйому з ДВС-2 за 2014-2018 рр.

ПОКАЗНИК	ПОКАЗНИКИ ПО РОКАМ									
	2014		2015		2016		2017		2018	
	Середньо-річні	Максимальні (найгірші)	Середньо-річні	Максимальні (найгірші)	Середньо-річні	Максимальні (найгірші)	Середньо-річні	Максимальні (найгірші)	Середньо-річні	Максимальні (найгірші)
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Феноли, мкг/дм ³	<0,001	<0,001	<0,01	<0,01	0,004	0,01	0,02	0,12	0,023	0,15

[авторська розробка]

На основі проведеного зіставлення середньорічних та максимальних (найгірших) значень для досліджуваного показника блоку специфічних речовин токсичної дії – вмісту фенолу, визначили клас та категорію якості води I підйому з ДВС-2 за п'ятирічний період (рис. 1 та 2).

Рис. 1. Клас і категорії якості води I підйому з ДВС-2 (м. Запоріжжя) за середньорічними показниками (2014-2018 р.р.)

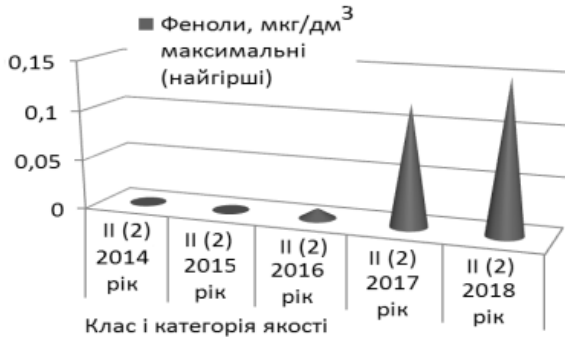

Рис. 2. Клас і категорії якості води I підйому з ДВС-2 (м. Запоріжжя) за максимальними (найгіршими) показниками (2014-2018 р.р.)

Дослідження показали, що такі специфічні речовини токсичної дії, як фенол за 2014-2018 рр. за середньорічними і максимальними величинами відповідали, в межах екологічної класифікації, II класу якості та 2-й категорії якості води (за станом - «добрі», за ступенем чистоти - «чисті»).

Однак, у 2017-2018 рр. вміст фенолу помітно збільшився (0,02 мкг/дм³ та 0,023 мкг/дм³ за середньорічними показниками відповідно) і за максимальними величинами - 0,12 та 0,15 мкг/дм³. І хоча клас і категорія якості води за величинами вмісту фенолу, не змінилися на протязі всього періоду досліджень, все ж такі спостерігається небажана тенденція, яка безумовно свідчить про негативні явища у досліджуваних водах.

Висновки. Визначено, що на протязі п'ятирічного періоду досліджень, показники вмісту фенолу у дніпровій воді першого підйому з ДВС-2 (м. Запоріжжя) не демонстрували значних коливань і залишалися, за екологічною класифікацією, в межах II класу якості та 2-й категорії якості води (за станом - «добрі», за ступенем чистоти - «чисті»). Однак, встановлене помітне збільшення вмісту фенолу у 2017 р. і 2018 р., викликає стурбованість. Підвищений вміст фенолу у питній воді може спровокувати серйозні порушення здоров'я у споживачів такої води.

Таким чином, виявлена тенденція збільшення вмісту фенолів, вказує на те, що хоча у природному водному середовищі постійно проходять різноманітні процеси самоочищення, їх ефективності, у зв'язку із постійним ростом антропогенного навантаження на навколишнє середовище, недостатньо для того, щоб уникнути негативного процесу накопичення фенолу у дослідному водному об'єкті.

Список використаних джерел:

- [1] Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року. № 2697-VIII § ст. 70. (2019).
- [2] Блошкіна, Л. А. (2018). *Біодеструкція фенолу у водному середовищі в присутності гумусових речовин.* (Магістерська дисертація). Доступ через: <https://www.google.com/searchq>.

SECTION VII. SCIENCES MÉDICALES

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.06

FREQUENCY OF DELAYED-TYPE HYPERSENSITIVITY TO MICROBIAL ANTIGENS IN PATIENTS WITH GENERALIZED PARODONTAL DISEASES AND ANOREXIA NERVOSA

ORCID ID: 0000-0001-9295-7800

Ljudmila Reshetnyk

Phd student of Dentistry Department
Bogomolets National Medical University

UKRAINE

Background. Diseases of periodontal tissues, including generalized parodontitis (GP), occupy one of the key positions in the structure of dental diseases [1, 2, 3]. In recent years, their prevalence has increased significantly and, according to a number of researchers, has reached 57-80%. This circumstance causes serious concern of state, scientific and medical institutions [4, 5, 6].

Manifest halitosis, bleeding and unaesthetic view of periodontal soft tissues, destruction of the alveolar outgrowth, the arising mobility and loss of teeth significantly impair the quality of life of patients [7, 8, 9]. Microorganisms of periodontal pockets often cause an immune conflict, bringing to the sensitization and allergization of the body, cause the launch of an autoimmune component that supports the pathological process not only in the periodontal complex, but also in the body of a patient [10].

One of the dominant factors that potentiate the development of generalized parodontal diseases, including GP, is a disease of internal organs and systems including, anorexia nervosa (AN), which occupies a significant place in the structure of human diseases. According to the WHO, the prevalence of this disease is 0.9-4.3% [11].

An important consideration was the research of the relationship of delayed-type hypersensitivity to microbial antigens in patients with GPD and AN.

The aim was to establish the frequency of delayed-type hypersensitivity to microbial antigens in patients with generalized parodontal diseases with anorexia nervosa.

Materials and methods. The main - (M₁) group consisted of 13 patients with generalized chronic catarrhal gingivitis (GCCG) with AN; the M₂ subgroup included 45 people with generalized parodontitis (GP), I-II degree, chronic course of AN. The comparative (C₁) group consisted of 41 people with GCCG without underlying pathology, and the C₂ subgroup included 12 people with GP, I-II degree, chronic course without AN. Control group - 30 practically mentally healthy persons of the similar age without pathology from internal organs and systems and with intact parodont.

Methods – clinical (according to the systematics of parodontal diseases after M.F. Danilevsky, 1994), radiological, immunological (reaction of inhibition of

migrating leukocytes (RLIM), statistical (SPSS STATISTICA 6.0 and MS Excel 2010 (license number K93660931 2016) were used. Statistical analysis of the data included the calculation of mean values, standard deviation, and mean error).

The diagnosis of AN was determined by the specialists of neuropsychiatric department of Kiev Clinical Hospital on railway transport # 1.

The research was carried out in compliance with the principles of bioethics and the rights of the patient in accordance with the Helsinki Declaration (2000) and the Fundamentals of Ukrainian legislation on health care (1992).

The results of research. RLIM for streptococcus microbial antigen in patients with GPD of different course with AN was generally found in $84.1 \pm 4.6\%$ of patients and for staphylococcus antigen in general in $50.8 \pm 6.3\%$ of patients. In patients with M₁ and M₂ subgroups with chronic course, microbial sensitization to streptococcus antigen was established in $69.2 \pm 12.8\%$ and $95.6 \pm 3.1\%$ of patients, respectively, while in patients of comparative group C₁ and C₂ with chronic course it was significantly lower and was found in $46.3 \pm 7.8\%$ and $75 \pm 12.5\%$ of patients, respectively.

In healthy people, only $10 \pm 5.5\%$ of the subjects were sensitized to streptococcus antigen.

The expressed microbial allergy to staphylococcus antigen in the M₁ and M₂ subgroups was found in $46.2 \pm 13.8\%$ and $46.7 \pm 7.4\%$, respectively, while in the C₁ and C₂ chronic subgroups these indicators were $31.7 \pm 7.3\%$ and $33.3 \pm 13.6\%$ respectively. It should be noted that the expressed sensitization to the microbial antigen of staphylococcus in the group of practically healthy persons was not established.

Conclusions.

1. The role of microbial sensitization in the pathogenesis of GPD in AN was determined.

2. The high frequency of sensitization to antigens of both strepto- and staphylococcus was more pronounced in patients with GP, I-II degree, chronic course in AN, which suggests that the parodontal midpoint was an active focus of microbial sensitization and needs attention in the treatment of GPD in such categories of patients.

References:

- [1] Ohlrich, E. J. (2009). *The immunopathogenesis of periodontal disease*. Suppl. 1, 2–10.
- [2] Braga, V, Gatti, D, Rossini, M. et al.(2004). *Bone turnover markers in patients with osteogenesis imperfecta*. Bone.
- [3] Hoek, H.W. (2006). Incidence, prevalence and mortality of anorexia nervosa and other eating disorders. *Curr Opin Psychiatry*.
- [4] El Ghoch, M, Milanese, C, Calugi, S, Pellegrini, M, Battistini, NC, Dalle Grave R. (2014). Body composition, eating disorder psychopathology, and psychological distress in anorexia nervosa: a longitudinal study. *Am J Clin Nutr*. Apr;99(4):771-8. doi: 10.3945/ajcn.113.078816.
- [5] Arcelus, J, Witcomb, GL, Mitchell, A. (2004). Prevalence of eating disorders amongst dancers: a systemic review and meta-analysis. *Eur Eat Disord Rev*. Mar;22(2):92-101. doi: 10.1002/erv.2271.
- [6] Antonenko, M.Yu., Reshetnyk, L.L., Moskalenko, E.V., Zelinska, N.A. & Znachkova, O.A. (2019) The State of Hygiene and Local Immunity of the Oral Cavity in Patients with Anorexia Nervosa.

International Academy Journal Web of Scholar. 2(32). doi:

10.31435/rsglobal_wos/28022019/6340.

- [7] Antonenko, M., Zelinska, N., Znachkova, O., Maly, D., Reshetnik, L. (2018) The Configuration of Tissue Allergy to Bone Antigen and its Role in the Diagnosis of the Initial Degree of Generalized Periodontitis with a Different Course of the Pathological Process in the Periodontal Complex *World Science*. 7(35), Vol.4. doi: 10.31435/rsglobal_ws/12072018/6031.
- [8] Zaina, F, Pesenti, F, Persani, L, Capodaglio, P, Negrini, S, Polli, N. (2018). Prevalence of idiopathic scoliosis in anorexia nervosa patients: results from a cross-sectional study. *Eur Spine J*. Feb;27(2):293-297. doi: 10.1007/s00586-017-5181-9.
- [9] Jagielska, G.W., Przedlacki, J., Bartoszewicz, Z. & Racicka E. (2016). Bone mineralization disorders as a complication of anorexia nervosa - etiology, prevalence, course and treatment. *Psychiatr Pol*. 50(3):509-20. doi: 10.12740/PP/59289.
- [10] Mustelin, L, Silén, Y, Raevuori, A, Hoek, HW, Kaprio, J, Keski-Rahkonen A. (2016). The DSM-5 diagnostic criteria for anorexia nervosa may change its population prevalence and prognostic value. *J Psychiatr Res*. Jun;77:85-91. doi: 11016/j.jpsychires.2016.03.003.
- [11] Goh, K.H., Lee, E.L. (2015). Prevalence of abnormal liver function tests and comorbid psychiatric disorders among patients with anorexia nervosa and eating disorders not otherwise specified in the anorexia nervosa DSM-IV criteria. *Singapore Med J*. Sep;56(9):488-92. doi: 10.11622/smedj.2015132.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.07

INFLUENCE OF CARBOHYDRATE-RESTRICTED DIET ON SOME HEMOSTASIS PARAMETERS IN ARTERIAL HYPERTENSION PATIENTS WITH INCREASED BODY MASS INDEX

Kramarova Victoriia

D. Sc., Professor, Professor of Internal medicine #4 Department, MD
Bogomolets National Medical University

Polonska Larysa

MD
National Cancer Institute of Ukraine

Tyrvaska Yuliia

Postgraduate student of Internal Medicine #4 Department
Bogomolets National Medical University

UKRAINE

Background. A reduction in the prevalence of raised blood pressure (BP) and a halt in the rise in diabetes and obesity are among key targets of WHO [1]. Undoubtedly, such comorbidity effects significantly hemostasis [2, 3]. The role of healthy diet cannot be underestimated in management of AH patients with increased body mass index (BMI) [4]. Benefits of carbohydrate-restricted diet have

already described [5, 6, 7]. However, the data of its influence on vascular hemostasis and coagulation is limited.

The objective of our study was to assess the influence of a carbohydrate-restricted diet up to 250 g per day for 12 weeks on collagen-, adenosine 5-diphosphate- (ADF), ristocetin-induced platelet aggregation (PA), the concentration of von Willebrand factor (vWF) and soluble fibrin (SF).

Material and methods. Our study included 50 AH patients with increased BMI. The approval of the local ethics committee was obtained. All patients signed written consent. They were divided into 2 groups. Patients of group 1 (n=26) were treated according to the ESC guidelines 2017 for the management of AH patients [4]. Patients of group 2 (n=24) maintained the diet with carbohydrate restriction up to 250 g per day for 12 weeks as the addition to the standard antihypertensive therapy. We used carbohydrate counting tables to control daily intake of carbohydrates. However, we recommended the compensation of daily caloric intake by increase in the consuming of proteins and fats. We excluded patients with history of heart defects, arrhythmia, heart failure stage II-III, endocrine disorders (except diabetes mellitus), malignancy, myocardial infarction and stroke, surgery or trauma within recent 6 months, chronic diseases in period of exacerbation, active infections.

We defined the nutritional state of patients according to the WHO guidelines after calculation of BMI (weight in kilograms divided in meters squared). The treatment effectiveness was controlled by BP levels. We measured BP according to the standard protocol.

We took blood in patients during the first visit and after 12 weeks of treatment. Whole blood samples were collected by phlebotomy in sodium citrate (38 g/l at a final ratio of 9:1 vol/vol) with further centrifugation. We used vWF:CBA ELISA kit to measure the binding of vWF to collagen and high molecular weight multimers of vWF according to the manufacturer's instructions (Technoclone, Austria). SF in blood plasma was quantified by double-sandwich ELISA with monoclonal antibody Fnl-3C as a "catch"-site [8]. We studied PA with the Born spectrophotometric method at aggregometer "Thromlite" [9]. We used ADP disodium salt in concentration $2,0 \cdot 10^6$ M ("Sigma-Aldrich"/"Merck", Canada), collagen in dilution 1:2, ristocetin in concentration 0,8 mg/ml as inductors of aggregation.

We performed statistical analyses with "Stata-12". Numerical variables were presented as mean±standard deviation for normal type of distribution. Nominal variables were presented in absolute values (percentage) and compared using chi-squared test. We used Student t-test for comparison of independent samples and paired t-test for paired samples. P value <0,05 was considered statistically significant.

Results. Group I consisted of 26 patients (15 females (58%)) with mean age of 62,5±4,3 years, BMI 29,1±2,8 kg/m², systolic BP 164,2±3,2 mmHg and diastolic BP 97,4±5,2 mmHg. Group II consisted of 24 patients (14 females (58%)) with mean age of 59,4±3,9 years, BMI 29,9±2,5 kg/m², systolic BP 165,6±4,4 mmHg and diastolic BP 99,2±5,3 mmHg. Groups were comparable in age, gender, BMI, BP.

The values of hemostasis parameters and levels of BP before and after 12 weeks of treatment are presented in Table 1. Significant lowering of BP levels was registered in both groups. We revealed significant decline in the concentrations of vWF and SF in group 2. PA-ADP after treatment in both groups changed for the

better significantly. The improvement in PA-ristocetin after course of treatment was significant only in group 2. There were no significant changes in PA-collagen after 12 weeks follow-up in both groups. Such trends may be the signs of vascular hemostasis improvement and decline in blood procoagulant activity.

Table 1

BP levels and hemostasis parameters before and after 12 weeks of treatment

Characteristic	Group I (n=26)		Group II (n=24)	
	Before treatment	After treatment	Before treatment	After Treatment
SBP, mmHg	164,2±3,2	141,4±3,6*	165,6±4,4	139,6±3,5*
DBP, mmHg	97,4±5,2	85,9±2,6*	99,2±5,3	84,6±2,2*
vWF, IU/l	0,65±0,17	0,45±0,1	0,71±0,19	0,32±0,13*
PA-ADP, %	33,2±3,4	41,4±2,1*	31,3±3,5	40,5±3,4*
PA-collagen,%	40,7±3,9	42,3±4,6	43,2±4,7	45,5±4,6
PA-ristocetin, %	32,3±2,2	33,5±3,1	30,6±3,1	37,4±2,1*
SF, mcg/ml	1,26±0,4	1,03±0,3	1,32±0,36	0,77±0,21*

[Kramarova & Tyravska]

* - $p < 0,05$, comparison of the data before and after treatment

Conclusions. A carbohydrate-restricted diet up to 250 g may be recommended to AH patients with increased BMI as additional measure of cardiovascular events prevention.

References:

- [1] WHO. Global monitoring Framework for NCDs. (2013). *NCD global action plan 2013-2020*. <https://www.who.int/nmh/ncd-tools/definition-targets/en/>
- [2] Catharina, A. S., Modolo, R., Ritter, A. M., Sabbatini, A. R., Lopes, H. F., Moreno, H. Junior, de Faria, A. P. (2018). Metabolic syndrome-related features in controlled and resistant hypertensive subjects. *Arquivos Brasileiros de Cardiologia* 110(6), 514-521. <http://dx.doi.org/10.5935/abc.20180076>
- [3] Grandl, G., & Wolfrum, C. (2018). Hemostasis, endothelial stress, inflammation, and the metabolic syndrome. *Seminars in immunopathology*, 40(2), 215–224. <https://doi.org/10.1007/s00281-017-0666-5>
- [4] Williams, B., Mancia, J., Spiering, W., Rosei, E. A., Azizi, M., Burnier, M., Clement, D. L., Coca, A., de Simone, G., Dominiczak, A., Kahan, T., Mahfoud, F., Redon, J., Ruilope, L., Zanchetti, A., Kerins, M., Kjeldsen, S. E., Kreutz, R., Laurent, S., ... Desormais, I. (2018). 2018 ESC/ESH Guidelines for the management of arterial hypertension: Task Force for the management of arterial hypertension of the European Society of Cardiology (ESC) and the European Society of Hypertension (ESH). *European Heart Journal*, 39(33), 3021-3104. <https://doi.org/10.1093/eurheartj/ehy339>
- [5] Mansoor, N., Vinknes, K., Veierød, M., & Retterstøl, K. (2016). Effects of low-carbohydrate diets v. low-fat diets on body weight and cardiovascular risk factors: A meta-analysis of randomised controlled trials. *British Journal of Nutrition*, 115(3), 466-479. <https://doi.org/10.1017/S0007114515004699>

- [6] Brouns F. (2018). Overweight and diabetes prevention: is a low-carbohydrate-high-fat diet recommendable? *European journal of nutrition*, 57(4), 1301–1312. <https://doi.org/10.1007/s00394-018-1636-y>
- [7] Cucuzzella, M., Tondt, J., Dockter, N., Saslow, L., & Wood, T. (2017). A low-carbohydrate survey: Evidence for sustainable metabolic syndrome reversal. *Journal of Insulin Resistance*, 2(1): Article a30. <https://doi.org/10.4102/jir.v2i1.30>
- [8] Lugovskoy, E. V., Gritsenko, P. G., Kolesnikova, I. N., Lugovskaya, N. E., Komisarenko, S. V. (2009). A neoantigenic determinant in coiled coil region of human fibrin β -chain. *Thrombosis Research*, 123(5), 765-770. <https://doi.org/10.1016/j.thromres.2008.08.024>
- [9] Born, G. V. (2005). Light on platelets. *The Journal of physiology*, 568(Pt 3), 713–714. <https://doi.org/10.1113/jphysiol.2005.095778>

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.08

RETRO- AND PROSPECTIVE ANALYSIS COURSE OF PREGNANCY AND CHILDBIRTH IN WOMEN WITH POSTPARTUM DEPRESSION

Kolesnyk Y.

Bogomolets National Medical University

SCIENTIFIC ADVISOR:

Samoilova M.

PhD, Department of obstetrics and gynecology No2

Bogomolets National Medical University

UKRAINE

Introduction.

Postpartum depression (PPD) is a special medical and social problem that can significantly affect the health of women and their children [1]. There is a lot of data on the negative effects of maternal depression for cognitive and social development of the child. These children often experience emotional and behavioral disorders [2].

PPD can be defined as an episode of major depression during the first 6 months postpartum, but the episode PPD may appear at any time during the first year after delivery (O'Hara & McCabe, 2013). Usually, PPD begins with the first days of the first two weeks after the birth of the baby and can last from 1 to 6-7 months [2]. But there is evidence that PPD may appear 3 years after childbirth [3]. The concept of PPD includes heterogeneous nosological affective disorders of varying severity, starting from short-term lower mood to severe depression with anxiety, fear, indifference, hostility to the child, sleep disturbances, possible manic manifestations, hallucinations, and panic fears. PPD leads to a violation of social adaptation, a decrease in the quality of life, the emergence of suicidal thoughts [3]. With each subsequent delivery, the risk of PPD increases, especially if psychotic disorders (manic manifestations and hallucinations (mostly auditory) are observed in the structure of this affective state [3].

The PPD ranges from 10% to 22% of the total birthrate, which may vary depending on the level of socio-economic development of the country and may vary depending on the scales and questionnaires used to assess this status [1, 5, 2]. According to information sources, the depression disorder spectrum in Europe and the United States fluctuates within 5-10% [1,4,2]. About 20% of the 3,000 outpatient patients have been examined for psychopathic disorders, and in most cases (about 77%) it cannot be recognized [6]. According to the Ministry of Health of Ukraine for 2011, 70% of mental illness make up psychiatric disorders of a non-psychotic level, among them depression prevails. The main part of depression is postpartum depressive disorder. Annually in Ukraine about 40 thousand women suffer from such emotional disorder [4].

There is no consensus on the etiological mechanisms of PPD development. Some authors attach importance to genetic factors in the development of depressive disorders in childbirth [5]. At the same time there is evidence of the influence of somatic pathology on the occurrence of PPD [2]. Much of the research on the causes of depressive disorders in childbirth is given to abrupt changes in the hormonal status before and after childbirth. Currently, studies are conducted to find out the correlations between deviations of hormonal parameters before and during pregnancy with the risk of depression after delivery. Of great importance is the change in the system of "hypothalamus-pituitary-adrenal gland" and the thyroid gland [7, 8]. It is believed that vitamin D deficiency in 2-3 trimester can be a factor in the development of PPD [2, 7]. Changes in levels of the main and saturated fatty acids during 30-34 weeks of pregnancy are investigated, as possible predictors of PPD [8].

Aim.

To determine the frequency of postpartum depression (PD) in Ukrainian women, identify risk factors and particularities of clinical manifestations of depressive disorders.

Materials and Methods.

237 women were examined in the late postpartum period (2-5 days postpartum). The following psychometric scales were used for objectivity clinical data:

- Edinburgh Postnatal Depression Scale, EPDS, criteria of which - more than 9 points - became a violation of the psychological state, more than 12 points - the primary manifestations of PPD.

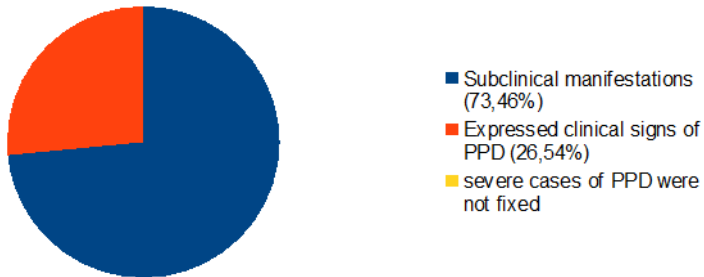
- Hospital Anxiety and Depression Scale, HADS. The assessment criteria for this scale were: 8-10 points - subclinical manifestations of anxiety and depression, more than 11 points - clinically significant manifestations of anxiety and depression.

According to the data obtained, the following groups were formed: A - without identified psychological disorders, 124 women (52.32%), average score for EPDS was 3 ± 0.87 , for HADS - 4 ± 2.93 , and B - with signs psychological disorders' signs (113 women - 47.67%), the average score for EPDS was 17.4 ± 2.98 , for HADS - 15.6 ± 1.78 . Group B was divided into subgroups: B1 - subclinical manifestations of PPD, EPDS - 10.36 ± 2.58 , HADS - 8.9 ± 0.78 (83 women - 73.45%), and B2 - pronounced manifestations of PPD, EPDS - 21.9 ± 1.24 , HADS - 16.8 ± 1.7 (30 women - 26.54%). The average age - 28,3 (± 6.5 years). Statistical processing of data using MS Excel 2007, Statistics +.

Results.

According to our research the frequency of violations of the psychological state of women was 47.67%, including subclinical manifestations found in 73.46%,

expressed clinical signs of postpartum depression in 26.54%, severe cases of PPD were not fixed (pict. 1).

Pict. 1. Depth of postnatal depressive disorders

In the group with subclinical manifestations of postpartum depression, the birth of the first child was found in 79.51% (66 women). For groups B2 and A, the availability of births in history did not have a significant difference. In group without psychological disorders 114 women (91.9%) gave births with the presence of a partner, in 87.5% husbands were partners, that fact positively affects the psychological health of women and helps to overcome stress caused by childbirth [6, 8], in other cases, 4,4% friends and mothers were partners. For women with subclinical manifestations, partner births were 75.9% (63 women), and in the group with pronounced signs PPD - 66.6% (20 women). There was no significant difference between elective and urgent Caesarean section (Table 1).

Table 1

Comparative characteristics of childbirth in groups

Characteristics	Group B1	Group B2	Group A
Delivery	First— 66 (79,51%)	First — 17 (56,6%)	First — 72 (58%)
	Repeated — 17 (20,48%)	Repeated — 13 (43,3%)	Repeated — 52 (42%)
Partnered births	63 (75,9%)	20 (66,6%)	114 (91,9%)
Term of delivery	35-36 w. - 4 (4,81%)	35-36 w. - 0	35-36w. - 0
	37-38 w. - 19 (22,9%)	37-38 w. - 7 (23,3%)	37-38 w. - 7 (5,6%)
	39-40 w. - 43 (51,8%)	39-40 w. - 17 (56,6%)	39-40 w. - 107 (86,3%)
	41-42 w. - 17 (20,49%)	41-42 w. - 6 (20,1%)	41-42 w. - 10 (8,1%)
Method of delivery	Cesarean section — 10 (12,04%)	Cesarean section — 4 (13,4%)	Cesarean section — 10 (8,1%)
	Vaginal delivery — 73 (87,95%)	Vaginal delivery — 26 (86,6%)	Vaginal delivery — 114 (91,9%)

The following risk factors for postpartum psychological disorders and PPD development were identified:

- complications of pregnancy and childbirth, namely: risk of pre-term birth, gestational pyelonephritis, fetal growth restriction, fetal distress;

- gynecological diseases on the anamnesis (erosion and dysplasia of the cervix, myoma, polyps of the endometrium, PCOS, ovarian cysts, colpitis), menstrual irregularities before pregnancy;

- diseases of the endocrine system (prolactinoma, hypothyroidism);

- Chronic diseases, including infectious genesis, which in most cases had an episode of exacerbation during pregnancy (chronic pyelonephritis, chronic gastritis, chronic tonsillitis).

In a group with pronounced clinical manifestations of PPD in 10% of women there was a complication of pregnancy, such as late gestosis, namely, preeclampsia (Table 2).

Spontaneous miscarriages were found in 29.9% of women in the B2 group, 16.86% in B1 and 2.41% in group A. Medical abortion on the anamnesis of the B2 group was 19.9%, B1 - 18.06%, and A — 4.83%. Depressive disorders were more often associated with oligohydramnios than with polyhydramnios. Premature discharge of amniotic fluid with prolongation of the time interval correlates with the severity of psychological disorders. 5 women became pregnant with assisted reproductive technologies - group B1, among them 1 - had second attempt of ART, in group B2 - 2 women (Table 2).

Table 2

Risk factors for PPD development versus control group

Risk factors	Group B1	Group B2	Group A	
Labor weakness	21 (25,3%)	7 (23,3%)	10 (8,06%)	
Fetal growth restriction	33 (39,76%)	14 (46,6%)	13 (10,48%)	
Fetal distress	45 (54,2%)	17 (56,6%)	8 (6,45%)	
Gynecological diseases*	56 (67,46%)	23 (76,6%)	47 (37,9%)	
Previous medical abortion	15 (18,06%)	6 (19,9%)	6 (4,83%)	
Previous spontaneous miscarriages	14 (16,86%)	9 (29,9%)	3 (2,41%)	
Menstrual irregularities before pregnancy	66 (79,5%)	26 (86,6%)	44 (35,48%)	
Diseases of the endocrine system	21 (25,3%)	4 (13,3%); 1 (3,3%)	0	
Chronic diseases:	17 (20,48%)	7 (23,3%)	0	
	pyelonephritis	24 (28,91%)	10 (33,3%)	16 (12,9%)
	gastritis	21 (25,3%)	7 (23,3%)	20 (16,13%)
tonsillitis				
Complications of pregnancy				
Pyelonephritis	11 (13,2%)	4 (13,3%)	0	
Risk of pre-term birth	14 (16,86%)	10 (33,3%)	8 (6,45%)	
Preeclampsia	0	3 (10%)	0	

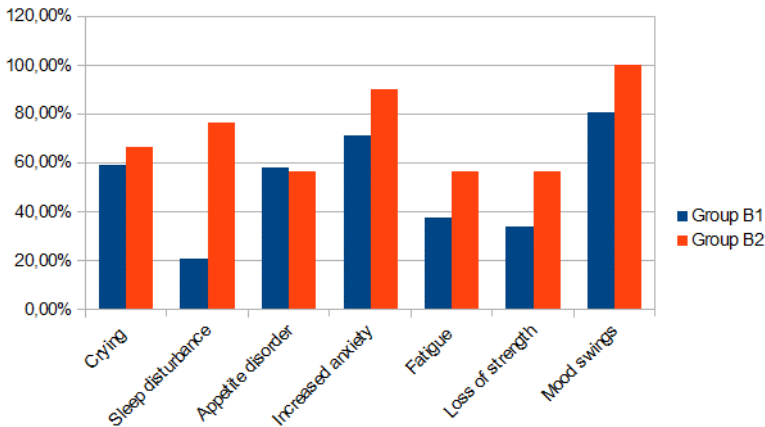
* *menstrual irregularities before pregnancy – separately.*

During the study, the following symptoms of PPD were identified: mood swings, crying, sleep disturbance, appetite disorder, increased anxiety, sadness, loss of strength, fatigue (Table 3, pict. 2).

Table 3

PPD symptoms found in groups B1 and B2

PPD symptoms	Group B1	Group B2
Crying	49 (59%)	20 (66,6%)
Sleep disturbance	17 (20,48%)	23 (76,66%)
Appetite disorder	48 (57,83%)	17 (56,6%)
Increased anxiety	59 (71,08%)	27 (90%)
Fatigue	31 (37,35%)	17 (56,6%)
Loss of strength	28 (33,7%)	17 (56,6%)
Mood swings	67 (80,72%)	30 (100%)

Pict.2. Clinical manifestations of PPD in groups B1 and B2

An increase in the level of anxiety (HADS I) is observed in healthy women (group A), but this woman's condition is completely controlled and compensated independently, may be caused by the physiological baby blues or maternity blues, which regresses after 1-5 days.

In women without revealed psychological disorders, common signs were found that, according to the authors, could help to maintain a satisfactory psychological state of women, namely: moderate physical activity during pregnancy, daily walks in the park, sleep at least 8 hours a day, availability of pets, listening to classical music during pregnancy, attending courses for young parents.

Conclusion.

According to our research, the frequency of violations of the psychological state in women was 47.67%. Depth of postnatal depressive disorders in most cases corresponds to subclinical manifestations. The authors did not have any cases of serious PPD.

The factors that increase the risk of postpartum depression such as: gynecological diseases, menstrual disorders, chronic somatic diseases, medical and spontaneous abortions in history, endocrine system diseases, complications of pregnancy: fetal growth restriction, fetal distress are determined.

It is found that among the manifestations of PPD are: mood swings, crying, sleep disturbance, appetite disturbance, increased anxiety, subjective sadness, fatigue.

Positive influence on the psychological state of pregnant women is the presence of her husband during childbirth, moderate physical activity, outdoor walking, attending courses by young parents during pregnancy.

Keywords. Anxiety disorders, Depressive disorders, Postpartum depression, postpartum period, pregnancy.

References:

- [1] Lee, P.J., Liaw, J.J., Chen, C.M. (2015). Concept Analysis of Postpartum Depression *J. of Nursing*, (Jun 62/3/), 66–71.
- [2] O'Hara, M.W. (2009). Postpartum depression: what we know. *Journal of Clinical Psychology*, (65), 1258–1269.
- [3] American Psychiatric Association. (2010). Diagnostic and Statistical Manual of Mental Disorders (4th ed.). Washington, DC: APA.
- [4] Slabkii, G.O. (2011). Screening research in the practice of a family doctor: an examination of suicidal tendencies and depression (method. River.). Kiev, Ukraine.
- [5] Johnstone, S.J., Boyce, P.M., Hickey, A.R.. (2001). Obstetric risk factors for postnatal depression in urban and rural community samples. *Aust. NZJ Psychiatry*, (35), 69–74.
- [6] Spitzer, R.L., Williams, J.B.L., Kroenke, K.. (2000). Validity and utility of the Patient Health Questionnaire in assessment of 3000 obstetric-gynecologic patients: the PRIME-MD Patient Health Questionnaire Obstetrics-Gynecology Study. *Am. J. Obstet. Gynecol.*, (183), 759–769.
- [7] Bloch, M., Daly R.C., Rubinow, D.R. (2003) Endocrine factors in the etiology of postpartum depression. *Psychiatry*, (3), 234–246.
- [8] Schule, C., Baghai, T.C., Eser, D. (2009). The combined dexamethasone/cRH test (DEX/cRH test) and prediction of acute treatment response in major depression. *PLoS One*, (1), E4324.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.09

БРОНХІАЛЬНА АСТМА ЯК АТОПІЧНЕ ЗАХВОРЮВАННЯ

ORCID ID: 0000-0002-9306-4702

Горішний Ігор Миколайович

здобувач вищої освіти медичного інституту

Чорноморський національний університет імені Петра Могили

УКРАЇНА

Бронхіальна астма – хронічне запальне захворювання дихальних шляхів, яке характеризується варіабельною бронхіальною обструкцією та гіперреактивністю бронхів – підвищеною їх чутливістю до різних подразнювальних стимулів. Основними клітинними елементами запалення є еозинофіли, лаброцити (опасисті клітини), Т-лімфоцити, макрофаги [1].

Епідеміологія. Слід відзначити, що серед усіх хворих на АЗ 300млн осіб страждають на бронхіальну астму (БА), 400 млн – на алергічний риніт (АР), 250 млн – на харчову алергію та близько 500 млн – на різноманітні алергічні реакції до лікарських препаратів (станом на 2019 рік). Негативним є те, що частина людей з АЗ мають декілька форм алергії одночасно.

Патогенез БА. Патогенез бронхіальної астми є складним і до кінця не з'ясованим. Проте відомо, що центральною ланкою патогенезу БА є змінена реактивність бронхів. Вона може бути як первинною, так і вторинною. У свою чергу, первинна змінена реактивність є вроджена і набута. Остання, як правило, виникає в результаті впливу інфекційних, хімічних, механічних і фізичних факторів. Вторинна змінена реактивність бронхів є проявом змін реактивності різних систем організму: імунної, нервової, ендокринної. Таким чином, реактивність бронхів змінюється під впливом імунологічних і неімунологічних чинників[1].

Імунологічні механізми БА. У значної частини хворих з БА змінена реактивність бронхів виникає в результаті порушень імунокомпетентної системи, які перебігають за I, III, IV типами гіперчутливості. Ці імунні реакції проходять у слизовій оболонці дихальних шляхів, незалежно від того, за яким типом перебігає алергічна реакція. Атопічна БА протікає за I типом.

Атопічна БА – класичний приклад IgE-опосередкованої алергічної реакції. Надмірна активація Т-хелперів другого типу(Th2) призводить до продукування ними цитокінів: IL-4, IL-13 – стимулюють синтез IgE та IL-5, що активує еозинофіли. IL-13 також стимулює продукування слизу. У підслизовому шарі IgE вкривають тучні клітини та при сенсibiliзації алергеном вивільняють медіатори алергії, що зумовлюють дві фази реакції:

1. Рання фаза. Переважає бронхоспазм та виділення слизу, спричинені медіаторами виділеними із тучних клітин(гістамін, простагландин D2, лейкотрієни C4, D4, E4). Рефлекторно подразнюються нерви.

2. Пізня фаза. Запальні медіатори стимулюють виділення хемокінів, насамперед еотаксину, що залучають у процес еозинофіли, Th2 та інші лейкоцити. Таким чином запальна реакція посилюється.

Повторні епізоди запалення призводять до ремоделювання дихальних шляхів[2].

Таким чином атопічна БА є причиною синдрому дихальної недостатності(ДН). Анафілаксія спричинює оборотну обструкцію дихальних шляхів, насамперед верхніх, що клінічно проявляється у вигляді нападу ядухи. Напад БА по суті являє собою прояв гострої ДН, але у зв'язку із хронізацією процесу (часті напади при тяжких формах БА) поступово розвивається і хронічна ДН[3]. Респіраторна гіпоксія внаслідок ДН значно знижує якість життя пацієнтів.

Однак не завжди атопічна БА супроводжується ДН. У підлітків та дорослих, котрі страждають на астму, тести обструкції дихальних шляхів і реактивності дихальних шляхів можуть забезпечити підтвердження діагнозу астми. Проте, більшість підлітків, які страждають на астму мають нормальні показники функції легенів, незважаючи на симптоми[4]. Відсутність симптомів або порушень функції зовнішнього дихання між нападами не виключає ймовірності нападу ядухи із смертельно небезпечною гострою ДН, тому існує необхідність подальшого досліджень механізмів атопічної БА, розробка більш ґрунтовних та превентивно орієнтованих методів діагностики.

Висновки. Таким чином за останні роки були більш детально вивчені механізми патогенезу БА, однак імунологічні аспекти, насамперед на рівні геному, потребують подальшого дослідження. Встановлені клітини, що беруть

участь у анафілаксії, лейкотрієни та інші важливі біологічно активні речовини. Новітні знання дають змогу концентрувати увагу на сучасних лікарських засобах та медичних стратегіях лікування atopічної БА як першопричини синдрому ДН. БА як потужна соціально-економічна проблема вимагає уваги дослідників міжнародного наукового товариства.

Список використаних джерел:

- [1] Середюк, Н.М., Нейко, Є.М. & Вакалюк, І.П.,(2009). *Госпітальна терапія*. Київ: Здоров'я.
- [2] Кумар, В., Аббас, А. & Астер, Д. (2018). *Основи патології за Робінсоном*. Київ: ВСВ Медицина.
- [3] Schneider, J. & Sweberg, T. Acute Respiratory Failure. (2013) *Critical Care Clinics*, 29 (2) , 167-183. <https://doi.org/10.1016/j.ccc.2012.12.004>.
- [4] Фещенко, Ю.І., Бойко, Д.М.& Гаврисюк, В.К. (2019) *Бронхіальна астма. Адаптована клінічна настанова, заснована на доказах*. К.: Національна академія медичних наук України.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.10

ВПЛИВ ПЕРЕНЕСЕНОЇ СТРЕСОВОЇ ПОДІЇ НА ВИРАЖЕНІСТЬ ТРИВОЖНОЇ ТА ДЕПРЕСИВНОЇ СИМПТОМАТИКИ У ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ

Зеленська Катерина Олексіївна

кандидат медичних наук, доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи
Харківський національний медичний університет

Красковська Тетяна Юріївна

аспірант кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи
Харківський національний медичний університет

Зеленська Ганна Миколаївна

асистент кафедри фізіології
Харківський національний медичний університет

УКРАЇНА

Актуальність. За даними ВООЗ 16,2 % населення світу страждають від наслідків війни, а ще 12,5 % мають травмованих війною родичів. Бойова психічна травма стає безпосередньою причиною розладів соціально психологічної адаптації у 80% осіб, які постраждали від бойових дій, а у її віддаленому періоді (1 місяць або більше) часто спостерігаються: стресасоційовані розлади. Тому ми вважаємо за актуальне дослідження саме цього питання [1].

Мета: визначити вплив перенесеної стресової події на вираженість тривожної та депресивної симптоматики у вимушених переселенців.

Матеріали та методи: дослідження проводилось на базі ДУ «Інститут неврології, психіатрії та наркології АМН України». Нами було проведено комплексне обстеження 44 пацієнтів які перенесли психічну травму, обох статей, у віці 20 - 55 років. До основної групи увійшли 19 пацієнтів вимушених переселенців, контрольну – 25 хворих, які постійно проживають в Харківській області але мали іншу психотравмуючу ситуацію. Нами були використані такі психодіагностичні способи дослідження: госпітальна шкала тривоги і депресії (HADS) (Zigmond A. S., Snaith R. P., 1983); Міссісіпської шкали посттравматичного стресового розладу (Keane T.M., Caddell J.M., Taylor K.L., 1988).

Результати: нами були отримані наступні данні за госпітальною шкалою HADS: субклінічні прояви тривоги були у 26,31% переселенців та 37,5% місцевих жителів, субклінічні прояви депресії були у 36,84% та 54,17% відповідно; клінічні прояви тривоги були у 73,69 % та 62,5% відповідно, клінічні прояви депресії були у 63,16% та 45,83% відповідно. За Міссісіпською шкалою посттравматичного стресового розладу у 57 (65,51%) пацієнтів набрали більше 100 балів це свідчить про виражений вплив перенесеної травми на людину та у 30 (34,49%) пацієнтів отримали бал нижче 100 – вплив травматичної події незначний. При цьому у 4 пацієнтів з вираженим впливом травматичної події спостерігалась низька тривожність за госпітальною шкалою тривоги і депресії , а у 2 пацієнтів з низьким впливом травматичної події навпаки відмічалась висока тривожність.

Висновки. Отримані нами данні дозволили виявити не досить логічну залежність отриманих даних тому наступним етапом буде дослідження додаткових параметрів для з'ясування причин таких результатів. Поряд з цим ми будемо проводити стандартну терапію згідно протоколів МОЗ та психотерапевтичні та психоосвітні заходи.

Список використаних джерел:

- [1] Wray, N. R., James, M. R., Mah, S. P., Nelson, M., Andrews, G., Sullivan, P. F., Montgomer, G. W., Birley, A. J., Braun, A. & Martin, N. G. (2007). Anxiety and comorbid measures associated with PLXNA2. *Arch. Gen. Psychiatry*, (64, 3), 318 - 326.
- [2] Martsenkovskiy, D. I. (2018). *Vikovi polimorfizm posttraumatychnykh stresovykh rozladiv ta depresii u ditei vnutrishno peremishchenykh osib z okupovanykh terytorii* [Age-related polymorphism of post-traumatic stress disorders and depression in children of internally displaced persons from the occupied territories]. *Arkhiv psykhiiatrii*, (24, 1 / 92), 15-20.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.11

ЕФЕКТИВНІСТЬ ПСИХОПРОФІЛАКТИКИ СУЇЦИДАЛЬНОЇ ПОВЕДІНКИ У ХВОРИХ НА БІПОЛЯРНИЙ АФЕКТИВНИЙ РОЗЛАД

Кожина Ганна Михайлівна

доктор медичних наук, професор, завідувач кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи
Харківський національний медичний університет

Тахташова Діна Рашидівна

кандидат медичних наук, провідний науковий співробітник кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи
Харківський національний медичний університет

УКРАЇНА

Актуальність. В наш час питання біполярних афективних розладів, є однією з крайових для психіатрії та медичної психології. Біполярний афективний розлад (БАР) це психічне захворювання, що проявляється зміною полярності афекту, хронічним рецидивуючим перебігом, супроводжується суїцидальною поведінкою, зменшенням тривалості життя, зниженням соціального функціонування та якості життя пацієнтів та їх родин [1, 2].

Мета: визначити ефективність психопрофілактики суїцидальної поведінки у хворих на біполярний афективний розлад.

Матеріали та методи: Для вирішення поставленої мети з дотриманням принципів біоетики і деонтології було проведено комплексне обстеження 227 пацієнтів з БАР, обох статей, у середньому віці $40,5 \pm 5,5$ років. 117 з яких склали основну групу (з ознаками суїцидальної поведінки), а 110 увійшли до контрольної (без ознак суїцидальної поведінки). Нами були використані наступні психодіагностичні шкали шкали самооцінки вираженості аутоагресивних предикторів (Пилягіна Г.Я., 2004); шкали суїцидального ризику (Старшенбаум Г.В., 1977); методики вивчення ціннісних орієнтацій (Фанталова Е.Е., 1992).

Результати: Характерним був середньовисокий рівень ризику аутоагресії в основній групі $14,5 \pm 2,2$ та $13,2 \pm 2,1$ бали у контрольній групі за шкалою Старшенбаума Г.В. При БАР виявлено виражений ступінь фрустрації в матеріально-побутовій сфері (77,7%) та помірно виражений – потреб в сфері активного життя (66,8% у сполученні з високим інтернальністю в сфері невдач (57,2%) та низького рівня інтернальності в сфері результативності (22,4). Це обумовило переважання афективного варіанту аутоагресії, що виникає на тлі високого рівня тривоги, психичної напруги, ажіатації. 1,5 річне катамнестичне дослідження показало високу ефективність розробленої патогенетично обґрунтованої системи профілактики суїцидальної поведінки у хворих на БАР - у 76,3 % обстежених відмічалася повна редукція аутоагресивної поведінки.

Висновки. Розроблена система психопрофілактики аутоагресивної поведінки у хворих на БАР виявила високу ефективність, тому в подальшому ми плануємо ввести цю програму у роботу відділень психіатричних лікарень.

Список використаних джерел:

- [1] Vieta, E. (2013). Clinical management and burden of bipolar disorder: results from a multinational longitudinal study (WAVE-bd). *International Journal of Neuropsychopharmacology*, 16, 1719-1732.
- [2] Maruta, N.O. & Verbenko, G.M. (2014). Features of clinical symptomatology at different stages of the bipolar affective disorder. *Ukrainian Bulletin of Psychoneurology*, 22/3 (80), 77-82.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.12

**МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ ДИФЕРЕНЦІЙНОЇ
ДІАГНОСТИКИ ЕРОЗИВНИХ УРАЖЕНЬ СЛИЗОВОЇ
ОБОЛОНКИ ПОРОЖНИНИ РОТА У ДІТЕЙ**

ORCID ID: 0000-0003-2836-217X

Зайцева Євгенія Михайлівна

канд. мед. наук, доцент, доцент кафедри дитячої
терапевтичної стоматології та профілактики стоматологічних захворювань
Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця

ORCID ID: 0000-0002-7240-6822

Шаповалова Ганна Іванівна

канд. мед. наук, асистент кафедри дитячої терапевтичної
стоматології та профілактики стоматологічних захворювань
Національний медичний університет ім. О. О. Богомольця

УКРАЇНА

Однією з актуальних проблем дитячої терапевтичної стоматології є захворювання, які супроводжуються ураженням слизової оболонки порожнини рота (СОПР) [1 - 4]. Причинами розвитку хвороб СОПР можуть бути місцеві фактори (несанова порожнина рота, погана гігієна порожнини, гостра та хронічна травма СОПР та інші) [5 - 7]. Але, слід зауважити, що найчастіше ураження СОПР є проявами коморбідної патології в організмі дитини, алергічних та інфекційних хвороб, а також різних патологічних станів внутрішніх органів та систем (дисбактеріоз ШКТ, тощо) [8 - 10].

Через це проведення диференційної діагностики захворювань СОПР може бути достатньо складним процесом, який не можливо провести тільки на підставі даних анамнезу хвороби, скарг пацієнта та результатів клінічного обстеження порожнини рота. Хвороби СОПР, різні за етіологією та патогенезом, можуть мати дуже схожі прояви на слизовій оболонці. Лікаря для встановлення заключного діагнозу та складання відповідних ефективних схем лікування необхідно провести додаткові методи обстеження хворого, отримати, у разі необхідності, консультації лікарів іншого фаху. Останнім часом серед дитячого населення України збільшилась кількість уражень СОПР вірусної етіології [10].

Зокрема, у дітей клінічні прояви в порожнині рота герпетичної інфекції можуть мати дуже схожі ознаки з проявами хронічного рецидивуючого

афтозного стоматиту (ХРАС), яке складає 5% від всіх уражень СОПР. Збільшення випадків атипичного перебігу та наявність у пацієнтів різного віку стертих форм захворювань СОПР ускладнюють процес діагностики й відповідно потребують удосконалення методології процесу проведення диференційної діагностики даного виду патології.

Визначення характерних та патогномонічних ознак для кожного виду патології на всіх етапах обстеження хворого (збір анамнезу, клінічне та лабораторне дослідження) є основою методології диференційної діагностики захворювань СОПР, які схожі за клінічними проявами, зокрема серед хвороб, які супроводжуються ерозивним ураженням слизової оболонки.

Аналіз даних анамнезу життя та хвороби пацієнта передбачає визначення:

- наявності у пацієнта загально-соматичних хвороб (хронічні хвороби ШКТ, ЛОР-органів, ендокринної патології, тощо);
- проявів в минулому алергійних станів у пацієнта;
- початку перших проявів захворювання в ПР;
- періодичності, частоти, тривалості місцевих проявів ураження СОПР;
- наявності та тривалості загальних симптомів хвороби у пацієнта (підвищення t (С) тіла, інтоксикація, регіонарний лімфаденіт та інші), їх вираженість;
- провокуючих факторів (перенесені ГРВІ, прийом антибіотиків, тощо).
- Аналіз даних об'єктивного дослідження передбачає визначення:
 - наявності змін загального стану здоров'я дитини; стану регіонарних лімфовузлів (їх збільшення, болісність при пальпації);
 - стану шкіри обличчя та червоної облямівки губ (колір, елементи ураження);
 - наявності одночасного ураження СОПР та шкіри (межа червоної облявки губ; отвори носа та очей, шкіра навколо нігтів);
 - змін СОПР присінку та інших відділів порожнини рота (характер і кількість елементів ураження, їх локалізація та схильність до злиття, стан ясен та СОПР навколо елементів ураження).

Серед додаткових методів дослідження варто застосувати цитологічний, імуно-ферментний та молекулярно-біологічний. Цитологічні зміни СОПР при вірусній інфекції мають характерні ознаки протягом перших 3-4 діб. В цитологічних препаратах (мазках) з'являються багатоядерні клітини кулястої або неправильної форми. Кількість ядер в таких морфологічно змінених клітинах може бути 2 та більше. Метод полімеразно - ланцюгової реакції дозволяє визначити видову належність віруса, оцінити його кількісні характеристики. При проведенні імуноферментного метода визначається наявність специфічних антитіл класів IgM, IgG.

Висновки. Проведення диференційної діагностики ерозивних уражень СОПР потребує комплексного підходу при обстеженні пацієнта з застосуванням додаткових лабораторних методів дослідження.

Список використаних джерел:

- [1] Савичук, О. В., Опанасенко, О. О., Вовченко, Л. О., & Шульга, Т. І. (2016). Лікування хронічного катарального гінгівіту залежно від характеру пародонтопатогенної мікрофлори

- та стану щільності кісткової тканини міжзубних перетинок у дітей. *Новини стоматології*, (3), 72-78.
- [2] Savychuk, O., Beketova, G., Zaitseva, E., & Shapovalova G. (2019). Method of complex Treatment of Chronic Recurrent Aphthous Stomatitis. *Педиатрия. Восточная Европа*, (7(1)), 8-16.
- [3] Мельников, О. & Шматко, В. Гуморальные факторы врождённого иммунитета в смешанной слюне у детей с воспалительными заболеваниями ротоглотки. *Перспективні напрямки розвитку науки та техніки : Збірник наукових матеріалів XVIII Міжнародної науково-практичної інтернет конференції el-conf.com.ua* (Ч.2, с.42-46). 23 березня, 2018, Вінниця, Україна.
- [4] Мозгова, О.М. (2015). Лікування асоційованої форми рецидивуючого герпесу порожнини рота у дитини. Клінічне спостереження. *Профілактична та дитяча стоматологія*, (1), 24-27.
- [5] Савичук, О.В., Опанасенко, О.О. (2015). Особливості лікування хронічного генералізованого катарального гінгівіту залежно від типу пародонтопатогенної мікрофлори. *Профілактична та дитяча стоматологія*, (2(13)), 46-51.
- [6] Shapovalova, G. & Zaitseva, E. Features of individual oral hygiene in adolescents. *Актуальні питання сучасної науки : матеріали IV міжнародної науково-практичної конференції* (Частина III, с. 12-14). Київ, 29 - 30 квітня, 2018, Київ, Україна : МЦНД.
- [7] Хоменко, Л.О., Шаповалова, Г.І. (2012). Глибоке фторування - метод профілактики карієсу зубів. Частина 1. *Профілактична та дитяча стоматологія*, (7), 23-28.
- [8] Легенчук, О.В., Мозгова, О.М., Волкова, С.В. (2018). Індивідуальні засоби для порожнини рота у дітей з гострими формами лейкемій. *Вісник проблем біології і медицини*, (Вип. 4, 3(141)), 349 - 352.
- [9] Beketova, G., & Savychuk, O. Complex treatment of chronic recurrent aphthous stomatitis (RAS) in children with diseases of the gastrointestinal tract. *Problems and achievements of modern science : coll. of scientific papers «ЛОГОΣ» with materials of the International Scientific and Practical Conf.* (Vol. 1, pp. 23-26.). May 6, 2019, Cork, Ireland : NGO «European Scientific Platform».
- [10] Хоменко, Л.О., Мозгова, О.М. (2011). Сучасні особливості герпесвірусних уражень слизової оболонки порожнини рота у дітей за даними клініко-лабораторних досліджень. *Профілактична та дитяча стоматологія*,(5), 27-32.
-

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.13

РЕКОНСТРУКЦИЯ КРЫЛА НОСА ПОСЛЕ УДАЛЕНИЯ КАРЦИНОМЫ КОЖИ – ВЫБОР СПОСОБА

Волчек Владислав Станиславович

студент 5 курса лечебного факультета

Учреждение образования

«Гомельский государственный медицинский университет»

Иванова Екатерина Сергеевна

студент 5 курса лечебного факультета

Учреждение образования

«Гомельский государственный медицинский университет»

НАУЧНЫЙ РУКОВОДИТЕЛЬ:

Иванов Сергей Анатольевич

кандидат медицинских наук, доцент кафедры онкологии

Учреждение образования

«Гомельский государственный медицинский университет»

РЕСПУБЛИКА БЕЛАРУСЬ

Актуальность. Устранение дефектов кожи нередко требует многоэтапных вмешательств с использованием лоскутов из соседних частей лица, в том числе и для относительно небольших изъянов крыла носа. Разработка способа одномоментной реконструкции этой субъединицы позволяет улучшить качество жизни пациента в период лечения и уменьшить затраты на лечение. Пластическое замещение дефекта крыла носа может быть выполнено аурикулярным графтом, лоскутами из щеки или лба. Оценка результатов таких реконструкций подразумевает исследование как анатомических, так и функциональных показателей. Кроме того, имеет значение длительность реконструкции, качество жизни в период между этапами и общая операционная травма. [1]

Использование собственных тканей пациента при ПЗД в качестве донорского материала должно в идеале обеспечивать минимальные изменения в донорской зоне. Стремление к улучшению косметического и функционального результата закономерно приводит к выработке решений, направленных на совершенствование хирургической техники, использование новых материалов. При этом объективным показателем для сравнения разных способов является частота послеоперационных осложнений и отдаленный анатомический и функциональный результат. [2]

На выбор способа влияет размер и глубина дефекта, состояние донорской зоны, факторы риска осложнений (лучевая терапия, курение, сахарный диабет), ментальный статус пациента. [3]

Цель. Выполнить анализ результатов пластического замещения дефекта крыла носа различными способами.

Материалы и методы. Были проанализированы результаты 79 пластических замещений дефекта крыла носа. Факторы риска имелись у 18 пациентов (23%). Аурикулярный графт был использован в 8 случаях (10,13%), носогубный лоскут – в 34 случаях (43,04%), пазл-лоскут – в 24 случаях (30,38%), лоскуты из кожи носа – в 11 случаях (13,92%), лобный лоскут – в 2 случаях (2,53%). Анализировали частоту осложнений и косметический эффект по 10-балльной шкале через 6 месяцев после пластического замещения дефекта крыла носа.

Все операции выполнены в Гомельском областном клиническом онкологическом диспансере и в Гомельской областной клинической больнице в 2014–2018 гг.

Статистическая обработка данных — пакет программ Statistica 8.0. Сравнение непараметрических показателей выполнено с помощью точного двустороннего критерия χ^2 Фишера. Сравнение параметрических показателей выполнено с помощью критерия Манна Уитни для двух независимых групп, критерий значимости различия $p < 0,05$.

Результаты исследования. ПАГ использован при сквозном дефекте до 1 см без факторов риска. Парциальный некроз развился в 2 случаях (2,53%), средняя оценка – 7,4 балла. Лоскуты из носа применены при дефекте кожи до 1,5 см. У 2 пациентов (2,53%) с наличием факторов риска развился парциальный некроз, средняя оценка – 7,9 баллов. Неприемлемый результат связан со смещением крыла носа кверху. Носогубный лоскут и пазл-лоскут использовали при одном из условий: дефект более 1,5 см, наличие факторов риска, актуальность косметического результата. Краевой некроз носогубного лоскута – 3 (3,8%) случая, пазл-лоскута – 1 (1,27%). Средняя оценка: носогубный лоскут – 7,8 балла, пазл-лоскут – 8,6 балла. Причина неприемлемого при пластике носогубным лоскутом – неестественная толщина и форма крыла носа, при пластике пазл-лоскутом – деформация края крыла носа. Лобный лоскут использовали при сквозных дефектах и невозможности сформировать лоскут из щеки. Осложнений не было, оценка 8 и 9 баллов.

Выводы. Дифференцированный подход к пластическому замещению дефекта крыла носа позволяет снизить частоту осложнений, получить более приемлемый вид восстановленной субъединицы и рубца в донорской зоне, меньшей нуждаемости в корригирующих вмешательствах

Список использованной литературы:

- [1] Ivanov, S.A, Savenko, Yu.N. (2017). The reconstruction of the wing of the nose with the use of the plastic material based on the modified puzzle flap. *Rossiyskaya rinologiya*, 25(4): 30-34. [In Russian] DOI: 10.17116/rosrino201725330-34
- [2] Ortins-Pina, A., Teixeira, A.I., Sanches, M., Gouveia, A.I., Filipe, P.L., Silva J.M. (2017). Nasal ala reconstruction: Surgical conundrum. *J Cutan Aesthet Surg*. 10:55-58 DOI: 10.4103/JCAS.JCAS_130_16
- [3] Chen, C., Patel, R., Chi, J. (2018). Comprehensive Algorithm for Nasal Ala Reconstruction: Utility of the Auricular Composite Graft. *Surg J*. 4: e55–e61. DOI: 10.1055/s-0038-1639581

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.14

СКАНДИНАВСЬКА ХОДЬБА В ФІЗИЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ТЕРАПІЇ ПРИ ЗАХВОРЮВАННЯХ ОПОРНО-РУХОВОГО АПАРАТУ

ORCID ID: 0000-0002-4722-5181

Черепок Олександр Олексійович
к.мед.н, асистент кафедри фізичної
реабілітації, спортивної медицини, фізвиховання і здоров'я
Запорізький державний медичний університет

ORCID ID: 0000-0002-9007-0592

Волох Наталя Генріхівна
асистент кафедри фізичної реабілітації,
спортивної медицини, фізвиховання і здоров'я
Запорізький державний медичний університет

Мачигіна Ольга Віталіівна
Українська федерація скандинавської ходьби

УКРАЇНА

За даними Всесвітньої організації охорони здоров'я недостатньо активний спосіб життя є глобальною проблемою для системи громадського здоров'я. Експерти ВООЗ стверджують, що, щонайменше, 60% населення планети не дотримується рекомендованого рівня фізичної активності, необхідного для позитивного впливу на стан соматичного здоров'я. Недостатня фізична активність є четвертим за значимістю чинником ризику глобальної смертності (1,9 мільйона випадків смерті у світі). Крім того, за оцінками ВООЗ, недостатня фізична активність є головною причиною приблизно 21-25% випадків раку молочної залози і товстої кишки, 27% випадків діабету і приблизно 30% випадків ішемічної хвороби серця [1]. Особливе занепокоєння викликає глобальна тенденція розвитку гіподинамії серед певних груп населення, до яких відносяться молоді люди, жінки і люди старшої вікової групи.

У Глобальних рекомендаціях по фізичній активності, розроблених Всесвітньою організацією охорони здоров'я, відзначається, що підвищення рівня фізичної активності є проблемою не лише окремих людей, але і усього суспільства. Тому, для її вирішення потрібний багатосекторальний, багатодисциплінарний підхід, що орієнтований на окремі групи населення і враховує особливості культури [1]. Результати багатьох досліджень, проведених в різних країнах світу, говорять про те, що регулярна фізична активність є вирішальною для збереження здоров'я осіб усіх вікових груп. Що стосується старшої вікової групи, то в ній дані про переваги для здоров'я є навіть переконливішими, ніж в усіх інших групах, оскільки негативна дія недостатньої фізичної активності на здоров'я літніх людей проявляється в цій віковій групі найяскравіше [1].

Скандинавська ходьба являє собою прогулянку в особливому темпі з використанням спеціальних палиць. Скандинавська ходьба - це відносно новий напрям у фізичній культурі, що з'явився в середині 90-х років у Фінляндії

завдяки фінським спортсменам лижникам, які використовували лижні палиці в процесі тренування поза сезоном [5]. Нині скандинавська ходьба перетворилася на самостійний вид фізичної активності, що має безперечні переваги для людей різного віку. Оскільки ходьба взагалі є однією з найбільш відповідних форм фізичної діяльності для людей старшої вікової групи, в силу своєї функціональності, безпеки і доступності, скандинавська ходьба у такому разі є дуже перспективним напрямом завдяки тому, що вона дозволяє досягти ще більшого тренувального ефекту, оскільки при такій ходьбі задіяні усі великі м'язи як і у бігових лижах [4].

Техніка скандинавської ходьби відповідає з одного боку природному стереотипу руху при звичайній ходьбі, а з іншої - техніці ходьби на лижах, що забезпечує участь м'язів усього тіла в процесі руху. Рух рук дозволяє збільшити ефективність тренування на 40%. Досвід показує, що вже після перших кроків з палицями більшості учасників вдається відчутти і упіймати свій ритм ходьби. Формування нового рухового стереотипу відбувається впродовж перших 2-3 зайняття.

Завдяки особливостям рухів, скандинавська ходьба ефективно впливає не тільки на м'язи ніг, але і плечей, преса і спини. Палиці, задіяні в якості опори, знижують навантаження на суглоби колін і тазостегнової області, тому даний вид фізичного навантаження підходить людям, що страждають хворобами ніг. Людям із зайвою вагою скандинавська ходьба стане прекрасним аналогом бігу, тому що навантаження на суглоби значно менше. Швидкість руху в процесі заняття скандинавською ходьбою досить висока. Ходьба з опорою на палиці змушує тримати рівну поставу і правильне положення хребта, завдяки чому зміцнюються м'язи спини.

Результати багатьох досліджень показали, що фінська ходьба поліпшує стан серцево-судинної і дихальною систем [2], знімає напругу м'язів шийно-плечового відділу, зміцнює м'язи спини, дозволяє понизити навантаження на суглоби ніг на 10-20% в порівнянні із звичайною ходьбою, покращує настрої, стійкість до стресів, знижує дратівливість, регулює роботу ЦНС. Ходьба з палицями підтримує в тонусі усі основні групи м'язів. Енергетична вартість фінської ходьби за рахунок включення в роботу 90% м'язів усього тіла, вище на 50%, чим при звичайній ходьбі, що ефективно використовується в програмі зниження і стабілізації маси тіла, для лікування ожиріння і метаболічного синдрому. Зайняття фінською ходьбою на свіжому повітрі позитивно впливає на роботу усіх систем організму. При такій ходьбі виробляються правильна осанка, з випрямленою спиною і розпрямленими плечима.

Сьогодні у лікарнях Німеччини скандинавська ходьба є обов'язковим елементом програми фізичної реабілітації [3]. Аналіз наукових досліджень показав, що в країнах Західної Європи більше 10 млн. людей займається скандинавською ходьбою, при цьому 35 % з їх числа починали свої заняття даним видом рухової активності в якості засобу фізичної реабілітації [3].

Займатися скандинавською ходьбою можна як індивідуально, так і в групах. І окрім благотворного впливу на функціональні можливості літньої людини, зайняття скандинавською ходьбою важливе в соціальному плані. Програми по скандинавській ходьбі для осіб старшої вікової групи, особливо розраховані на зайняття в малих групах або соціальних центрах, сприяють посиленню

соціальної і міжкультурної взаємодії осіб старшої вікової групи. Літні люди, що регулярно займаються скандинавською одьбою, в процесі зайняття мають можливість налагодити нові дружні відносини і знайомства, будучи активнішими фізично, вони стають активнішими і в соціальному плані, тобто з меншою вірогідністю схильні до виключення з життя суспільства. Регулярне зайняття фінською ходьбою в групі з інструктором або просто зі знайомими і друзями допомагають літній людині здолати почуття самотності, а також сприяють подоланню стереотипів сприйняття старості і літніх людей. Скандинавська ходьба і фізично активний спосіб життя дозволяють літнім людям підтримувати функціональну самостійність і оптимізувати активну участь в житті суспільства.

Власний досвід проведення групових занять, майстер-класів, індивідуальних тренувань довів, що скандинавська ходьба є дієвим засобом фізичної терапії та реабілітації у хворих з патологією опорно-рухового апарату. Даний вид рухової активності довів свою ефективність як форма рекреаційної та оздоровчої рухової активності для осіб різного віку, в тому числі і з низьким рівнем здоров'я і старшої вікової групи.

Список використаних джерел:

- [1] *Глобальные рекомендации по физической активности для здоровья.* (2010). ВОЗ.
- [2] Гоженко, Е.А., Усенко, Е.А., Чабанюк Т.В., (2013) Клинико-патогенетическое обоснование применения лечебной дозированной «нордической» ходьбы у пациентов с сочетанной сердечно-сосудистой патологией. *Запорожский медицинский журнал*, (4), 69-72.
- [3] Полетаева, А.В. (2013) *Скандинавская ходьба. Здоровье легким шагом.* Санкт-Петербург :Питер
- [4] Kantaneva, M. (2010) *Original Nordic Pole Walking.* Pad-centre.
- [5] Svensson, M. (2009) *Nordic Walking.* Human Kinetics.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.15

СУЧАСНИЙ ПІДХІД ДО ЛІКУВАННЯ ВАГІНІЗМУ (F 52.5)

Георгієвська Наталія Володимирівна

кандидат медичних наук, доцент, доцент кафедри психіатрії, наркології, медичної психології та соціальної роботи
Харківський національний медичний університет

Україна

Відомо, що вагінізм викликається страхом жінки перед введенням в піхву статевого члена, гінекологічних інструментів, гігієнічних тампонів і т.п. Проявляється у вигляді судомного скорочення кругових м'язів піхви, тазового дна, промежини і не контролюється самою жінкою [1]. За виникненням вагінізм може бути первинним, коли клінічні прояви виникають відразу без видимих причин і вторинним, коли на тлі нормального сексуального життя і нормальних сексуальних реакцій вагінізм виникає після гінекологічного захворювання,

важких травматичних пологів, травм статевих органів, психічної травми і т.п. Найчастіше у жінок, які страждають вагінізмом спостерігається екзальтованість, ексцентричність, істеричні радикали в особистості [2].

Вивчаючи проблему вагінізму, ми спостерігали 17 жінок з цим діагнозом. З них первинною формою страждали 5 жінок, а вторинної 12. Вік жінок коливався від 18 до 32 років. Вторинний вагінізм спостерігався на тлі: невротичних розладів (10), зґвалтування із застосуванням грубої фізичної сили і пошкодженням статевих органів (1), після важких пологів (1). Методи діагностики вагінізму включали – тест задоволеності шлюбом (Ю.А. Алешіна, Л.Я. Гозман, Е.М. Дубовской), шкала Рубіна, карта сексологічного обстеження жінки, психіатричне обстеження і гінекологічний огляд.

Лікування вагінізму включало в себе стандартне призначення транквілізаторів, антидепресантів, а також міорелаксанта центральної дії тизанідину за схемою (перші 3 доби в дозі 2 мг 2 рази на добу, потім по 2 мг 3 рази на добу протягом 10-14 днів, після цього дозу поступово знижували – 3-5 діб по 2 мг 2 рази на добу, в наступні 5-7 діб по 2 мг на ніч з подальшим скасуванням тизанідину).

На тлі фармакотерапії були застосовані методи психотерапії, специфічної псіхосексологічної терапії і сексуально-тренінгові заняття.

Сексологічна і психотерапевтична корекція здійснювалася в 3 етапи. Перший етап корекції включав аналіз причин вагінізму, психологічне примирення з болісними переживаннями і вироблення стійкої мотивації для подолання вагінізму. Жінкам застосовувалося гіпнотичне лікування (6-8 індивідуальних сеансів по 30 хвилин). Крім того, на першому етапі хворі проходили тілесно-орієнтовані методики з використанням допоміжних засобів (відео матеріалів, масажу в ерогенних зонах, застосування «вагінальних кульок» малого розміру, мануальної аутостимуляції). На другому етапі тривали психотерапевтичні заходи і розширювалися сексологічні тренінги з використанням допоміжних засобів (вібратори малих розмірів, мастурбація). На третьому етапі до психотерапії і сексологічним тренінгам залучався сексуальний партнер. Психотерапія відновлювала довіру до сексуального партнера і навчала його необхідної сексуальної стимуляції даної жінки.

Після проходження лікування, яке займало 5 тижнів, контрольні відвідування лікаря проводилися 1 раз на місяць в кількості 5 разів. Повна редукція симптомів спостерігалася у 11 жінок. У 4 жінок симптоми у незначній мірі вираженості з'являлися протягом перших 3 місяців після психотравмуючих ситуацій, але швидко купіровались самими жінками і в подальшому не повторювалися. У 2 жінок (з невротичними розладами) прояви вагінізму спостерігалися тільки при сильних загостреннях основного захворювання.

Список використаних джерел:

- [1] Кришталь, В. В., Кришталь, Є. В., Кришталь, Т. В. (2008). *Сексологія, навчальний посібник*. Харків, Фоліо.
- [2] Доморацкий, В. А. (2009). *Медицинская сексология и психотерапия сексуальных расстройств*. Москва, Академический Проект; Культура.

SECTION VIII. PÉDAGOGIE

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.16

LEGO-КОНСТРУКТОР ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Бурсова Світлана Сергіївна

старший викладач кафедри дошкільної освіти
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

Карапузова Ірина Валеріївна

доцент кафедри дошкільної освіти
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка

УКРАЇНА

Реформи, що відбуваються в сучасному світі, призводять і до модернізації змісту дошкільної освіти. В освітньому процесі з'являється велика кількість нових ігор, розваг, забав. Діти з легкістю оволодівають інформаційно-комунікаційними технологіями і традиційними засобами навчання та виховання здивувати їх дуже важко. Педагоги намагаються всіляко використовувати різні сучасні методи для кращого засвоєння дітьми знань, умінь та навичок. Одним з таких сучасних методів є Lego-конструювання.

Ігри з Lego-конструктором – це дієвий засіб, який дає можливість навчати дитину через гру, адже в самій його назві закладено розуміння покликання дитини в цьому світі. Lego в перекладі з данської означає «захоплива гра» [1]. Саме в ній діти стають будівельниками, архітекторами, дизайнерами, мандрівниками тощо.

Lego-конструювання є унікальним інструментом для захоплюючого, всебічного розвитку дітей. Воно розкриває потенційні можливості кожної дитини і, в силу своєї педагогічної універсальності, служить найважливішим засобом навчання. Використання конструктора «Lego» дозволяє розвивати у дітей творчий потенціал, мисленнєво-комунікативні можливості, мовлення, дрібну моторику рук, конструктивні навички та вміння, увагу, пам'ять, мислення, елементарні математичні уявлення; формує у дітей пізнавальну та дослідницьку активність, знання про навколишній світ, вміння зосереджувати увагу, тощо.

Lego – це ціла палітра гри, яка охоплює будівельно-конструктивну, сюжетно-рольову, розвивальну, рухливу гру та гру з уявою; гру індивідуальну, самостійну та гру в парах, у міні-групах, групах та командах; гру з однолітками та гру з дорослими. І кожен з цих видів ігор вносить свій незамінний вклад у всебічний розвиток особистості дитини.

Конструктор Lego доцільно використовувати як на заняттях, так під час різних режимних моментів [2-5]:

В період адаптації дітей до дитячого садка: вихователь може створювати різні ігрові ситуації, сюрпризні моменти за допомогою конструктору; познайомити дитину з новим Lego-другом (ЛЕГО-чоловічком), дати йому ім'я, вжити ігрову ситуацію.

Під час вкладання дітей спати: для дітей, яким важко вдається засинати теж на допомогу прийде Lego-конструктор. Можна дитині запропонувати разом або самостійно побудувати ліжечко для якогось казкового персонажа, яке ставимо біля ліжечка дитини-новачка.

Використання у психотерапевтичній роботі: такі ігри з Lego-конструктором як «Неіснуюча тварина», «Місто моєї мрії», «Світ емоцій» та інші допоможуть педагогові краще дізнатися про внутрішній світ дитини.

На логопедичних заняттях: під час виконання практичних завдань з Lego-конструктором відбувається не лише розвиток пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери, але і розвиток дрібної моторики. Саме під час розвитку дрібної моторики рук відбувається потужний вплив на кору головного мозку, а і відповідно на мовлення дитини.

На заняттях з логіко-математичного розвитку: за допомогою ігор з цим конструктором діти вчать розрізняти кольори, розміри предметів та порівнювати їх за величиною, впорядковують їх в порядку зменшення або збільшення, групують за визначеною ознакою тощо.

Проведення інтегрованих занять: використання Lego-конструктору забезпечить захопливий процес навчання; сформує уявлення про навколишній світ, будову різних предметів та особливості їх просторового розташування; формуватиме сенсорні основи сприйняття, технічні та зображувальні навички; розвиватиме дрібну моторику рук.

Ігри з конструктором Lego вихователів необхідно добирати відповідно до тематики освітньої діяльності закладу дошкільної освіти за відповідними тематичними блоками. Наприклад: «Сім'я», «Дитячий садок», «Транспорт», «Ферма», «Служба порятунку», «Ліс – наш дім природи», «Зоопарк», «Лікарня». До кожного тематичного блоку також необхідні і методичні матеріали: літературні твори, загадки, ілюстрації, розмальовки, картинки, схеми послідовних дій.

Наведемо приклад деяких ігор з конструктором Lego:

– Гра «чарівний мішечок». У ході гри вихователь поміщає різноманітні деталі в «чарівний мішечок» і просить знайти елемент певної форми. Тим самим розвиває у дітей тактильне сприйняття форми та розвиває мовлення.

– Ігри-театралізації. Це ігри, у яких діти самі визначають мету, зміст та правила гри. У них можливий вільний розвиток сюжету залежно від розгортання творчого задуму.

– Гра «Запам'ятай і повтори», спрямована на корекцію пам'яті, мислення й мови дітей. Вихователь створює Lego-споруду, докладно ознайомлює дітей з елементами, з яких вона складається та розбирає її на частини. А потім по пам'яті діти її відтворюють. В кінці гри проводиться аналіз результатів.

Отже, головними перевагами конструктору Lego є його багатифункціональність, великий діапазон можливостей, естетичні характеристики, використання його в різних ігрових та навчальних цілях. Залучення дітей до Lego-конструювання дозволяє реалізувати їх творчий потенціал, посилити виховний ефект, організувати співпрацю та спілкування з

вихователями та однолітками, викликати бажання і далі освоювати Lego-конструювання. Все це спрямоване на формування ключових компетенцій дітей.

Список використаних джерел:

- [1] Рома, О. Ю., Близнюк, В. Ю., Борук, О. П., Гонгало, В. Л., Косенко, Ю. В., Малевич, Г. В., Ткач, Н. В., Юськевич, Р. П. (2016). *Програма розвитку дитини від 2 до 6 років та методичні рекомендації «Безмежний світ гри з Lego»*. Київ: the LEGO Foundation.
- [2] Глушкова, Г., Малтызова, М. & Чижова, Т. (2014). Конструкторы Lego как полифункциональное и трансформирующее средство образовательной среды группы. Методическое сопровождение. *Дошкольное воспитание*, 2014, (4), 65-73; (5), 84-92; (6), 62-67.
- [3] Інтеграція Lego-технологій в освітньо-виховний процес в ДНЗ(2018). *Бібліотечка вихователя дитячого садка*, (2), 87-90.
- [4] Комарова, Л. Г. (2001) Строим из LEGO (моделирование логических отношений и объектов реального мира средствами конструктора LEGO). М.: «ЛИНКА – ПРЕСС».
- [5] Хоменко, М. (2017). Іноваційні технології в дитячому садку. Проведення дидактичних ігор засобами Lego. *Психолог довкілля*, (8), 13-16.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.17

L'INNOVATION D'ENSEIGNEMENT LA LANGUE FRANCAISE EN UKRAINE

Gulmyra Myrzayeva

Professeur, école 85, Kharkiv

Iryna Rybina

Professeur, école 85, Kharkiv

UKRAINE

Après l'indépendance du pays, la société ukrainienne a vécu des changements politiques et économiques qui ont provoqué une évolution des conceptions et des valeurs concernant l'éducation et la formation des enseignants. En effet, le système de formation des enseignants cherche une conception nouvelle qui répond à plusieurs exigences : les exigences d'un Etat en construction démocratique, celles des citoyens qui veulent un futur décent pour leur enfants, et celles venues de l'extérieur, qui importent des savoirs nouveaux plus facilement qu'auparavant.

L'une des méthodes les plus avancées et particulièrement populaires pour apprendre une langue étrangère sont les manuels pour ordinateurs portables, tablettes et téléphones. Ces avantages se présentent généralement à la forme de jeux différents. Vous vous reposez en jouant aux jeux et en apprenant en même temps le français.

Aussi il existe des moyens d'apprendre une langue sur internet. Vous pouvez améliorer vos compétences en communication en français à l'aide des vidéos dans youtube.

Cependant, les cours avec un professeur sont considérés comme la plus sérieuse méthode d'apprentissage du français. Vous pouvez étudier en groupe ou à l'aide du Skype. Le professeur peut vous expliquer les moments difficiles et corriger des erreurs.

Un plus moyen d'apprendre le français c'est TV5 MONDE. Il s'agit de la seule chaîne de la télévision internationale du français avec un auditoire de 207 millions d'abonnés. 55 millions de téléspectateurs le regardent chaque semaine. TV5 MONDE est un moyen excellent de diffuser la culture francophone et de populariser la langue française. Les stratégies et les activités proposées par les méthodes authentiques françaises visent à rendre l'apprenant conscient et actif de son apprentissage.

Par la prise de conscience des représentations qui ont cours autour du mono- ou du plurilinguisme, de ce qu'est l'objet langue, du lien que les usages entretiennent avec les représentations et la notion d'identité, les pratiques de classes et les résultats des apprenants peuvent évoluer. Il s'agit donc de renforcer les actions d'information et de formation initiale et continue des différents acteurs de l'enseignement.

Il y a des principes qui ne correspondent pas aux théories les plus reconnues aujourd'hui mais qui sont quand même suivies par des professeurs. On soulève quelques exemples : tout l'apprentissage du vocabulaire doit se produire en contexte; la première langue ne doit pas être utilisée comme moyen de présenter le sens d'un mot le vocabulaire devrait être présenté par groupes lexicaux, il est préférable d'utiliser des dictionnaires monolingues au lieu de dictionnaires bilingues la plupart de l'attention devrait être prêtée à la première présentation d'un mot, l'apprentissage du vocabulaire ne bénéficie pas d'être planifié, mais cela peut être déterminé par l'occurrence des mots dans les textes, tâches et thèmes.

Les objectifs sont à préparer les apprenants s'exprimer couramment en français et pouvoir communiquer permanent avec les francophones en Ukraine et à l'étranger. En outre chaque méthode française prévoit et privilégie l'utilisation des exercices d'autocorrection qui sont exposés dans le cahier d'exercices. La technologie moderne permet d'étendre le registre des tâches méthodologiques effectuées en mode indépendant, c'est-à-dire sans l'aide de professeur. L'utilisation de matériels basés sur des outils électroniques permet former une différenciation significative de la formation. Il est atteint grâce à l'utilisation d'un système de textes, un système différencié de tâches.

Références:

- [1] Council of Europe. (Language policy division) (2005). Un cadre européen commun de référence pour les langues : apprendre, enseigner, évaluer. Paris : Didier.
- [2] Ingebretsen, A. (2009). L'apprentissage du vocabulaire et le rôle de stratégies (Mémoire de master). Oslo : L'Université d'Oslo.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.18

PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ISSUES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES

ORCID ID: 0000-0002-2107-3343

Taisiia Ponochovna-Rysak

Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor of the Department of Foreign Philology
Kyiv National University of Culture and Arts

UKRAINE

While researching and analyzing contemporary problems of psychology and pedagogy from the point of view of teaching foreign languages in Ukraine it is impossible not to mention the impact of socio-economic life and scientific and technological progress on the individual, which forces to keep learning throughout life. The problem of the psychological peculiarities of adults is of great importance in teaching foreign languages, which is necessary to understand and identify methods that should be used in the learning process and which should be abandoned. It should be understood that students usually start learning a foreign language when their thinking and ability to express their thoughts in their native language have already been formed. They already possess the appropriate linguistic competence, that is, a set of knowledge from their native language. The mother tongue and the student in the process of learning are a correlative system, and the nature of the relationship between the two components of this system forms the process of mastering the second language system. [1].

Thus, it can be said that the development of such functions as thinking, attention, and memory of adults are predominantly driven by factors such as life experience, learning, and work. Taking into account the peculiarities of the development of these functions will certainly make the process of teaching students foreign languages more effective.

V. Hatch's paper "The optimal age or optimal student" [2] presents data from a survey of two thousand Danish children who had studied Swedish and found that it took less time for adolescents to reach the same level of language proficiency than younger students. According to the researcher, we can speak about the advantage of learning a foreign language in the age range "childhood - maturity". Adults have much more experience (including linguistic), so they are able to understand and learn many linguistic phenomena more easily than children. Adults can also use techniques of logical thinking to help them establish patterns that are specific to a particular language. And finally, the adults who are aware of the purpose of learning a non-native language and are more disciplined than children, which is an important factor in the time-consuming learning process.

At the same time, adults strive for conscious activity. Therefore, students want to know not only the immediate and distant purpose of study but also the most rational ways of mastering a foreign language. This indicates that the age group of adults is very favorable to master foreign languages.

So, the adult learner is quite critical, he firmly knows what he wants to learn and requires it from the teacher. The peculiarity of the adult educational process is its

focus on solving human problems. The adult learns himself by analyzing and evaluating any knowledge.

The experience of pedagogical activity shows that a very important point is the constant evaluation of student results and their encouragement. From the very beginning of the teaching activity, the teacher should help students to develop correct and objective criteria of evaluating the results.

There are many works in the modern methodology of teaching foreign languages, in which authors emphasize the difficulties in mastering foreign languages by adults and mainly what influences language learning. According to R. Suter [3], it is the student's mother tongue. It is proved that the closer the native language is in its sound and morphological structure to the subject the better the results of its acquisition.

Thus, awareness of one's native language when learning a foreign language is an important factor that actively interferes into the learning process, which causes specific difficulties.

Another important factor is a personal motivation of students, which consists in understanding that to have a good command of a foreign language – is a prerequisite for self-improvement, career growth, traveling and communication with representatives of other cultures.

The third factor that influences the effectiveness of learning a foreign language is the amount of time a student spends on learning a foreign language. And fourth, the least important factor, according to R. Suter [3], is natural abilities of students.

It's important to emphasize that to overcome certain negative factors teachers need to organize the educational process for the student to see the prospects of his work, believe in his strength, and trust the teacher. The solution to this problem may be the individualization of educational activity which consists in taking into account cognitive interests and motives of the individual, the peculiarities of learning, and natural abilities.

References:

- [1] Litvinov, P. P. (2003). *Methods of mastering the basic level of English: a textbook for self-education*. Moscow: VAKO.
- [2] Hatch, E. (1977). *Optimal age or optimal learners: work papers in teaching English as a second language*. Rowley MA : Newbury House, 45-56.
- [3] Suter, R. (2002). *Clear speech* : Cambridge University Press.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.19

TECHNOLOGY OF SUCCESSFUL DISTANCE LEARNING AT THE UNIVERSITY

Myroslava Pyshnohub

Lecturer of the Department of Languages and Humanities №2
Donetsk National Medical University

Olha Haborets

]Assistant of the Department of Medical Physics and Information Technology №2
Donetsk National Medical University

Oksana Diedova

Lecturer of the Department of Languages and Humanities №2
Donetsk National Medical University

UKRAINE

Recently, distance learning is a new educational format for everyone, including students of higher medical education. Distance learning (DL) - the interaction of the teacher and students with each other at a distance, reflecting all the components inherent in the educational process (goals, content, methods, organizational forms, training tools) and implemented by specific means of Internet technology or other means of interactivity. Distance learning is an independent form of learning, information technology in distance learning is the leading means. [1]

DL acts as the most person-oriented approach, offering greater freedom for students in the choice of means and materials for study, as well as time, day or week. In general, the following advantages of DL as an educational technology and strategy can be noted: Expanding the target audience in terms of both quantity and geography.

- a) The ability to reach students who cannot physically attend full-time studies.
- b) Enrichment of the range of educational technologies.
- c) Lower overall training costs.
- d) The more practical nature of distance learning, based on the material of the context of real organizations and work situations.
- e) Greater flexibility in the choice of means of communication with the audience.
- f) Greater flexibility in the selection of content, materials, and organization of training.

Thus, DL allows to implement a fairly complete person-oriented approach through a set of effective solutions for the provision of training and taking into account the requests and capabilities of the target audience. The economics of distance learning itself is related to the scale of coverage of the target audience and allows making education more accessible and economical while increasing the number of students without compromising the quality of education.

As the quality of education in distance learning is of most concern to us, it is necessary to clearly identify the points at which distance learning will be successful. Alex Warren identifies such points of successful DL, among them:

1. Embrace the challenge;
2. Plan lessons effectively;
3. Mix things up;
4. Prepare and master the tech;
5. Be organized;
6. Set and manage expectations;
7. Keep lessons as interactive as possible;
8. Keep cameras on and smile;
9. Give clear instructions;
10. Don't panic if something doesn't work.

At the same time, a number of very important points should be singled out to our opinion, while implementing distance learning at the university. Motivation is the key to success. Effective implementation of the DL project is possible only if sufficient motivation is provided for the representatives of the educational process and the establishment of clear obligations for each of them.

The financial provision of the processes of creating the platform and the pilot content of distance learning is crucial. For this, it is important to pay for the efforts and the real contribution of the members of the working team to the implementation and launch of distance learning adequately. That is, an economic approach to the implementation of DL in a particular university is required, which will make the launch process effective and of high quality.

The competencies of the teacher in DL are of particular importance, and the following key skills and abilities should be noted here: 1. Use the capabilities of the Internet: network tools and its use in the framework of the educational process; possession of pedagogical technologies of distance learning. 2. Work with DL learning models and obtaining an DL outcome by: building the learning process in distance learning, organizing control and reflection in distance learning.

Thus, DL is a new educational standard that allows you to implement two basic principles of modern education - "education for all" and "education through life" and can be successfully achieved if you stick to a specific system and rules. It has an increasingly important role in the modernization and improvement of higher education nowadays and can give an impulse to further development of distance education in the world.

References:

- [1] *Distsionnoe obuchenie [in Russian]*. Retrieved from https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B8%D1%81%D1%82%D0%B0%D0%BD%D1%86%D0%B8%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B5_%D0%BE%D0%B1%D1%83%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5
-

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.20

АКТУАЛЬНІСТЬ НАБУТТЯ ТА РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТІ «ВМІННЯ ВЧИТИСЯ» ДЛЯ СУЧАСНОГО УЧНЯ МОЛОДШИХ КЛАСІВ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПРОБЛЕМИ

Сторчеус Людмила Василівна

вища категорія, вчитель-методист

Черкаська загальноосвітня школа I–III ступенів № 19

Черкаської міської ради Черкаської області

УКРАЇНА

Сучасний етап розвитку вітчизняної освіти відзначився переорієнтацією у визначенні освітніх результатів учня: від окреслення мети освітнього процесу як засвоєння знань, отримання умінь і навичок, до формування особистісних, пізнавальних та комунікативних здібностей, що розвивають у нього компетентність «уміння вчитися».

Традиційно під словосполученням «вміння вчитися» пересічна людина розуміє вміння самостійно та ефективно займатись навчальною діяльністю. З педагогічної точки зору воно стосується виконання всього того, що передбачено освітнім закладом у навчальному процесі. При такому підході проблема «навчання дитини» охоплює все те, що вона робить у школі й дома під час навчання, і все те, що обумовлено цим навчанням. Іншими словами, вміння вчитися в сучасних умовах – це вміння використовувати сучасні засоби та способи отримання інформації; обирати види та форми свого навчання; планувати свою роботу протягом дня та на більш довгостроковий період; правильно (раціонально) розраховувати свої сили; формувати критичне мислення, проявляти та аргументовано відстоювати власну думку [2, с. 242].

В основному компетентність «вміння вчитися» починає формуватися в учнів початкових класів у процесі конструктивної та позитивної взаємодії з вчителем. У свою чергу, така взаємодія безпосередньо впливає на розвиток їх мотивації до навчання і, як наслідок, на формування навчальних дій, безпосередньо пов'язаних із різними аспектами особистості. Тобто, відповідна компетентність робить навчальний процес у початковій школі більш ефективним [1; 3].

Розвиваючи шляхом отримання нового соціального досвіду своє вміння вчитися, учень молодших класів набуває здатність до усвідомленого саморозвитку та такої його форми як «особистісне самовдосконалення» [4]. Тож, вміння самостійно організувати процес засвоєння знань і є вміння вчитися.

Набуття та розвиток провідної освітньої компетентності «уміння вчитися» виступає для учня важливим чинником, що допомагає йому ефективно освоювати нові предметні знання, формувати зміст своїх світоглядних засад і, відповідно, нові компетентності [2].

Виходячи з вищесказаного, можна зробити наступні висновки: набуття та розвиток компетентності «вміння вчитися» продовжує залишатися на часі, і

роль вчителя молодших класів у відповідному процесі (формування здатності в учнів самостійно успішно засвоювати нові предметні знання, практичного вміння та навичок і нових компетентностей) – беззаперечна.

Список використаних джерел:

- [1] Довга, Я. (2013). Трансформація проблеми уміння вчитися та її відображення у навчальній літературі з педагогіки. *Наукові записки*, 121, Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В. Винниченка, С. 138–141.
- [2] Кодлюк, Я. (2011). Технологія формування в молодших школярів уміння вчитися в педагогічній спадщині В. О. Сухомлинського. *Педагогічний дискурс*, 10, С. 241–144.
- [3] Нікітіна, О. (2012). Сучасні підходи до формування повноцінної навчальної діяльності в умовах компетентізації початкової освіти. *Наукові записки*, 103, С. 223–230.
- [4] Савченко, О. (2015). Компетентнісна спрямованість нових навчальних програм для початкової школи. *Гірська школа Українських Карпат*, 12–13, С. 38–43.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.21

АНАЛОГІЯ ТА УЗАГАЛЬНЕННЯ: ДО ПИТАННЯ СТАНДАРТНИХ (КЛАСИЧНИХ) МЕТОДІВ НАВЧАННЯ МАТЕМАТИКИ В СУЧАСНІЙ ШКОЛІ

Мотуз Людмила Іванівна

вища категорія, вчитель-методист

Черкаська загальноосвітня школа I–III ступенів № 25

Черкаської міської ради Черкаської області

УКРАЇНА

Згідно з сучасними вимогами щодо викладання математики в школі, навчальні програми з математики мають відображати компетентнісні результати освітньої діяльності учнів у напрямку їх освоєння. Насамперед, це стосується вміння учнів: будувати логічне міркування, визначати поняття, класифікувати, самостійно обирати критерії та підстави для класифікації, встановлювати причинено-наслідкові зв'язки та аналогії, робити правильний умовивід, створювати узагальнення та приходити до висновків [1, с.74].

Самим поширеним методом наукового дослідження є метод аналогії. Його використання відкриває перед учнями можливості значно швидшого та міцного засвоєння навчального матеріалу з математики, оскільки саме метод аналогії забезпечує уявне перенесення до певної системи знань і вмінь від відомого об'єкта до невідомого. Важливу роль даного методу в навчанні математики першим відзначив давньогрецький філософ і математик Піфагор Самоський, застосовуючи його під час своїх занять (античний період – ст. Греції – школа Піфагора) [2, с. 38].

Другим, не менш відомим та застосованим у математиці, є метод узагальнення. Він є одним з найважливіших засобів самостійного розширення

та поглиблення наявних знань з предмета. Саме метод узагальнення дозволяє учням встановлювати логічні зв'язки між термінами, поняттями і темами навчального матеріалу, розвивати теоретичне мислення та формувати у свідомості цілісну картину навчального предмета [3, с. 71–72].

Будучи фундаментом математичного навчання в школі, дані методи спрямовані на формування в учнів умінь і навичок у проведенні різних досліджень в області математики. У свою чергу, набуття вміння здійснювати аналіз математичного матеріалу, мати здатність його систематизувати, узагальнювати та знаходити кінцеве рішення стає можливим, якщо учень володіє критичним, логічним, евристичним, а також творчим мисленням. Де логічне мислення передбачає чітке виконання завдання відповідно до заданого алгоритму; критичне мислення – наявність в учня здібностей до незалежного і доказового розв'язання проблеми, до готовності кожне своє припущення піддавати критичному обґрунтуванню; творче – спрямоване на створення нового продукту, воно дозволяє застосовувати знання і навички в принципово новій ситуації, бачити проблему у звичній і незвичній формі подачі матеріалу. Що ж до евристичного мислення, то учні отримують можливість направити свою діяльність на пошук оптимального рішення завдання, на отримання абсолютно іншого знання в знайомій ситуації [2, с. 47; 3, с. 85].

Отже, уміння учнів, що формуються на базових (класичних) методах навчання математики в школі, є тими, що відповідають сучасним державним стандартам шкільної математичної освіти. Будучи невід'ємним її елементом, методи аналогії та узагальнення сприяють формуванню в учнів різних форм мислення, тобто оптимальних методів і засобів, за допомогою яких відома або невідома раніше проблема може бути вирішена раціонально і найбільш продуктивно.

Список використаних джерел:

- [1] Дубасенюк, О.А. (2002). *Практикум з педагогіки*: Навч. посіб. (Вид. 2-ге, доп. і пер.). Житомир: Житомир. держ. пед. ун-т.
- [2] Швай, О. Л. (2017). *Методологія математики*: навч. посіб. Луцьк: СНУ імені Лесі Українки.
- [3] Каламбет, С. В. (2015). *Методологія наукових досліджень*: Навч. посіб. Дніпро: Вид. Маковецький.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.22

ВИКОРИСТАННЯ ЕЛЕМЕНТІВ СУ-ДЖОК ТЕРАПІЇ У РОБОТІ СУЧАСНОГО ЗАКЛАДУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

Снісар Юлія Іванівна

вихователь ДНЗ «Дзвіночок1» смт. Котельва Полтавської області
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:

Ковалевська Наталія Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г.Короленка

УКРАЇНА

Постановка проблеми. Учені світу дійшли спільної думки: здоров'я людини залежить в основному від чотирьох факторів: системи охорони здоров'я (10%), генетичної спадковості (20%), стану зовнішнього середовища (20%) та способу життя (50%). На жаль, за даними аналізу наукових джерел, наприкінці дошкільного дитинства стійкі нервові розлади фіксуються приблизно в кожній п'ятій, а функціональні – у кожній третій дитини, що викликає серйозні занепокоєння. Тому велику увагу необхідно приділяти впровадженню в дошкільних навчальних закладах здоров'язбережних технологій. В даний час широкого поширення набула східна медицина [1].

Одним з унікальних методів лікувального впливу, який давно застосовують в азійських країнах, є Су-Джок терапія. У видозміненому вигляді цю здоров'язбережувальну технологію можна застосувати і в закладах дошкільної освіти. Терапія Су-Джок підвищує захисні сили дитячого організму, фізичну й розумову працездатність, активізує психічні процеси, стимулює розвиток мовлення.

Аналіз останніх досліджень. Професор сеульського національного університету Пак Чже Ву розробив оригінальний метод самозцілення, що отримав назву «Су-Джок» (у перекладі з корейського «су» — кисть, а «джок» — стопа). З його допомогою можна лікувати будь-яку частину тіла, будь-який орган, не вдаючись до допомоги лікаря. Головне ж полягало в тому, що неправильне застосування цього методу не здатне завдати ніякої шкоди організму людини, воно просто не дає бажаного результату [2].

Дослідженням та вивченням впливу нетрадиційних технологій, зокрема використанням Су-Джок терапії займалися такі науковці як: Н. І. Паніна, Н. Ф. Григоренко, Д. А. Богуш, Ю. О. Коваленко. Попередній аналіз наукових досліджень підтверджує необхідність пошуку шляхів формування та мовленнєвого та пізнавального розвитку дітей дошкільного віку з допомогою використання Су-Джок терапії.

Мета статті – висвітлити особливості використання елементів Су-Джок терапії у роботі з дітьми дошкільного віку.

Виклад основного матеріалу. Су-Джок терапія – метод точкового впливу на кисть і стопу. Оздоровчий ефект запропонованого методу заснований на

тому, що на тілі людини є системи відповідності - ділянки тіла, куди проектується анатомічна будова людини в зменшеному вигляді. Вся робота за цим методом проводиться за допомогою Су-Джок стимуляторів: масажери типу «каштан». Всередині таких кульок - «каштанів», як в коробочці, знаходяться два спеціальних кільця, зроблені з металевого дроту так, що їх можна легко розтягувати, вільно проходити ними по пальцю вниз і вгору, створюючи приємне поколювання. Поєднання таких вправ, як пальчикова гімнастика, самомасаж з вправами з корекції звуковимови і формуванню лексико-граматичних категорій, дозволяє значно підвищити ефективність занять [2].

Розпочинати впроваджувати елементи Су-Джок масажу можна з дітьми 2-3 років індивідуально, невеликими підгрупами по 3-5 малят, використовуючи «каштанчики» («їжачки») різних кольорів, драматизуючи потішки та забавлянки або розповідаючи казку (тривалість – до 5хвилин). Залучати більшу кількість малят до одночасних сеансів слід з 3-4 річного віку, урізноманітнивши обладнання масажними паличками (тривалість 5-10 хвилин). Вправи з масажними кільцями можна пропонувати дітям лише 4-5 років, коли покращується дрібна моторика пальців та достатньо розвинена координація рухів. В цьому віці малюки вже здатні сприймати завдання, вправи у віршованій формі й чітко їх виконувати (тривалість збільшується до 15 хвилин).

В закладі дошкільної освіти доцільно використовувати такі прийоми Су - Джок терапії:

Масаж спеціальною кулькою. Оскільки на долоні знаходиться безліч біологічно активних точок, ефективним способом їх стимуляції є масаж спеціальною кулькою. Прокочуючи кульку між долоньками, діти масажують м'язи рук.

Масаж еластичним кільцем, яка допомагає стимулювати роботу внутрішніх органів. Так як все тіло людини проектується на кисть і стопу, а також на кожен палець кисті і стопи, ефективним способом профілактики і лікування хвороб є масаж пальців, кистей і стоп еластичним кільцем. Кільце потрібно надіти на палець і провести масаж зони відповідної ураженої частини тіла, до її почервоніння і появи відчуття тепла. Цю процедуру необхідно повторювати кілька разів у день.

Ручний масаж кистей і пальців рук. Дуже корисний і ефективний масаж пальців і нігтьових пластин кистей. Ці ділянки відповідають головному мозку. Крім того на них проектується все тіло людини у вигляді міні-систем відповідності. Тому кінчики пальців необхідно масажувати до стійкого відчуття тепла. Це надає оздоровчий вплив на весь організм. Особливо важливо впливати на великий палець, що відповідає за голову людини.

Масаж стоп. Вплив на точки стоп здійснюється під час ходіння по ребристих доріжках, масажних килимках, килимках з гудзиками і т.д. [3].

У логопедичних цілях Су - Джок терапія сумісно з пальчиковими іграми, мозаїкою, шнурівкою, штрихуванням, ліпленням, малюванням активізує розвиток мовлення дітей.

Висновки. Вправи з використанням Су-джок збагачують знання дитини про власне тіло, розвивають тактильну чутливість, дрібну моторику пальців рук,

опосередковано стимулюють мовні області в корі головного мозку, а так само сприяють загальному зміцненню організму і підвищенню потенційного енергетичного рівня дитини. Крім того, вони допомагають організувати безпосередньо освітню діяльність цікавіше і різноманітніше, створюють сприятливий психофізіологічний комфорт дітям під час ігор та освітньої діяльності.

Терапія Су-Джок допомагає не лише лікувати захворювання, а й запобігати їм. Під час масажу біологічно активних точок організм відновлюється після втоми та емоційного навантаження, а відтак — стає стійким до впливу зовнішніх чинників.

Список використаних джерел:

- [1] Григоренко, Г. І. (2006). *Нетрадиційні методи оздоровлення дітей дошкільного віку*. Запоріжжя: ЗНУ.
- [2] Пак, Дже Ву (2002). *Применение Су-Джок терапии для детей дошкольного возраста*. Москва: Академия.
- [3] Пак, Чжэ Ву (2001). *Основы Су-Джок терапии*. Москва: Академия.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.23

ВИМОГИ ДО РОЗРОБЛЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОГО КУРСУ РОЗВИТКУ ІНШОМОВНОЇ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВІЙСЬКОВИХ ФАХІВЦІВ

Шалигіна Наталя Петрівна

канд. пед. наук, старший викладач

кафедри іноземних мов навчально-наукового центру іноземних мов

Національний університет оборони України імені Івана Черняховського

УКРАЇНА

Мовна підготовка військових фахівців займає пріоритетне місце у системі вищої військової освіти, що зумовлено поглибленням стратегічного партнерства України з НАТО, її активною участю у міжнародних зусиллях з метою подолання загроз миру і безпеці у світі, спрямованістю на процес розвитку і реформування Збройних Сил України (ЗСУ).

Однак, аналіз досвіду мовної підготовки особового складу (ОС) ЗСУ свідчить про наявність окремих недоліків, що негативно впливають на її ефективність. Насамперед, це недостатній рівень мовної підготовки майбутніх військових фахівців у вищих військових навчальних закладах (ВВНЗ) на тактичному рівні, що призводить до хронічного дефіциту у ЗСУ офіцерів із функціональним рівнем володіння іноземною мовою (ІМ) (СМР 2) згідно із мовним стандартом НАТО STANAG 6001; відсутність ресурсів для залучення великої кількості військових фахівців до навчання на курсах ІМ для ОС ЗСУ, що функціонують на базі ВВНЗ; відсутність цільової мовної підготовки ОС, які

готуються до участі у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки, багатонаціональних навчаннях, навчання за кордоном тощо.

З огляду на це, запровадження дистанційного курсу (ДК) розвитку іншомовної комунікативної компетентності військових фахівців дасть змогу залучити до мовної підготовки значно більшу їх кількість. Дистанційні технології навчання дозволяють реалізувати цілеспрямоване та методично організоване керівництво навчальною та пізнавальною діяльністю слухачів ДК і базується на використанні широкого спектру інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) [1].

ІКТ – це сукупність різноманітних технологічних інструментів і ресурсів, які використовуються для забезпечення процесу комунікації та створення, поширення, збереження та управління інформацією (комп'ютери, мережа Інтернет, радіо- та телепередачі, а також телефонний зв'язок) [2]. Сучасні ІКТ ефективно доповнюють традиційний навчальний процес; дають змогу розширити обсяги теоретичного матеріалу, посилити його практичну складову, інтенсифікувати індивідуальність й самостійність навчання; сприяють науково-дослідній та творчій роботі студентів, змінюють технології та порядок перебігу навчального процесу [3].

У процесі створення ДК необхідно керуватися низкою вимог, які ми розділяємо на такі групи: нормативні, організаційно-методичні та технічні.

Щодо нормативних документів, нині система мовної підготовки ОС ЗСУ регламентується Концепцією мовної підготовки особового складу ЗС України, у якій визначаються принципи мовної підготовки офіцерів, основні завдання щодо її вдосконалення, етапи та шляхи реалізації поставлених завдань [4]. Організаційно-методичні вимоги передбачають узгодженість ДК із цілями чинної програми навчальної дисципліни, її предметним змістом, а також дотримання у процесі його розроблення сучасних принципів методики викладання ІМ та принципів організації і відбору матеріалу. Таким чином, ефективність такого ДК можна забезпечити за умови дотримання таких вимог:

1. Комплексна реалізація практичних, виховних, загальноосвітніх і розвиваючих цілей навчання, яка передбачає як успішне оволодіння іноземною мовою, так і розвиток у слухачів загального світогляду, творчого потенціалу й поваги до культури та мови представників інших країн.

2. Пріоритетність діяльнісного змісту у порівнянні з інформативним [5]. Поєднання різних видів діяльності має забезпечити активну діяльність (комунікативну, організаційну, рефлексивну, творчу) слухачів у процесі пошуку і опрацювання навчальної інформації.

3. Зміст та методичний інструментарій ДК мають забезпечити взаємозалежний розвиток усіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), а також удосконалення всіх аспектів мови (фонетика, лексика, граматики) з урахуванням специфіки кожного з них.

4. Алгоритмізація навчання, що вимагає розроблення чіткої структури курсу – упорядкування навчального змісту у тематичні блоки, забезпечення поетапності процесу навчання.

5. Навчальний зміст курсу має бути структурованим і послідовним, охоплюючи матеріал у межах програмних вимог СМР 1 – СМР 2; зміст навчального матеріалу має відповідати професійним потребам військових

фахівців і узгодуватися з цілями мовної підготовки військових фахівців відповідно до мовного стандарту НАТО «STANAG 6001».

Щодо технічних вимог до ДК найважливішими є: *доступність* (можливість працювати дистанційно незалежно від місця та часу, головною умовою є підключення до мережі Інтернет); *гнучкість* (зручний та швидкий у користуванні); *варіативність* (різноманітність інформаційно-комунікаційного інструментарію; можливість організувати різні форми навчання); *інтерактивність* (можливість до взаємодії із іншими суб'єктами навчальної діяльності); *зворотній зв'язок* (можливість контролю та оцінювання навчальної діяльності слухачів з боку викладача).

Усі ці вимоги можуть бути успішно реалізовані на найбільш досконалії і поширеній в Україні й у світі навчальній платформі Moodle, яка надає викладачам, учням та адміністраторам дуже зручний інструментарій для комп'ютеризованого навчання, в тому числі дистанційного.

Висновки. Таким чином, необхідність розроблення дистанційного курсу розвитку іншомовної комунікативної компетентності зумовлено постійно зростаючими потребами ЗСУ у військових фахівцях із функціональним рівнем володінням ІМ (СМР 2) згідно із мовним стандартом НАТО STANAG 6001. Розроблення та впровадження такого курсу уможливить залучення до мовної підготовки більшої кількості військових фахівців, що не можливо реалізувати в умовах навчання на курсах іноземних мов для ОС ЗСУ. Під час розроблення курсу необхідно дотримуватися низки нормативних (керівні документи), організаційно-методичних (чинна програма навчальної дисципліни, предметний зміст дисципліни, сучасні принципи методики викладання ІМ, принципи організації і відбору матеріалу) та технічних (доступність, гнучкість, варіативність, інтерактивність, зворотній зв'язок) вимог.

Список використаних джерел:

- [1] Кожухов, К. Ю. (2008). *Педагогическая модель применения дистанционных технологий в процессе формирования методической компетенции будущего учителя (на материале дисциплины «Теория и методика обучения иностранным языкам»)* (автореф. дис. ... канд. пед. наук). Курск, Росія.
- [2] Фоміних, Н. Ю. (2009). Сутність поняття «інформаційно-комунікаційні технології» та їх значення на сучасному етапі модернізації освіти. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, (5), 396–400. Вилучено з: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/58651/5/Fominykh_Sutnist_poniattia_informatsiino_komunikatsiini_tekhnolohii.pdf
- [3] Яшун, Т. В., Громов, Є. В. (2019). Формування загальної інструментальної компетенції інженерів-педагогів на основі комп'ютерних інформаційно-навчальних засобів: стан проблеми. *Проблеми інженерно-педагогічної освіти*, (62), 68-76.
- [4] *Про затвердження Концепції мовної підготовки особового складу ЗС України та Плану реалізації Концепції мовної підготовки особового складу Збройних Сил України* (Наказ Міністерства оборони України). № 267. (2009). Київ: МО України.
- [5] Селіванова, О. О. (2011). *Основи теорії мовної комунікації* (с. 21). Черкаси: Видавництво Чабаненко Ю.А.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.24

ВІК ВЧИТЕЛЯ ЯК ЧИННИК ВПЛИВУ НА ОЦІНКУ НЕДОЛІКІВ ЗОВНІШНЬОГО НЕЗАЛЕЖНОГО ОЦІНЮВАННЯ В ОСНОВНІЙ ШКОЛІ

ORCID ID: 0000-0002-3802-6666

Лукіна Тетяна Олександрівна

докт. наук з держ. упр., професор, головний науковий співробітник
Інститут педагогіки Національної академії педагогічних наук України

УКРАЇНА

Технологія зовнішнього незалежного оцінювання (далі – ЗНО) випускників загальної середньої освіти в Україні давно здобула довіру і визнання більшістю здобувачів освіти і населення країни, про що свідчать різноманітні соціологічні опитування, зокрема Фонду «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, Omnibus Info Sapiens ін. Загалом понад половина (58%) учасників досліджень відзначають, що система ЗНО забезпечує для всіх абітурієнтів справедливі умови вступу до закладів вищої освіти [1]. Водночас, виявлено певні територіальні та вікові відмінності респондентів щодо бажання повернутися до старої системи вступних іспитів [2], схвалення тестового підходу, необхідності додаткової підготовки за допомогою репетиторства до складання ЗНО. Актуальна на сьогодні ідея поступового запровадження державної підсумкової атестації (далі – ДПА) випускників основної освіти у форматі ЗНО виявила наявність різних точок зору серед вчителів щодо готовності учнів і педагогів до такої методики [3], оцінки вагомості різних чинників впливу на доцільність її застосування, визначення мети і призначення ЗНО по завершенню основної школи [4] та ін. За даними Міністерства освіти і науки України у 2018 році більшу частку учителів склали педагоги віком від 41 до 60 років [5].

Мета проведеного нами емпіричного дослідження полягала у виявленні можливих відмінностей у визначенні вчителями різних вікових категорій вагомості (значущості) причин, що зумовлюють недоцільність запровадження ДПА у формі ЗНО по завершенню основної школи.

У дослідженні брали участь 146 вчителів різних спеціальностей і різних типів населених пунктів України, що розподілялися на три групи за віковими категоріями наступним чином: до 40 років – 19,2 %, від 40 до 60 років – 67,8 % та понад 60 років – 13,0 %.

Для опрацювання результатів опитування було використано програмний пакет «Аналіз даних» MS Excel.

Учасникам опитування пропонувалося оцінити наведені нижче чинники, що визначають негативне ставлення педагогів до ідеї запровадження ЗНО в основній школі (у порядку зменшення їх вагомості від 1 до 13, де 1 – найбільша), а саме: а) слабка підготовка переважної кількості учнів 9-х класів; б) невинуватене витрачання бюджетних коштів; с) додатковий стрес для учня; д) неможливість застосувати при оцінюванні індивідуальний підхід до особистості та обставин конкретного учня; е) необхідність докладавання значно більших зусиль для підготовки до ДПА; ф) недосконалість змісту завдань, їх спрямованість на виявлення другорядної інформації; г) необхідність зміни

вчителями методики викладання навчальних предметів; h) підвищення відповідальності вчителя за результати своєї професійної діяльності; i) слабка вмотивованість учнів, відсутність у більшості інтересу до навчання; j) складання ЗНО поза межами рідного закладу освіти переважною більшістю учнів; k) обмеженість можливостей завдань у тестовій формі вимірювання навчальних досягнень учня; l) недовіра до вчителя, його професійної компетентності; m) невизначеність учнів у планах на подальше навчання. За отриманими результатами розподілу оцінок зазначених причин були обчислені ранги як по всій вибірці учасників, так і по кожній з трьох вікових груп. За результатами оцінювання вчителями зазначених причин були обчислені їх ранги та коефіцієнти конкордації для аналізу узгодженості думок респондентів різних груп (табл. 1).

Таблиця 1

Розподіл рангів вагомості причин недоцільності запровадження ЗНО по завершенню основної школи за оцінками вчителів різних вікових груп

Причини	Вікова категорія	До 40 років	Від 40 до 60 років	Понад 60	Загалом
	A	5	4	6	4
	B	10	9	11	9
	C	1	2	3	2
	D	3	3	2	3
	E	7	6	7	6
	F	8	7	4	7
	G	6	10	5	10
	H	12	12	12	12
	I	4	1	1	1
	J	11	11	10	11
	K	9	8	9	8
	L	13	13	13	13
	M	2	4	8	4
Коефіцієнт конкордації, W		0,177	0,238	0,220	0,110

[авторська розробка]

Графічне порівняння узагальнених даних розподілу причин за рангами для кожної вікової групи респондентів наведено на (рис. 1).

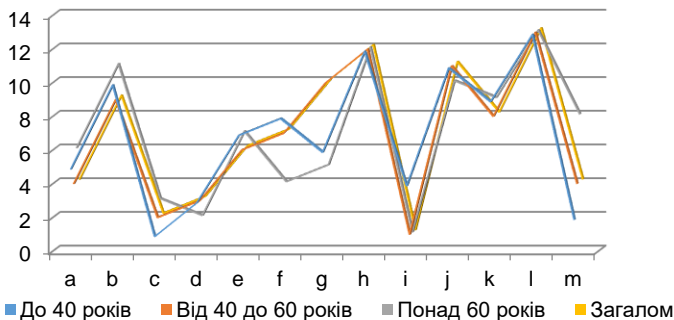

Рис. 1. Розподіл вагомості причин недоцільності запровадження ДПА у формі ЗНО по завершенню основної школи за рангами

Отримані результати свідчать про слабку узгодженість думок респондентів однієї вікової групи щодо визначення вагомості причин недоцільності запровадження ДПА у формі ЗНО по завершенню основної школи, але більшою вона є у середній віковій категорії вчителів ($W=0,238$).

Незалежно від вікової приналежності вчителів як пріоритетні називають слабку вмотивованість учнів до навчання; їх психологічну неготовність, що призведе до додаткового стресового навантаження, а також неможливість індивідуального диференційованого підходу до оцінювання.

Перевірка того, як сильно пов'язані між собою розподіли рівнів вагомості причин недоцільності запровадження ЗНО здобувачів основної освіти здійснювалася шляхом розрахунку коефіцієнтів рангової кореляції Спірмена для різних пар груп вчителів (табл.2). Для перших двох груп респондентів (віком до 40 років та віком від 40 до 60 років) $r_{s1} = 0,904$; для другої і третьої груп $r_{s2} = 0,827$; для першої і третьої (віком до 40 років та віком понад 60 років) $r_{s3} = 0,901$. $r_{s \text{ крит}} = 0,31$ для $\alpha = 0,05$.

Таким чином, маємо, що $r_{s \text{ емпір}} > r_{s \text{ крит}}$, що підтверджує наявність суттєвої кореляції між розподілами вагомостей причин недоцільності запровадження ЗНО здобувачів основної освіти за оцінками вчителів різних вікових категорій.

Список використаних джерел:

- [1] Більшість населення України вважає, що система ЗНО забезпечує справедливі умови вступу для всіх абітурієнтів (2019). Вилучено з: <https://sapiens.com.ua/ua/publication-single-page?id=99>.
- [2] Як ставляться до зовнішнього незалежного оцінювання його учасники? (2016). Вилучено з: <https://dif.org.ua/article/yak-stavlyatsya-do-zovnishnogo-nezalezhnogo-otsinyuvannya-yogo-uchasniki>.
- [3] Лукіна Т.О. Готовність випускників основної школи до запровадження нового формату державної підсумкової атестації: за результатами дослідження. *Реалізація компетентнісно орієнтованого навчання в освіті: теоретичний і практичний аспекти: зб. наукових праць за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції* (с. 182–184). 4 листопада, 2019, Київ, Україна: Педагогічна думка. Вилучено з: URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/1b2/zbimyk.pdf>
- [4] Лукіна Т.О. (2019) Вплив чинників професійного і демографічного характеру на визначення концептуальних і методичних аспектів державної підсумкової атестації здобувачів базової загальної середньої освіти. *Анотовані результати науково-дослідної роботи Інституту педагогіки за 2019 рік.* (с.252–253). Київ: Педагогічна думка. URL: <http://undip.org.ua/upload/iblock/164/anotoaini.pdf>
- [5] *Освіта в Україні: Базові індикатори. Інформаційно-статистичний бюлетень результатів діяльності галузі освіти у 2017/2018 н.р.* (2018). Вилучено з: URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/nova-ukrainska-shkola/1serpkonf-informatsiynyi-byuleten.pdf>

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.25

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК РОЗУМОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СУЧАСНИХ СТУДЕНТІВ

ORCID ID: 0000-0003-2872-5065

Каменська Ірина Степанівна

кандидат сільськогосподарських наук,

доцент кафедри теорії та методики професійної підготовки,

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький ДПУ імені Григорія Сковороди»

УКРАЇНА

Сьогодні, система освіти є однією з найважливіших сфер для розвитку майбутнього суспільства. Сучасний студент є активним учасником створення інформації та нових ідей й безпосередньо є учасником процесів глобалізації освітнього простору.

У сфері вищої освіти, глобалізація є визначальною рисою сучасного розвитку. Процес глобалізації освітнього простору вимагає підвищення мобільності студентів та викладачів.

Одним із наслідків процесу сучасної глобалізації є неминуча інтеграція національних університетів до світового освітнього середовища. Поглиблення міжнародного співробітництва у сфері освіти – це головна тенденція сьогодення.

Сучасні заклади вищої освіти стоять перед глобальними проблемами щодо ефективної організації розумової діяльності сучасних студентів.

Проблема правильної організації розумової діяльності студентів в освітньому просторі останнім часом набула статусу пріоритетного напрямку. Зкладам освітньої галузі належить вирішальна роль щодо правильної організації розумової діяльності студентів [3, 4].

Організація розумової діяльності в умовах глобалізації передбачає підвищення її продуктивності при цілковитому збереженні здоров'я людей. Це означає, що підвищувати продуктивність інтелектуальної праці треба, насамперед за рахунок правильної її організації, максимального використання всіх можливостей організму, оберігаючи при цьому від надмірного напруження чи перевтоми.

Стрімкий розвиток сучасного світу, безумовно впливає на характер розумової праці особистості й вимагає постійного вдосконалення розумових здібностей, умінь і навичок, спрямованих на продуктивну роботу мозку людини з метою створення інноваційних ідей, думок, проектів, нових знань, які втілюються в матеріальні й духовні блага людства [1].

Для розумової діяльності характерні напруження уваги, сприйняття та пам'яті, велика кількість стресів, малорухливий спосіб життя, вимушена одноманітна поза – все це зумовлює застійні явища у м'язах ніг, органах черевної порожнини і малого тазу, погіршується постачання мозку киснем, зростає потреба в глюкозі [5]. Відповідно, щоб організм нормально функціонував щоденний раціон повинен мати енергетичну цінність, яка б компенсувала всі енергетичні витрати організму, бути збалансованим за вмістом білків, жирів та вуглеводів, містити потрібну кількість води, вітамінів і мінеральних речовин [2].

Характерним для розумової праці є й те, що після закінчення робочого дня процес розумової діяльності не припиняється і, як наслідок, настає втома організму, а з часом перетворюється на перевтому. Втома залишається довше після закінчення розумової праці, ніж після фізичної. Все це призводить до змін у фізіологічному і психологічному стані людини і веде до погіршення кількісних і якісних її показників праці. Отже, проявляється ослаблення уваги, сприйняття, уповільнення відповідних реакцій на зовнішні подразники, поступове зниження продуктивності. При цьому погіршується самопочуття, часто знижується м'язова працездатність [3, 4].

Також при виконанні розумової праці мають місце зсуви у вегетативних функціях людини: підвищення кров'яного тиску, зміни ЕКГ, збільшення легеневої вентиляції і вживання кисню, підвищення температури тіла.

Праця майбутнього педагога потребує розвиненої пам'яті, уваги, сприйняття і характеризується наявністю стресових ситуацій. Для кращого запам'ятовування лекційного чи теоретичного матеріалу доречно задіювати одночасно декілька органів чуття, наприклад за допомогою малюнків, схем, презентацій, таблиць, діаграм, фільмів. Також не слід нехтувати повторенням раніше вивченого матеріалу, що сприятиме кращому збереженню вивченого матеріалу в пам'яті. Бажано щоб в режимі дня студентів були присутні фізичні вправи, гімнастика, пішохідні прогулянки на свіжому повітрі та різні види дозвілля [4].

Висновки. Отже, у сфері вищої освіти глобалізація є визначальною рисою сучасного розвитку. Ініціація заходів спрямованих на раціональне використання індивідуальних можливостей студента передбачає обов'язкове врахування загальних, науково обґрунтованих закономірностей, що регулюють працездатність.

Тому, поєднання розумової праці з активною м'язовою роботою – це запорука збереження високої інтелектуальної працездатності на довгі роки професійної діяльності.

Список використаних джерел:

- [1] Ібрагім, Ю.С. (2009). Питання організації розумової праці в педагогічній спадщині В.О.Сухомлинського. Вилучено із <http://nauka.hnpu.edu.ua/sites/default/files/fahovi%20vudannia/2009/statti%20Teoria%20ta%20metoduka%20navchannia%20ta%20vukhovannia%2021/9.html>.
- [2] Калина, А. (2004). *Економіка праці*. Київ.
- [3] Каменська, І.С. (2014). Особливості формування гігієни розумової праці у майбутніх педагогів. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т.Г. Шевченка. Серія: Педагогічні науки*, (117), 116-118.
- [4] Каменська, І.С., Бокшиц, О.М. (2016). Особливості організації розумової діяльності студентів вищих навчальних закладів та передумови їх ефективності. *Науковий журнал «Молодий вчений»*. (9.1 (36.1)), 71-74.
- [5] Пістун, І.П. (1999). *Безпека життєдіяльності*. Суми: Університетська книга.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.26

ДИСЦИПЛІНА «ГІМНАСТИКА ТА МЕТОДИКА ЇЇ ВИКЛАДАННЯ» – ВАЖЛИВА СКЛАДОВА ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНИХ КОМПЕТЕНЦІЙ СТУДЕНТІВ ЗВО ФІЗКУЛЬТУРНОГО ПРОФІЛЮ

ORCID ID: 0000-0002-7166-0159

Мотуз Костянтин Миколайович

ст. викладач кафедри теорії і методики фізичного
виховання та спортивних ігор

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

УКРАЇНА

Вища освіта в Україні орієнтована, перш за все, на реалізацію потреб суспільства у підготовці професійних та конкурентноспроможних фахівців на сучасному ринку праці. Новітні стандарти вищої освіти передбачають більшу самостійність освітніх організацій, можливість індивідуалізації у виборі технологій і методик навчання. Метою навчальної програми підготовки бакалаврів зі спеціальності 014.11 Середня освіта (Фізична культура) та 017 Фізична культура і спорт «Гімнастика та методика її викладання», реалізованої у ННІ фізичної культури, спорту і здоров'я ЧНУ ім. Б. Хмельницького є опанування студентами професійними компетенціями у сфері професійної діяльності на основі поєднання науково-практичної діяльності з сучасними освітніми технологіями.

Професійна діяльність бакалаврів фізичної культури спрямована на виявлення та вдосконалення фізичних, психологічних і функціональних можливостей людини, формування у неї цінностей фізичної культури та принципів активного та здорового способу життя, їх практичну реалізацію засобами фізичної культури та спорту. Студент має освоїти педагогічні цінності фізичної культури, необхідних для підготовки кваліфікованих спортсменів, організації й проведення спортивно-масових, фізкультурно-оздоровчих та інших заходів з урахуванням їх учасників: спортсменів та їх вболівальників [1, с. 47].

Для формування професійних компетенцій у студентів ЗВО фізкультурного профілю необхідно забезпечити високий рівень їх теоретичної та методичної підготовки, а також розвинути в них рухові уміння та навички з базових видів спорту. Дані завдання вирішуються у процесі вивчення дисциплін професійного циклу, зокрема опанування такого предмету як «Гімнастика та методика її викладання» [2, с. 39].

У рамках підготовки бакалавра фізичної культури потрібно сформувати безпосередні навички проведення занять з гімнастики відповідно до методики навчання різним гімнастичним вправам [1, с. 52]. Професійні компетенції, що набуваються студентами ЗВО фізкультурного профілю під час цих занять, сприяють набуттю ними уміння успішного розв'язання завдань у подальшій професійній діяльності: педагогічній, тренерській, науково-дослідній, культурно-просвітницькій та організаційно-управлінській. Насамперед йдеться

про вміння комплексно вирішувати педагогічні завдання у процесі спортивної підготовки в системі основної та додаткової освіти, а також застосування новітніх технологій проведення навчально-тренувальних занять з основної та оздоровчої гімнастики для людей різної підготовки, статі та віку [2, с. 44].

Отже, головним завданням сучасних закладів вищої освіти є розвиток компетенцій майбутніх фахівців. Внаслідок цього навчання, студенти ЗВО фізкультурного профілю гарантовано набувають компетенції різного спектру, передусім професійні, що необхідні майбутньому фахівцю в його подальшій професійній діяльності.

Список використаних джерел:

- [1] Наумчук, В. І. (2010). Професійна підготовка майбутніх учителів фізичної культури в процесі самостійної роботи зі спортивних ігор: навч.-метод. посіб. Тернопіль: Астон, 160 с.
- [2] Гвоздецька, С. В. та ін. (2019). Формування навчально-пізнавальної діяльності студентів фізкультурних ЗВО на заняттях з курсу «Гімнастика та методика її викладання». *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*, 6 (90). С. 38–51.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.27

ДІЯ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПРИ ВИВЧЕНІ ДИСЦИПЛІН З ОХОРОНИ ПРАЦІ

ORCID ID: 0000-0002-3528-5312

Бокшиц Олена Миколаївна

канд. іст. наук, доцент

ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький

державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»

УКРАЇНА

Процеси міжнародної інтеграції в сучасному соціумі охоплюють майже всі сфери життєдіяльності, включаючи і освітянське русло зокрема вищу освіту України. Наша країна, яка стрімко рухається на входження в освітній і науковий простір Європи, здійснює модернізацію освітньої діяльності в контексті європейських вимог. Вагомим, у створенні цього простору, є узгодженість національних освітніх структур і вивчення схожості між навчальними предметами. Звідси постає необхідність залучення системи вищої освіти до світових процесів інтеграції та глобалізації, які вже не перше десятиліття відбуваються у всьому світі й охопили на сьогодні всі сфери діяльності включаючи й освітню галузь [2].

Ще з ХХ століття і до сучасного сьогоднішня освіта стала об'єктом глобалізації. У 1970 роках ХХ століття визначальними чинниками глобалізації стали:

- демографічно-екологічні чинники;
- глобалізація техносфери;
- економічна глобалізація;
- геополітична глобалізація;

– соціокультурна глобалізація [1; 3].

Перспективи розвитку освіти в XXI ст. наукові експерти пов'язують з процесами глобальної інформатизації, мета якої поставити нові інформаційні і комунікаційні технології на службу розповсюдження знань в умовах конкуренції.

Для того, щоб науково затвердитися необхідно відслідковувати зміни в технологіях, організації виробництва і управління, упроваджувати нові знання у виробництво і відповідно постійно здійснювати професійну підготовку студентів у відповідності з новими вимогами ринку. В цих умовах заклади вищої освіти повинні взяти на себе процес перенавчання студентів.

В умовах глобалізації наука і освіта – це рушійні сили суспільного розвитку переходу країн посткомуністичного розвитку на передові межі науково-технічного прогресу, який об'єднує науку, техніку, економіку, розвиток інженерного прогресу, підприємництво і професійність. Ефективна трансформація сучасного соціуму можлива тільки на основі комплексних фундаментальних факторів суспільного прогресу, детермінантами якого виступають наука, нові знання та інформаційні технології, розвиток нових професійних знань, умінь та навичок з акцентом на особливу роль розвитку науки та освіти.

В цілому глобалізація розглядається як стандартизація, економічна інтеграція і культурна порівняність, як побудова взаємовідносин між двома чи більшою кількістю держав, пов'язаних загальною метою, наприклад, формування єдиного загальноосвітнього простору. Глобалізація вищої освіти здійснює вплив на всі без винятку національні системи вищої освіти, незалежно від того, хочемо ми цього чи ні [4].

Важливим сьогодні в умовах глобалізації є не тільки вміння оперувати власними знаннями, але і бути готовим змінюватися та адаптуватися до нових потреб ринку праці, оперувати та управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення і навчатися на протязі всього життя.

Тому у зв'язку з глобалізацією вищої освіти в XXI ст. необхідна:

- модернізація змісту освіти;
- вміння оперувати потребами інформаційного суспільства;
- забезпечення високої якості освіти;
- утвердження інформаційних цивілізацій і відповідної їй інформаційної культури суспільства;
- адаптація освіти до потреб ринкової економіки [4].

Для підготовки фахівців професійного спрямування зокрема з охорони праці, в закладах вищої освіти використовують конкретне наповнення, перелік заходів, що здійснюються тими, хто реалізує освітній процес: викладачами, адміністрацією закладів та посадовцями системи освіти, різних рангів – з метою досягнути бажаних змін у стані об'єкта впливу (студентів – майбутніх фахівців) [2].

Відповідно до змін освіти, а саме до її глобалізації з'являються нові за змістом базові документи, регламентуються особливості підготовки майбутніх фахівців відповідно до затвердженого Кабінетом Міністрів України Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти; було змінено і законодавство нашої країни, зокрема, прийнято

закон України «Про вищу освіту» та ін. Створено ряд законів, обумовлених вступом до Болонського процесу, які роблять можливим впровадження болонської системи у вітчизняних закладах вищої освіти. Прийнято також документи, що регламентують процес реформування системи освіти тощо.

З огляду на це, до вагомих змін можна віднести впровадження компетентнісного підходу до процесу підготовки фахівців зокрема фахівців професійної освіти (охорони праці) у закладах вищої освіти, що сприяє підвищенню рівня їхньої підготовки, у відповідності до запитів сьогодення, сучасних реалій ринкової економіки та світових вимог. Під час проектування компетентностей та результатів формування майбутніх фахівців з охорони праці, Профільною спеціалізованою освітньо-професійною програмою підготовки бакалавра галузь знань 015.15 Професійна освіта (охорона праці) враховані відповідні здатності студента виконувати завдання та обов'язки певного виду професійної діяльності, що в тому числі відповідає запитам сучасного суспільства. Загалом, слід відзначити, що саме заходи, здійснені на державному рівні, зробили можливими подальші зміни, на інших рівнях, у змісті освіти зокрема [2].

Висновки. Вплив глобалізаційних у закладах вищої освіти України зумовлені процесами, що відбуваються у сучасному соціумі мають об'єктивний і закономірний характер, оскільки відображають тенденції суспільного розвитку.

Процеси глобалізації, які значно поширилися на початку XXI століття, передбачають певну уніфікацію економічного, політичного, соціального і духовного життя людства та його державно-національних моделей.

Основні тенденції розвитку вищої освіти в умовах глобалізації:

- посилення конкурентної боротьби в сфері вищої освіти;
- зростання інтеграційних процесів в сфері вищої освіти;
- посилення вищої школи в підготовці професійного та управлінського суспільства;
- поява великих потоків, культурної інформації і споживацьких образів;
- посилення мобільності основних факторів зростання виробництва капіталу, робочої сили, технологій, інформації.

Список використаних джерел:

- [1] Балабанова, Н. (2005). *Суспільство знань та інновацій: шлях до майбутнього України*. Київ, Арістей,.
- [2] Бокшиц, О.М. (2020). Вплив глобалізаційних та інтеграційних процесів на розвиток професійної освіти (охорони праці) у закладах вищої освіти. *Соціум. Документ. Комунікація: зб. наук. праць. Спецвипуск. Переяслав-Хмельницький: ФОП Домбровська Я.М. (8/2), 30-46.*
- [3] Бондарь, В.І. (2005). *Дидактика*. Київ, Либідь,.
- [4] Пожувєв, В.І. (2006). *Глобалізація сфери вищої освіти. Гуманітарний вісник ЗДІА, (25), 4–13.*

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.28

ЕЛЕМЕНТИ ПОЗИТИВНОЇ ПЕДАГОГІКИ В СИСТЕМІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОСВІТИ

ORCID ID: 0000-0002-3061-0665

Барна夫ська Інна В'ячеславівна

канд. пед. наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти
Херсонський державний аграрно-економічний університет

УКРАЇНА

Під час аналізу взаємозв'язку: суспільство – освіта – особистість, усі частіше впливає висновок про розбіжності. Адже сучасні тенденції взаємодії суспільства з системою освіти демонструють велике невдоволення не тільки якістю навчального матеріалу, що подається, але і підходом до навчального процесу. Кілька десятиліть в наукових психологічно-педагогічних джерелах порушується питання компетентнісного підходу і доречності, актуальності набутих знань для життя в майбутньому. Проте, гуманістична парадигма у наукового спрямування «людина-людина» звертає увагу на розвиток особистості учня, студента, його потреб, його можливостей і емоційну складову особистості. Дорослий майбутній світ (і дитячий теж, в інших проявах) у психологічно здорової людини передбачає вміння давати відповіді: «Що я відчуваю? Що мені потрібно сьогодні? Що я хочу? Який у мене зараз настрій? Які мої цінності зараз спрацьовують? На які свої здібності я можу зараз спиратися?» тощо.

Провідна освітня мета має полягати у ракурсі ситуації вільного життєпрояву суб'єкта учіння, що підпорядковується принципу балансу. Традиційно проблеми, невміння, симптоми, негативні реакції розглядаються психологами, педагогами, медиками, частиною психотерапевтів як «мінус, перешкода», що треба «забрати, викоринити, перевиховати, перенавчити, переконати».

Актуальною у цьому контексті є теорія позитивної психотерапії і позитивної транскультурної педагогіки. Позитивна психотерапія – це мета-підхід, що спрямований як на психологічну допомогу (психотерапевтичний аспект), так і на виховання (педагогічний аспект), навчання дорослих (андрагогічний аспект), соціальну роботу (соціальний аспект), розвиток міжкультурної свідомості (крос-культурний аспект), взаємодію та інтеграцію різних психотерапевтичних напрямків (інтер-дисциплінарний аспект) [4].

Керуючись принципом балансу в позитивній педагогіці, можемо стверджувати, що є певна частина в навчально-освітньому процесі успішною для особистості, цікавою, де проявляються здібності, які приносять задоволення і перспективи в майбутньому житті. А є певна частина, що викликає конфлікти, небажання бути у цьому процесі, заперечення і опори. Такими характеристиками наділяється відсутність балансу, або дисбаланс. Це вказує на те, що баланс порушено. Для усунення дискомфорту в навчальному процесі треба вирівняти баланс, тобто не усунути «вади» особистості, а додати те, чого не вистачає суб'єкту учіння для рівноваги.

Той «мінус», що існує в шкільному або студентському житті молодій людини вказує на те, що він у конкретній сфері, у конкретному напрямку має певний дискомфорт або навіть, певні страждання. Завдання учителів,

викладачів знайти ті елементи, яких не вистачає для повноцінного, комфортного засвоєння компетенцій і дати це учню або студентові, тобто відновити баланс. Унаслідок такої взаємодії в системі суб'єкт-суб'єктних форм засвоєння особистісного досвіду, «мінус» вказує на незадоволену потребу, доповнюється «плюсом» і встановлюється баланс.

Збалансована модель позитивної психотерапії передбачає єдність тіла, душі і духа. В системі освіти це має бути єдність комфорту навчання (у фізичному, і у психічному плані), цікавості опорі на здібності та з опорою на дух часу (потребу в майбутньому житті) [3].

Із врахуванням психічного плану, душевного комфорту, варто враховувати і дотримання моральних цінностей. Реалізація у процесі навчання й виховання адекватних його змісту моральних цінностей, повага особистості молодшої людини, поворот змісту освіти й навчального закладу до студента на рівні прийняття його особистісних цілей, запитів і інтересів [1].

Позитивна психотерапія і позитивна транскультурна педагогіка виходять з бачення, що кожна без винятку людина володіє двома базовими здібностями: когнітивною (здатністю до пізнання) і емоційною (здатністю до любові) [2]. Порушення балансу між цими двома базовими здібностями спостерігається в сучасній системі освіти, коли у навчальному процесі відбувається акцентування на когнітивну функцію, пригнічуючи базову емоційну. Внаслідок цього здійснюється опора на ліву півкулю головного мозку, що сприяє вмінню вчитися і вчити, досягненню високих результатів у сфері «знати», соціальній пристосованості та успішності. Але разом з тим, пригнічується розвиток здібності «любити» (фізіологічною основою є права півкуля), що перешкоджає оволодінню вміннями встановлювати і підтримувати стосунки на емоційному рівні, бути контактним, терпеливим, мати надію, віру, впевненість. Ці якості формуються як дифіцитарні.

Принцип балансу спирається на те, що кожна людина перебуває у чотирьох сферах активності:

- тіло (відчуття),
- діяльність (навчання, робота, досягнення, розум),
- контакти (стосунки, традиції, спілкування),
- фантазії, майбутнє, сенси, інтуїція (мрії, вміння прислухатися до себе, сенси життя і поведінки-вчинку-подій, побудова планів, внутрішній розвиток, творчість) [5].

Навчальний процес знаходиться у балансі, коли на власні досягнення, увагу до здоров'я, потреби у спілкуванні і внутрішньому розвитку, творчості витрачається рівна кількість енергії. Як тільки баланс порушується в якусь сферу (традиційно це навчання, досягнення), відразу починають «страждати» інші напрями. І тоді можемо спостерігати за погіршенням здоров'я, перевтомами, відсутністю часу для спілкування і неможливістю займатись цікавими улюбленими справами в гуртках і розвиватись багатогранно в інших сферах.

Дотримуючись балансу у стилі взаємодії наставника-учня, варто пам'ятати про баланс реальностей. Часто педагоги не досліджуючи внутрішньої реальності підлітка, вважають, що знають про його почуття, відчуття, думки,

бажання, можливості, сенси. Таким чином, заперечуючи право особистості на вільний життєпрояв.

Отже, позитивна психотерапія і позитивна транскультурна педагогіка мають в своїй теорії певні методологічні особливості, використання яких допомагає відтворенню балансу в системі організації освіти.

Список використаних джерел:

- [1] Берегова, Г.Д. (2012). *Освітньо-виховний потенціал філософських знань у системі вищої аграрної освіти в Україні*. Херсон : Айлант.
- [2] Пезешкиан, Н. (1996). *Психосоматика и позитивная психотерапия*. – Москва : Медицина.
- [3] Пезешкиан, Н. (1996). *Позитивная семейная психотерапия: Семья как терапевт*. Москва: Изд-во Март.
- [4] Рудченко, О.В., Ханецька, Н.В. (2017). Дослідження ефективності професійно-педагогічного спілкування вчителя засобами позитивної психотерапії. *Позитум Україна*. Черкаси.
- [5] Ханецька, Н.В. (2015). *Позитивна психотерапія: Теоретико-практичний посібник для студентів вищих навчальних закладів*. Хмельницький.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.29

ЗМІНА МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В КОНТЕКСТІ НОВИХ СИСТЕМНИХ ВИКЛИКІВ-2020

ORCID ID: 0000-0002-2821-9122

Поляк Олександра Василівна

кандидат наук з державного управління,
доцент кафедри педагогіки, психології та теорії управління освітою
Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

Куриш Світлана Михайлівна

вчитель-методист, доцент, завідувач науково-методичного центру
іноземних мов та міжнародних відносин
Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області

УКРАЇНА

Сьогодення багате на події, що демонструють нові формати суспільної компіляції, які в особливий спосіб перетворюють діяльність у всіх сферах перед обличчям невидимого спільного ворога - Covid-19, що створив ефект справжнього заціпеніння цілої планети. *Р.Романюк та Р.Кравець із цього приводу зауважують: глобальний світ за якісь кілька тижнів сепарувався, пересварився, замкнувся. Єдине, що лишилось глобального – паніка у режимі онлайн [1].*

Саме в цей складний період системних і несистемних викликів Україні вдалося здійснити певні прориви в системі освіти, освітньої діяльності (ОД), освітніх процесів, освітніх результатів, про що свідчать низка важливих кроків та дій, в першу чергу в правовому полі. Так, наприклад, у 2016 була прийнята Концепція Нової української школи; нові редакції законів України: у

2017 – «Про освіту», у 2020 році – «Про повну загальну середню освіту» тощо, що, безперечно, визначало зміну характеру та інструментарію освітньої діяльності. Окрім цього, на процеси змін вимог до освітньої діяльності також впливали інші процеси: реформування, децентралізації, формування опорних шкіл тощо.

Попри потребу зміни якості освітньої діяльності, вона (ОД) у цей період здійснювалася на основі ключової характеристики менеджменту праці (що є принциповим для закладів освіти), якою вважається «спільна діяльність людей» (СДЛ). На думку Г.Щокіна, М.Головатого та інших, СДЛ є діяльністю персоналу, працівників, які мають відповідну кваліфікацію, знання і навички, необхідні для досягнення поставлених цілей. Ефективна спільна діяльність забезпечує синергетичний ефект для організації [2].

Ключовою метою освітньої діяльності, згідно Концепції НУШ, є соціалізація особистості. Так, у документі зазначається: «метою повної загальної середньої освіти є різнобічний розвиток, виховання і соціалізація особистості, яка усвідомлює себе громадянином України, здатна до життя в суспільстві та цивілізованій взаємодії з природою, має прагнення до самовдосконалення і навчання впродовж життя, готова до свідомого життєвого вибору та самореалізації, трудової діяльності та громадянської активності» [3].

Таким чином, реалізація мети НУШ досі здійснювалася в умовах контактної взаємодії, очних комунікацій, безпосереднього спілкування освітніх партнерів: адміністративного та педагогічного персоналу - здобувачів освіти - батьків - посадових осіб органів влади тощо. Це розуміння підтверджує наукове обґрунтування сутності поняття «соціалізація» українськими науковцями. Наприклад, В.Докаш, Л.Онуфрієва зауважують: соціалізація є вагомим механізмом входження особи в соціум, її формування та виконання нею різноманітних соціальних ролей і набуття статусів. Вона є двостороннім процесом. Процес соціалізації має дві форми: соціальну адаптацію та інтеріоризацію (переведення елементів зовнішнього середовища у внутрішнє «Я») [4].

Зазначене вище екстраполює наступне: результативність соціалізації, створюваної закладами освіти є можливою в умовах безперервності процесу, в основі якої інша, аніж досі освітня діяльність. Але ключова подія 2020 року – ситуація з Covid-19 - нівелює соціальну адаптацію, що є новітнім та невідомим досі викликом, в першу чергу для системи освіти. Освітня діяльність в таких умовах досі не здійснювалася, тому її менеджмент станом на даний момент можна вважати розмитим, з утраченим конструктом, відомим до Covid-19. *Адже, попри те, що карантини в системі освіти подеколи супроводжували освітній процес та відозначували освітню діяльність, вони не носили такого масштабного характеру.*

Так, наприклад, джерело за 2018 рік подає обґрунтування прийнятого в закладах освіти України карантину, причина якого відображало повідомлення: учора, 14 лютого 2018 року, Центр громадського здоров'я МОЗ України повідомив про перевищення епідемічного порогу захворюваності на грип та ГРВІ в Україні на 16,8% [5]. Карантин у системі освіти 2018 року був запроваджений для кількох областей: Вінницька, Житомирська, Миколаївська, Рівненська, Волинська, Запорізька, Чернівецька, Тернопільська, Чернігівська та розпочинався у різні періоди, як-то: Вінницька область – із 31 січня, а Волинська – від 12 лютого тощо. Він супроводжувався такими настановами: за показниками корелюється запровадження карантину в закладах загальної

середньої освіти; в інших містах на карантин закривають окремі заклади, де перевищено епідпоріг захворюваності тощо [5]. Отже, в той період відзначався виклик для освітньої діяльності педагогічного персоналу, але не для всіх, а лише окремих закладів освіти.

Кардинальна відмінність карантину системи освіти, який регулюється Постановою КМУ «Про запобігання поширенню на території України коронавірусу COVID-19» [6], пункт 1 якої зазначає: Кабінет Міністрів України постановляє: установити з 12 березня до 3 квітня 2020 року на усій території України карантин, заборонивши: відвідування закладів освіти її здобувачами...

Таким чином, повна заборона відвідування, але потреба виконання навчальних програм зі здобувачами освіти спонукає до кардинальної зміни менеджменту освітньої діяльності. Окрім того, продовження карантину в закладах освіти згідно іншої постанови КМУ [7] хоч і відображає конкретизацію формату освітньої діяльності, але і надалі не пропонує чітких її рамок. Адже роз'яснення МОН, що, у зв'язку із запровадженням загальнонаціонального карантину педагоги максимально мають бути переведені на роботу в гнучкому та дистанційному режимі [там само] потребує часу для зміни формату освітньої діяльності.

Пріоритети напрямків таких змін покликана, на нашу думку, пропонувати в тому числі й система післядипломної педагогічної освіти через зміну Од наукових та методичних співробітників інститутів післядипломної педагогічної освіти України. Одну зі складових реакції на новітній суспільний виклик щодо Од пропонує, наприклад, Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області, що відображено, в тому числі, в пункті 9 наказу ІППОЧО про забезпечення організації підвищення кваліфікації педагогічних працівників за онлайн-дистанційною формою [8].

Однозначно, цей та інші підходи зміни освітньої діяльності в умовах новітніх викликів, в тому числі в частині підвищення кваліфікації освітян Чернівецької області та інших територій України потребує підбору інших інструментів, які не повинні знівелювати ключову мету НУШ – соціалізацію здобувачів освіти. Модель зміни Од в умовах цього та інших викликів глобального характеру, на нашу думку, можна простежити через розуміння невідворотності циклів формування таких викликів, які ще чекають людство та систему освіти в перспективі.

У цих умовах слід посилювати розуміння природи появи несистемних викликів для освітнього персоналу закладів освіти України задля організації конструктивної освітньої діяльності. О.Радзівілл з такого приводу зауважує: сучасне людство впродовж багатьох поколінь перебуває в режимі «епохи зміни знаків» циклічних (флуктуаційних) геосоціальних процесів кількох рівнів-масштабів. Можливість мінімізації негативної дії глобальної кризи обумовлена мотиваціями й діями кожного сучасного жителя планети. Важливою умовою такої «мінімізації» було б поширення - на рівні загальної суспільної свідомості - знань [9]. Отже, новий формат освітньої діяльності в системі освіти сучасної України може формуватися через нові знання щодо Од, які належить оперативно пропонувати освітньому менеджменту в цілому.

Список використаних джерел:

- [1] Романюк, Р., & Кравець Р. (2020). Віртуальні наради та олігархи-куратори. Як Зеленський бореться з коронавірусом. Українська правда, 23 березня. Вилучено з <https://www.pravda.com.ua/articles/2020/03/23/7244662/>.

- [2] Щокін, Г.В., Головатий, М.Ф., Антонюк, О.В., Сладкевич, В.П. (2007). *Менеджмент*. Київ: МАУП. ISBN 978-966-608-765-5.
- [3] *Концепція Нової Української Школи* (Рішення Колегії МОН України). 27 жовтня (2016). Вилучено з <https://www.kmu.gov.ua/.../ukrainska-shkola-compressed.pdf>.
- [4] Докаш, В.І., Онуфрієва, Л.А., & Рудзевич, І.Л. (2014). Соціалізація особистості: соціопсихологічний контекст. *Проблеми сучасної психології*, (24), 177-190. Вилучено з [journals.urau.ua > article > download](https://journals.urau.ua/article/download).
- [5] *Як карантин крокує школами*. (2018). Вилучено з <https://www.pedrada.com.ua/news/4541-yak-karantin-kroku-shkolami>.
- [6] *Про запровадження поширенню на території України коронавірусу COVID-19* (Постанова Кабінету Міністрів України). № 211 (2020). Вилучено з <https://www.kmu.gov.ua/npas/prozarobigannya-poshim110320rennyu-na-teritoriyi-ukrayini-koronavirusu-covid-19>.
- [7] *Загальнонаціональний карантин продовжено до 24 квітня - рішення Уряду*. (2020). Вилучено з <https://www.kmu.gov.ua/news/zagalnonacionalnij-karantin-prodovzhen-do-24-kvitnya-rishennya-uryadu>.
- [8] Про запровадження карантину в ІППОЧО та проведення заходів щодо запобігання поширенню інфекції, спричиненої коронавірусом 2019 (Наказ комунального закладу «Інститут післядипломної педагогічної освіти Чернівецької області»). № 38/од (2020). Вилучено з iprobuk.cv.ua.
- [9] Радзівілл, О.А. (2010). Динаміка соціальних систем як виклик системам регулювання суспільних відносин. *Науковий вісник Інституту міжнародних відносин НАУ*. (1), 97-104. Вилучено з [jrn1.nau.edu.ua > IMV > article > download](https://jrn1.nau.edu.ua/IMV/article/download).

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.30

ЗНАЧЕННЯ ІГРОВИХ МЕТОДІВ НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИКЛАДАННЯ ІСТОРІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

ORCID ID: 0000-0002-9974-7205

Мотуз Валерія Костянтинівна

канд.іст.наук., ст. викл. кафедри антропології
та спеціальних галузей історичної науки

Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького

УКРАЇНА

Постійна увага світової громадськості до якості освітніх послуг вищої школи спонукає викладачів до пошуків ефективних методів і форм реалізації освітньої діяльності з метою підвищення рівня та показників сформованості професійної компетентності майбутніх фахівців. Не стала винятком і система викладання соціально-гуманітарних наук. Приміром, відповідні трансформації торкнулись змісту, структури, форм і методик викладання дисциплін історичного циклу у закладах освіти III–IV рівня акредитації. Згідно з чим, викладачі-історики стали віддавати перевагу тим методам навчання, що спрямовані на підвищення рівня навчально-пізнавальної активності студента, наприклад, інтерактивним.

Інтерактивні дидактичні (системно-імітаційні) ігри є не лише важливим механізмом набуття та передачі людьми набутого ними досвіду, у контексті

ігрової діяльності, але й дієвим способом актуалізації та поведінкового виявлення енергійної позиції її безпосередніх учасників [1, с. 76].

Особливе значення гра як метод інтенсивного навчання набуває у процесі вивчення історії. Доведено, що в контексті осмислення історичних подій та явищ дидактична гра сприймається як захоплююча діяльність, що має безпосередній вплив на засвоєння студентами знань, набуття ними вмінь і навичок. Цьому сприяє забезпечена нею емоційна обстановка відтворення знань, що, зі свого боку, значно полегшує процес засвоєння навчального матеріалу, створює сприятливий настрій, знімає втому та напругу розумової праці, а також підвищує мотивацію студентів до навчально-пізнавальної діяльності, їх фізичну працездатність [2, с. 141].

Взагалі, інтерес до ігрових методів навчання в системі викладання історії у вищій школі обумовлений як самою зміною підходу до навчання, так і усвідомленням необхідності навчати студентів з урахуванням дидактичних принципів комунікативної спрямованості. Це пояснюється тим, що досягнення позитивного результату від проведеної інтерактивної гри багато в чому залежатиме від тих рішень (індивідуальних і групових), що будуть прийняті у процесі безпосереднього (контактного) спілкування її учасників [1, с. 78].

Важливо розуміти, що даний метод навчання у вищій школі відзначився своєю позитивним впливом на майбутню професійну діяльність фахівця. Адже отримані у такий спосіб практичні навички конструктивного розв'язання професійних проблем неодмінно стануть у пригоді при виникненні реальних труднощів унаслідок типових професійних проблемних ситуацій. Тобто, застосування дидактичних системно-імітаційних ігор під час викладання історії в закладах вищої освіти, дозволяє наблизити процес її вивчення студентами до реальної практичної діяльності майбутнього фахівця [2, с. 143–144].

Авторка наукової розвідки дійшла висновків, що однією з провідних форм підвищення пізнавальної активності студентів на заняттях з історії у вищій школі є інтерактивна гра. Ефект від її застосування досягається при дотриманні дидактичних принципів реалізації ігрової діяльності від розробки імітаційної моделі гри до її впровадження. Системне застосування ігрових методів навчання історії у закладах вищої освіти позитивно впливає на професійну компетентність майбутнього фахівця.

Список використаних джерел:

- [1] Мельничук, І. М. (2010). Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 4, С. 74–80.
- [2] Симоненко, Л. Ю. (2011). Статус дидактичної гри в навчальному процесі у вищих закладах освіти. *Вісник ЛНУ ім. Т. Г. Шевченка*, 15 (226). С. 139–145.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.31

ЗНАЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПРИ ФОРМУВАННІ ПРОФЕСІЙНОЇ МОБІЛЬНОСТІ ПРОВІЗОРА

ORCID ID: 0000-0002-6667-4767

Драчук Мар'яна Іванівна

канд. пед. наук, старший викладач кафедри біофізики
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

ORCID ID: 0000-0001-7921-6178

Федорович Зоряна Ярославівна

канд. біол. наук, доцент кафедри біофізики
Львівський національний медичний університет імені Данила Галицького

УКРАЇНА

Умови ринкової економіки ставлять певні вимоги до спеціалістів як ефективність працювати в умовах що змінюються, знаходити унікальні вирішення завдань з використанням професійних знань, умінь та навиків. Крім того, концентрація інтересів за відношенням до професійної освіти зводиться в один фокус інтереси особи, працедавця і держави. Нерідко ці вимоги суперечать одна одній, вимагаючи адаптації до їх змін і професійної освіти, оскільки інтереси навчально-виховного процесу відрізняються від інтересів та вимог роботодавців. Саме в суперечностях приховані резерви підвищення продуктивності підготовки сучасних фахівців: спільно поставлені цілі, методи й форми діяльності збільшать їх енергію та дозволять за короткі часові проміжки досягнути бажаних результатів без виділення значних додаткових людських, економічних та інших ресурсів.

Мета роботи встановити значущість інформаційно-комунікаційної компетентності при формуванні професійної мобільності провізора.

Одним із завдань навчання у закладах вищої освіти є формування інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх фахівців-провізорів, яка формується в процесі навчання з використанням інформаційно-комунікаційних технологій. Окрім того, взаємодія закладів вищої освіти та роботодавців в умовах ринку є одним зі шляхів підвищення інформаційно-комунікаційної компетентності майбутніх провізорів. Як структурований комплекс, елементи якого комбінуються і впорядковуються відповідно до певної діяльності, зміст інформаційно-комунікаційної компетентності визначається не лише знаннями, вміннями і способом поведінки, а й вмінням інтегрувати знання в дію за конкретної обставини (теоретичні знання; процедурні знання; практичні знання та знання-уміння) [1]. Розвиток інформаційно-комунікаційної компетентності у фахівця впливає у майбутньому на здатність самостійно приймати рішення та вирішувати завдання нестандартно, здатність швидко знаходити та опрацьовувати нову інформацію, що також сприятиме підвищенню рівня професіоналізму, а також впливатиме на професійну мобільність фахівця. Роботодавці зацікавлені у залученні кваліфікованих фахівців для вирішення поставлених завдань. З точки зору досягнення конкурентного результату важлива не здатність

використовувати знання, уміння і досвід фахівцем, а рівень готовності фахівця до виконання посадових обов'язків, який визначається системою знань, умінь, досвіду, відповідальності, самостійності, наполегливості, сукупності професійних і особистісних якостей фахівця [2].

Поняття мобільності стало об'єктом спеціального наукового дослідження порівняно недавно [3]. Професійна мобільність розглядається багатьма вченими двояко. З одного боку робиться акцент на особистість, а саме на інтегральну її якість. З іншого боку, професійну мобільність розглядають як дію – процес перетворення людиною себе самої та оточуючого її професійного і життєвого середовища [4].

Отже, використання інформаційно-комунікаційних технологій у професійній освіті майбутніх провізорів забезпечує професійну мобільність, сприяє зростанню професійного розвитку і особистісно-професійної самореалізації.

Список використаних джерел:

- [1] Сороквашин, С. В. (2016). Сутність, зміст і структура інформаційно-комунікаційної компетентності майбутнього кваліфікованого робітника. Педагогічні науки, (69 (2)), 142-146.
- [2] Кадемія, М. Ю. (2012). Формування професійної компетенції майбутнього фахівця. Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти. ТОВАЖНЯНСЬКИЙ Л. Л. & РОМАНОВСЬКИЙ О. Г. (ред.). 32-33 (36-37), 32-39.
- [3] Степанова, И. А. (2009). Профессиональная мобильность педагога как научно-педагогический феномен. Образование и наука: известия уральского отделения российской академии образования. Журнал теоретических и прикладных исследований, (5), 38–46.
- [4] Прохоренко, Т. Г. (2017). Професійна мобільність як фактор професійної успішності. Вісник національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», (4(35)), 167–174.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.32

НАВЧАЛЬНО-ВИХОВНИЙ ПРОЦЕС ДЛЯ ДІТЕЙ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ В ДОБУ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

Шевченко Світлана Миколаївна

кандидат педагогічних наук, ст. науковий
співробітник відділу історії та філософії освіти
Інститут педагогіки НАПН України

УКРАЇНА

Сучасний етап розвитку дітей з особливими потребами є найважливішим завданням Української держави. За роки незалежності в Україні створені правові основи державної національної політики, яка будується на принципах рівності соціальних, культурних прав усіх громадян.

Правовою основою формування державної політики прав дітей з особливими потребами стали Декларація прав національностей України (1991), Закони України «Про освіту» (1991, 2017), «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні» (1991, 2004), «Про загальну середню освіту» (1999), «Про охорону дитинства» (2001), «Про освіту осіб, які потребують корекції фізичного та (або) розумового розвитку (спеціальну освіту)» (2007), Конституція України (1996) та ін.

В організації навчального процесу спеціальних шкіл одним із пріоритетних напрямів було оволодіння професією. Для учнів спеціальних шкіл (шкіл-інтернатів) для розумово відсталих дітей, які за станом здоров'я могли оволодіти професією певного кваліфікаційного рівня, у школах з відповідною навчально-матеріальною базою відкривалися 10-і класи з поглибленою професійною реабілітацією. Добір учнів до таких класів здійснювався за рекомендаціями лікарів і шкільних психолого-медико-педагогічних комісій з урахуванням побажань учнів та їх батьків (осіб, які їх замінюють).

Трудове навчання у спеціальній школі (школі-інтернаті) передбачало систему заходів, спрямованих на відновлення, компенсацію порушених функцій, оволодіння вихованцями трудовими вміннями і навичками, що було основою для подальшої професійної підготовки.

Трудове навчання здійснювалося диференційовано з урахуванням психофізичних, індивідуальних особливостей та можливостей учня і в формі професійного навчання. При проведенні уроків з трудового навчання класи поділялися на групи. Комплектування груп за видами праці здійснювалося з урахуванням особливостей психофізичного розвитку учнів та рекомендацій лікарів. Розклад уроків складався відповідно до робочого навчального плану з дотриманням педагогічних та санітарно-гігієнічних вимог з урахуванням індивідуальних особливостей учнів.

Професійне навчання організовувалося на базі навчально-виробничих майстерень, навчально-дослідних ділянок, підсобного господарства тощо.

Випускники спеціальної школи, які закінчили школу II ступеня (крім тих, які навчалися у школі-інтернаті) для розумово відсталих дітей), одержували

свідоцтво про базову загальну середню освіту державного зразка, що давала право на вступ до професійно-технічного навчального закладу, вищого навчального закладу I-II рівнів акредитації. На бажання випускники могли продовжувати здобувати повну загальну середню освіту в школі (школі-інтернаті) III ступеня. Випускники, які закінчили спеціальну школу III ступеня, одержували атестат про повну загальну середню освіту, що давала право на вступ до професійно-технічних та вищих навчальних закладів. Таким чином, професійна освіта, була спрямована на оволодіння навичками спеціальності в спеціальній школі (школі-інтернаті) і визначалася з урахуванням рекомендацій лікарів, побажань учнів та їх батьків (осіб, які їх замінювали), потреб регіонів.

Список використаних джерел:

- [1] Про затвердження «Положення про спеціальну загальноосвітню школу-інтернат (школу, клас) України для дітей з вадами фізичного або розумового розвитку» (13.05.1993). (136). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0120-93>.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.33

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОВЕДЕННЯ ВЕБІНАРІВ ЗАСОБАМИ BIGBLUEBUTTON

Козловський Юрій Михайлович

д-р. пед. наук, професор, завідувач кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»

Стечкевич Олег Орестович

канд. пед. наук, ст. наук. сп., доцент кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національний університет «Львівська політехніка»

УКРАЇНА

Однією з форм роботи в рамках дистанційної форми навчання є **вебінар**. Під час вебінару викладач може пояснювати новий матеріал, розповідати способи вирішення тих чи інших проблем через демонстрацію власного екрану, аналізувати допущені помилки під час виконання самостійної роботи.

Для створення виду діяльності «Вебінар» серед запропонованих видів діяльності LMS Moodle знаходимо модуль «BigBlueButtonBN» (BBB) і натискаємо кнопку «Додати». Налаштовуємо параметри вебінару: задаємо тип діяльності (кімната + запис дій; тільки активні дії; тільки для запису), вказуємо назву вебінарної кімнати, додаємо опис (коли відбудеться вебінар), додаємо вітальний текст, задаємо параметри очікування модератора (за потреби), встановлюємо ролі учасників (модератор або глядач), вказуємо початок і завершення вебінару (кнопка активації буде доступна лише в цей період час). Інші параметри можна залишити без зміни, натискаємо кнопку «Зберегти і показати». Деякі з налаштувань вебінарної кімнати наведені на рис. 1.

Усі події, які відбуватимуться під час вебінару можуть бути записані і переглядатися по його завершенні. За замовчування, відео може зберігатися 7 днів, після чого воно автоматично зникає. Якщо існує необхідність зберегти запис вебінару, використовують програмне забезпечення для запису відео з екрану, розміщують його на Youtube-каналі і вказують посилання на нього у межах курсу (теми) за допомогою модуля «Напис».

🔗 Редагування: "BigBlueButton" для "Тема 1."

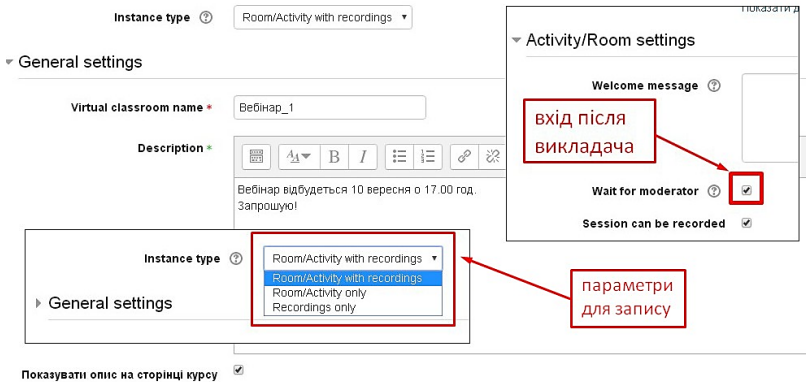

Рис. 1. Налаштування вебінарної кімнати

Щоб розпочати роботу з вебінаром, треба натиснути кнопку «Join session». Під час входу треба відповісти на питання, яку роль ви плануєте виконувати (як слухач, як доповідач) і налаштувати, за потреби, мікрофон та динаміки. По завершенні цих маніпуляцій з'явиться вікно вебінару (рис. 2).

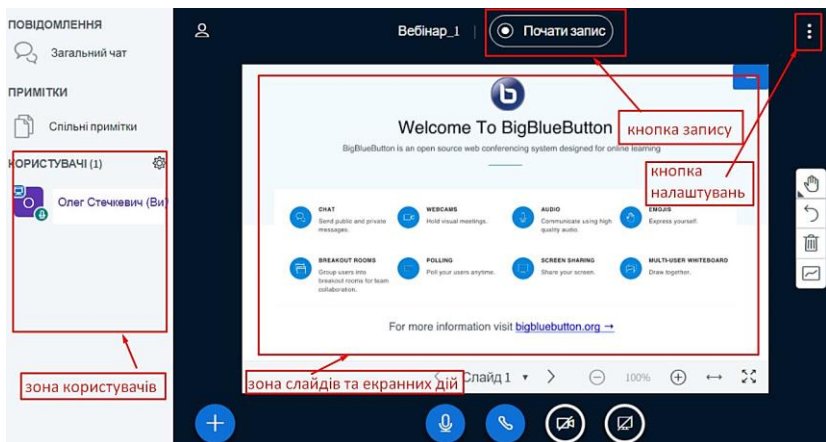

Рис. 2. Вікно вебінарної кімнати

Ліворуч розміщена зона користувачів, які приєдналися до вебінару. Біля позначення кожного учасника може відобразитися значок «мікрофона», щоб відрізнити модераторів. У правому верхньому куті вікна розміщена кнопка, яка включає режим налаштувань (саме тут можна змінити мову інтерфейсу на українську). Центральна частина вікна буде містити слайди презентації або відображати екран монітора модератора. У верхній частині вікна розміщена кнопка, яка розпочинає і завершує запис вебінару. Під нею може розміщуватися зображення з веб-камери, на яку працює модератор.

Щоб завантажити власну презентацію слід використати синю кнопку «+». У діалоговому вікні вказуємо місце розміщення і обираємо потрібний файл (рекомендується використовувати формат *.pdf). Натискаємо кнопку «завантажити» і очікуємо завершення процесу конвертації (див. рис. 3).

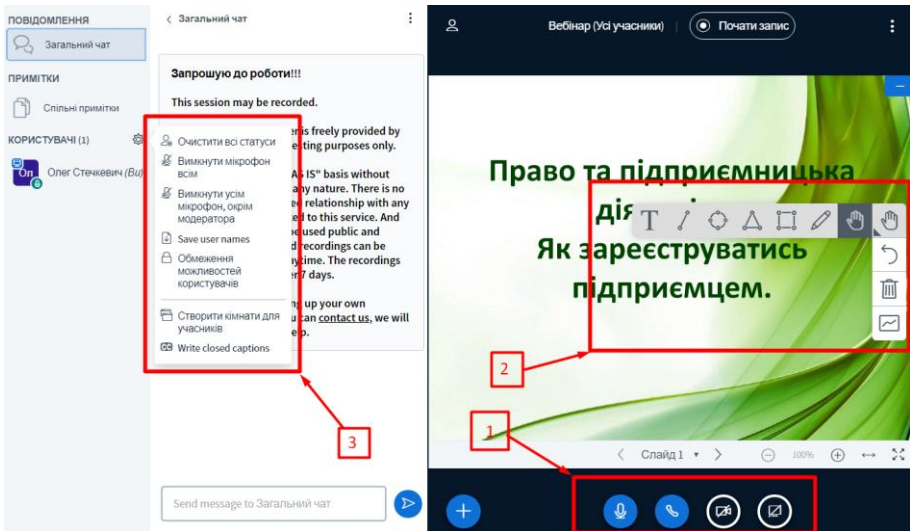

Рис. 3. Скриншот проведення Вебінару засобами ВВВ

Для керування слайдами використовують кнопки-стрілочки. На рисунку у блоці «1» показані кнопки, які вмикають/вимикають мікрофон, динаміки, веб-камеру та демонстрацію власного екрану для усіх учасників. Блок «2» містить інструменти для привернення уваги користувача під час презентації: написання тексту, малювання ліній, овалів, трикутників, квадратів, поміток. Вертикальна панель містить кнопки відміни дії, очищення усіх позначок, включення/виключення багатокористувацького режиму (позначки зможуть ставити кілька учасників). Під час вебінару модератор керує роботою учасників за допомогою кнопок блоку «3»: включає/виключає мікрофон, створює окремі кімнати, очищає статуси учасників (відійшов, підняти руку, не визначився, збентежений, сумний, щасливий, оплески, подобається не подобається), відкриває приватний чат, робить ведучим, видаляє порушників з вебінарної кімнати, підвищує учасників до рівня модераторів (див. рис. 4).

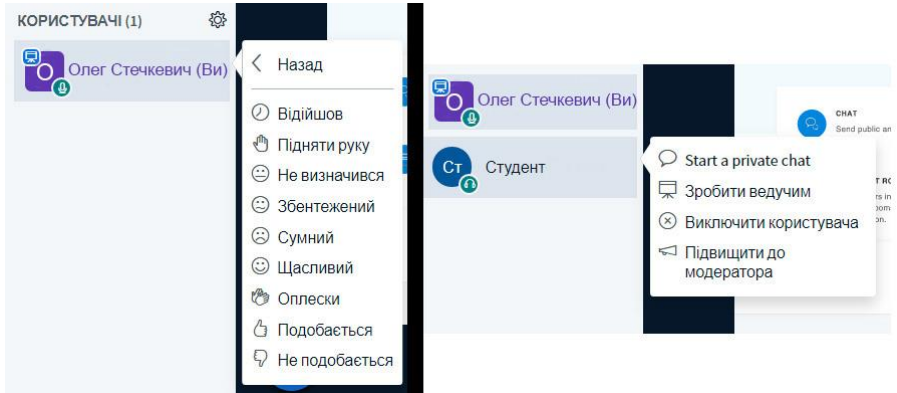

Рис. 4. Статуси та ролі під час вебінару

Для закінчення роботи викладач вибирає пункт «завершити зустріч» через кнопку налаштувань. При цьому усі учасники будуть виведені за рамки вебінарної кімнати. Через деякий час, у залежності від тривалості вебінару, з'явиться його запис. Буде вказано дату і годину проведення вебінару, його тривалість. За допомогою кнопок керування можна цей запис приховати (слухачі не матимуть змоги бачити) або зовсім видалити.

Висновки. Наведений алгоритм роботи став основою для навчального відео [1-3], яке використовується кафедрою педагогіки та інноваційної освіти і Центром інноваційних освітніх технологій НУ «Львівська політехніка».

Список використаних джерел:

1. Організація вебінару засобами BigBlueButton (для викладачів, Ч.1). Вилучено з <https://youtu.be/c4u7KKgGMJM>
2. Організація вебінару засобами BigBlueButton (для викладачів, Ч.2). Вилучено з <https://youtu.be/T7h3d2lQWqg>
3. Організація вебінару засобами BigBlueButton (для слухачів). Вилучено з <https://youtu.be/lQRhSPXoYiA>

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.34

ПЕДАГОГІЧНА ПРАКТИКА В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Свтух Микола Борисович

дійсний член (академік) НАПН України, доктор педагогічних наук, професор
Інститут педагогіки НАПН України

УКРАЇНА

Вчителеві належить втілити в життя основні принципи освіти суверенної демократичної держави. Від його інтелекту, характеру, загальної ерудиції, педагогічної культури, творчого натхнення залежить успішне вирішення багатьох актуальних проблем. Саме вирішення складних проблем відродження і розвитку національної освіти залежить від підготовки педагогічних кадрів, оскільки саме від них, в значній мірі, залежить її успіх. На сучасному етапі соціально-економічного розвитку України, в умовах переходу до демократичної політичної системи і ринкових відносин діяльність педагога наповнюється якісно новим змістом, пов'язаним із ускладненням соціальних завдань виховання молоді, посиленням соціальної значущості педагогічної праці, розширенням сфери діяльності, демократизацією навчально-виховного процесу. А це, в свою чергу, викликає необхідність поліпшення підготовки майбутніх вчителів, особливо їх загальнопедагогічної підготовки, яка покликана озброювати студентів педагогічних вузів знаннями основ педагогічної теорії та шкільної практики, розвинути у них нове професійне мислення, сформувати педагогічні уміння і навички, виховати кожного з них як активну творчу особистість. І як справедливо зазначав, І.А. Зязюн, що сучасний педагог повинен виконувати «не роль фільтра» для пропускання через себе навчальної інформації, а бути «помічником в роботі учня, перебираючи на себе роль одного з джерел інформації», в ідеалі педагог стає організатором самостійного навчального пізнання учнів, не головною діючою особою в групі учнів, а джерелом їхньої взаємодії з навчальним матеріалом, один з одним і з учителем [2].

Ухвалена Кабінетом міністрів України Концепція реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти «Нова українська школа» на період до 2029 року вимагає підготовку висококваліфікованих учителів, з високим рівнем володіння теорією та практикою проектування, практичного втілення і особистісного підходу, безумовно розвитку здібностей учнів, створення навчально-предметного середовища, що в сукупності забезпечують психолого-педагогічний комфорт і сприяють вияву творчості школярів [3].

Нова українська школа повинна давати учням не тільки знання, а й вміння застосовувати їх у житті. Інтеграція освіти України в європейський освітній та науковий простір вимагає від учителя зміни методологічних засад педагогічної діяльності, професійної активності і мобільності, здатності до сприйняття інноваційного досвіду, рівня його професійної компетентності, загальної

культури, педагогічної майстерності та постійного самовдосконалення. Сьогоднішня школа чекає вчителя нової формації, який опанував надбання загальної і професійної культури, з послідовним педагогічним мисленням, вільним від стереотипів минулого і політико-ідеологічного тиску.

У цьому контексті виняткова роль у підготовці такого вчителя належить педагогічній практиці, специфіка якої полягає в самостійному виконанні студентами – практикантами повноцінної професійної навчально-виховної діяльності. Педагогічна практика – найефективніша форма підготовки вчителя до професійної діяльності, провідна ланка в системі озброєння майбутнього вчителя професійними вміннями та навичками, під час якої студент глибоко і повно осмислює вікові й індивідуально-психологічні особливості дітей та формує власні, особистісні якості, характер; цілеспрямованість, організаторські здібності, витримку, такт, вміння будувати взаємостосунки з дітьми та батьками.

Оцінка професійної майстерності на рівні результативних показників вимагає від студентів володіння наступним: оцінювати реальний стан освіченості учнів, їх здатність до навчання, стан вихованості й схильності до виховання; застосовувати індивідуальний і диференційований підхід до них; визначити перспективу їх індивідуального подальшого просування, проникнення у внутрішній світ особистості вихованців, вміння, будувати плани роботи з урахуванням індивідуальних завдань розвитку учнів.

Важливими прийомами активізації творчого мислення студентів у період проходження педагогічної практики є система завдань, які стимулюють використання педагогічної теорії на практиці, а саме: наукове обґрунтування мети і структури уроку, теоретичне обґрунтування методів навчання, визначення мети виховного заходу, вибір методів для вивчення окремого учня, класного колективу тощо.

Підсумовуючи сказане вище підкреслимо, що педагогічна практика – обов'язкова складова навчального процесу педагогічних університетів, училищ, інститутів вдосконалення вчителів, інститутів післядипломної освіти, яка передбачає професійну підготовку педагогічних кадрів і підвищення їх кваліфікації. На педагогічну практику відводиться час у навчальному плані з урахуванням специфіки навчального закладу. Педагогічна практика – особливий вид соціальної діяльності, спрямованої на передачу від старших поколінь молодшим накопичених людством культури й досвіду, створення умов для їх особистого розвитку і підготовку до виконання певних соціальних ролей в суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Державна Національна програма «Освіта» («Україна XXI століття»).(1997). (61). К.: Райдуга.
2. Державна програма «Вчитель» (2002). Освіта України. (27).

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.35

ПІСЕННИЙ ДИТЯЧИЙ ФОЛЬКЛОР ЯК ОСНОВА ГАРМОНІЙНОГО РОЗВИТКУ ДИТИНИ

ORCID ID: 0000-0002-1516-1582

Цуранова Оксана Олексіївна

канд. мистецтвознавства, доцент, завідувач кафедри фортепіано
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

Піднебенна Яна Віталіївна

здобувач вищої освіти факультету фізичного виховання та мистецтв
КЗ «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» ХОР

УКРАЇНА

Процес виховання й розвитку гармонійно сформованої людини досить складний й довготривалий. В ньому задіяні значні ресурси педагогіки, естетики, культурної спадщини багатьох поколінь. Отже, виховне значення фольклорних жанрів національного мистецтва не можливо переоцінити, особливо, коли мова йде про дитячу творчість. Дитячий фольклор – багатожанрова система, що складається із прозових, речитативних, пісенних та ігрових творів.

З давніх-давен пісенний фольклор слов'янства, яке стало колиською українців, росіян, білорусів, болгар та інших народів, зберігав і накопичував як окремий жанр пісні для дітей і передавав їх наступним поколінням. Українці здавна славилися своєю співучістю, вражали нею іноземців, один з яких писав: «Українці – це поетичний, багатий уявою народ. Вони мають хист до мистецтва, а для співу створений у них дзвінкий голос, чутливе вухо й пам'ять».

Учений фольклорист М. Мельников дав цій галузі народного мистецтва таке визначення: «Дитячий фольклор є специфічною галуззю народної творчості, яка об'єднує світ дітей і світ дорослих, яка вміщує цілу систему поетичних і музично-поетичних жанрів фольклору» [1].

Дитячий фольклор протягом тисячоліть був простором дитячої художньої творчості. Він виявив специфіку внутрішнього світу дитини, відмінності її психології, мислення, сприйняття. Ці особливості пізніше втілились також і у професійній композиторській творчості.

Усі жанри дитячого фольклору умовно можна поділити на три групи: твори, створені дорослими для дітей; твори, які перейшли у дитячий фольклор із загального фольклорного доробку; твори, що народились у процесі творчості самих дітей.

Такої класифікації дотримувалися В. Анікін, Е. Померанцева, В. Василенко та ін. Частина ж дослідників дитячого фольклору зараховують сюди лише ті твори, які виконують самі діти (Г. Виноградов, Н. Андрєєв, В. Чічеров).

Щодо жанрової специфіки, то частина текстів дитячого фольклору створюється на ґрунті «дорослого» фольклору (примовки, жарти тощо), а частина – на основі власне дитячих жанрів (лічилки, дражнилки тощо).

В окремих випадках чітка межа між ними стирається, тобто є жанри, які не можна однозначно зарахувати в ту чи іншу групу. Кожна з цих груп, виділена на основі походження жанрів, має свої особливості, поділяється на менші підгрупи

і цикли відповідно до інших рис. Спільна риса їх усіх – дитяча тематика, вони виконуються тільки для дитини, переважно немовляти, чи віком до 4-5 років.

Другу частину дитячого фольклору становлять твори, виконувані дітьми середнього і старшого віку. До них належать твори, що співаються або ритмічно промовляються: ігрові пісні, дражнилки, лічилки, небилиці, заклички, жартівливі пісні, а також прозові приповідки, скоромовки, загадки, казки. Частина з них складена дорослими для дітей, але велика кількість – це творчість самих дітей.

Пильна увага до дитячого пісенно-поетичного фольклору з боку збирачів, педагогів, митців почалася у XIX ст., а вже XX ст. стало епохою осмислення й дослідження його науковцями. Виявилось, що музична культура наших слов'янських народів є однією з найбагатших і найпродуктивніших у сфері дитячої творчості. В Україні дитячий фольклор досліджували Ф. Колесса, С. Людкевич, Й. Роздольський, К. Квітка, Л. Ревуцький та інші. У практику дитячого навчання одними з перших увели пісенний фольклор педагоги й музиканти І. Воробкевич, Д. Січинський, М. Лисенко, К. Стеценко, М. Леонтович, А. Вахнянин, Я. Степовий.

Як відомо, фольклор – осередок душі, мудрості народу, його етики та естетики, але стосовно дитячого фольклору необхідно додати – і народної педагогіки.

Фольклорні зразки пізньої пісенної доби відображають більш сучасне музичне мислення і, як зазначають дослідники, демонструють сформовану мажоро-мінорну систему з функціонально-гармонічною основою і централізованою тонікою. Ритмо-інтонаційна стилістика дитячих пісень пояснюється рухами під час виконання – стрибками, ходінням, підскоками, гойданнями, – а також вигуками дітей, скандуванням тощо. Переважає куплетна форма, також є чимало пісень з куплетно-строфічною будовою.

Одним із найвидніших пісенних жанрів дитячого фольклору є – колискові. В них зосереджено найбільш емоційно забарвлені ліричні інтонації, що передають почуття любові матері до дитини. Крім того, за народною педагогікою сон для малої дитини – дорогоцінність, запорака її швидкого росту й розвитку. А колискова лагідністю інтонацій, розміреністю ритмів заспокоює малюка й дозволяє накопичувати чуттєві враження, налаштовує на розуміння слів, мови, на сприйняття голосу як засобу спілкування.

Таким чином, залучення дітей до культурної спадщини свого народу і народів світу, загальнолюдських цінностей, які шліфувались і передавались як культурно-історичний досвід людства з покоління в покоління. Використання міцного потенціалу пісенних творів фольклору допоможе дітям задовольнити свої культурні потреби, сформувати інтерес до національного мистецтва, виховати ціннісні орієнтації, розвинути любов до рідного краю, встановити гармонію взаємодії з довкіллям.

Список використаних джерел:

1. Мельников, М. (1987). Русский детский фольклор. Москва : Просвещение.
2. Хлебникова, Л. (2006). Методика хорового співу у початковій школі. Тернопіль : Навч. книга.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.36

ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ОХОРОНИ ПРАЦІ: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

ORCID ID: 0000-0001-9652-8755

Левченко Інна Миколаївна

доктор історичних наук, доцент кафедри
теорії та методики професійної підготовки
«Переяслав-Хмельницького ДПУ ім. Григорія Сковороди»

УКРАЇНА

Впровадження в національну практику європейських цінностей в різних сферах життя, зокрема, у галузі охорони праці, Україна почала з моменту отримання незалежності. Підвищена увага до проблем безпеки праці пояснюється тим, що з кожним роком у різних країнах зростає рівень виробничого травматизму і великою кількістю профзахворювань.

Про масштаб світової проблеми, яка полягає у великій кількості травматизації на виробництві, на думку Ізуїти П.О., свідчить той факт, що кількість травмованих на підприємствах, у декілька разів перевищують кількість поранених під час другої світової війни [4].

Підрахунки вартості нещасних випадків і професійних захворювань у промислово розвинутих країнах робилися багато разів і всі вони були невтішними. Так, наприклад, статистика США дає загальну вартість каліцтв у результаті нещасних випадків на виробництві 1965 року в сумі 11 млрд. доларів [1].

Серед європейських країн і в економічному, і в політичному відношенні Німеччина є абсолютним лідером завдяки ефективній системі соціального страхування. Управління системою охорони праці в країні здійснюється з двох напрямків: зі сторони держави та профспілками.

Абсолютно всі підприємці Німеччини є членами професійних спільнот (Berufsgenossenschaft), утворених за територіально-галузевою ознакою, головною функцією яких є страхування від нещасних випадків та професійних захворювань. Всього в Німеччині нараховується 35 таких організацій, в їх числі по одному об'єднанню підприємців гірської, деревообробної промисловості та охорони здоров'я. В цих спільнотах зайняті більше 22 тисяч людей [2].

Німецькі профспілки не залежать ні від держави, ні від політичних партій. Вони представляють собою єдині профсоюзи, організовані за принципом однорідності галузей промисловості, які вони представляють. Поняття "роботодавець" часто вживається для стислості у випадках, коли мають на увазі об'єднання роботодавців, наприклад, Федеральна асоціація союзів роботодавців (BDA) чи Федеральна асоціація промисловості Німеччини (BDI) [3].

Стан охорони праці на підприємствах і його відповідність задекларованим стандартам у Великобританії суворо контролюється державою. За порушенням завжди йде суворе покарання. А стежить за цим Служба охорони

праці та здоров'я (HSE), організована в нинішньому вигляді більш як 30 років тому. HSE є частиною Департаменту праці та пенсій, яким керує державний секретар, член Кабінету Міністрів.

HSE позиціонує себе як незалежний регулятор, що діє на користь суспільству. Управління структурою організовано так само, як і у звичайних великих приватних компаніях, де є правління і рада директорів. Правління складається з десяти представників, серед яких – дві жінки. Очолює всю структуру також жінка – Джудіт Хеккітт.

За даними за 2008 р., економічно активне населення Великобританії становить близько 31,2 млн. осіб. У сільському господарстві зайнято 1,4% усіх працюючих, у промисловості – 18,2%, у сфері послуг – 80,4%. Така картина є характерною для усіх країн, що вступили в постіндустріальну епоху, коли в економіці різко скорочується питома вага підприємств з небезпечними виробництвами, впроваджуються не просто автоматизовані процеси, а повністю

«безлюдні» технології. Одночасно збільшується частка людей, зайнятих розумовою працею. Для порівняння: в Україні у сільському господарстві зайнято 23,1% усіх працюючих, у промисловості (включаючи будівництво, транспорт і зв'язок) – 32,1%, решта зайнята у соціально-культурній сфері та сфері послуг [6].

Правову основу охорони праці у Швейцарії складають Закон «Про страхування від нещасних випадків», Закон «Про працю», а також Закон «Про безпеку технічного устаткування й апаратури». Закон «Про страхування від нещасних випадків» містить у собі заходи профілактики від нещасних випадків і професійних захворювань. У Законі «Про працю» викладено правові вимоги про працю, спеціально зорієнтовані на завдання охорони здоров'я зайнятих на виробництві працівників.

Інноваціями законодавчого характеру останніх років у Законі «Про страхування від нещасних випадків» і в Законі «Про працю» можна назвати набуття чинності постанов, які стосуються фабрично-заводських лікарів та інших фахівців з охорони праці.

За Швейцарським інститутом страхування від нещасних випадків закріплено питання, що стосуються перевірки відповідності устаткування і його функціонувань до декларованих стандартів, а також уживання необхідних заходів або проходження технічного тестування. Устаткуванням непромислового призначення займається Консультативний орган з питань запобігання нещасних випадків, а також різного роду спеціалізовані організації.

У Швейцарії поки ще малопомітним залишається вплив соціальних партнерів. У той же час розроблювані в комісіях ЄС норми та стандарти з охорони праці, безпеки технічного устаткування впроваджуються в національні нормативи й публікуються у відповідних виданнях [5, с. 89].

Як відомо, охорона праці спрямована на запобігання травматизму й забезпечення сприятливих виробничих умов. Принцип, що розділяється всіма країнами, які входять в ЄС – відповідність національних систем охорони праці до нових технологій та систем організації праці, що означає визнання зростаючої ролі охорони праці.

Важливе місце в сфері забезпечення безпечних і здорових умов праці в країнах Європейського Союзу посідають організації трудящих (частіше це профспілкові організації). Слід зазначити, що функції та повноваження організацій трудящих у питаннях охорони праці різних європейських країн значно різняться. Як правило, функції та повноваження представницьких органів визначається в їхніх відносинах з роботодавцями. Вони визначаються трьома основними моментами: правом на одержання інформації та надання консультацій, правом стежити за дотриманням норм у сфері безпеки і гігієни праці всередині і поза підприємством, правом накладати заборону або відмовлятися від згоди на рішення, прийняті роботодавцем у цій сфері. Останнє право було надано представникам трудящих у ФРН, Нідерландах і Люксем-бурзі. Представники трудящих Данії наділені деякими правами щодо прийняття спільних рішень, але ці права мають обмежений характер, а в Бельгії та Франції це право стосується лише деяких рішень роботодавця.

Кілька років тому були об'єднані зусилля інститутів охорони праці багатьох країн, що входять в Євросоюз, і утворено два Тематичні центри. У Тематичний центр досліджень в області праці й здоров'я входять десять інститутів Німеччини, Голландії, Швеції, Фінляндії, Франції та інших країн. НДІ країн ЄС беруть участь в роботі центрів в різних формах, залежно від своїх наукових інтересів; кожен самостійно (або в співпраці з іншими) веде дослідження, результатами яких обмінюється, що сприяє підвищенню ефективності роботи й економії засобів.

Науково-дослідні інститути країн-членів ЄС з готовністю відгукнулися на ідею, суть якої визначили як "європейську інтеграцію в ім'я культури безпеки праці". Були висунуті пропозиції про створення партнерств, які сприяли б досягненню поставлених цілей, у тому числі розробку єдиного навчального курсу в області охорони праці для вищих навчальних закладів держав, що входять в ЄС, і країн-кандидатів.

Шведський національний інститут виробничого життя став ініціатором Партнерства європейських досліджень в області охорони праці й здоров'я для розширення обміну знаннями між спорідненими науковими центрами. Було створено три експертні групи з питань організації праці, усвідомлення ризиків та управління ними. Свою згоду на участь в Партнерстві дали Національно-дослідні інститути Нідерландів, Німеччини, Бельгії, Великої Британії, Франції, Іспанії, Італії, Швеції, Норвегії, Фінляндії, Данії. Паралельно ряд європейських інститутів об'єдналися в "Мережу вдосконалення" з метою обміну інформацією про стан виробничого середовища та охорони праці, що особливо важливо для відстеження ситуації на малих і середніх підприємствах.

Україна на відміну від країн Євросоюзу є країною, в якій найбільші втрати відбуваються серед працездатного чоловічого населення. Високий рівень виробничого травматизму вносить до цього сумного списку свій внесок. Окреслені проблеми правового регулювання охорони праці є комплексними і вирішення їх можливе при підвищенні соціальної відповідальності роботодавців, поліпшення взаємодії державних та місцевих органів влади, підвищення загального рівня керованості в країні.

Список використаних джерел:

- [1] Accident prevention.(1986). *A workers education manuel*. Geneva : ILO. P. 1.
- [2] Антропов, В. (2005). *Модели социальной защиты в странах ЕС*. МЭМО. №11. С. 39-52.
- [3] Балашова, Е.И. (2009). "Охрана труда в Германии: работаем, чтобы жить, а не выживать". *СПЕЦОПЫТ*, №8, 41-45.
- [4] Ізуїта, П.О. Досвід європейських країн у сфері охорони праці. *Інформація і право*, № 2 (11). С. 38-43.
- [5] Котов, Є.В. (2002). Механізм формування та реалізації державного управління охороною праці (дис. ... канд. екон. наук). Донецьк.
- [6] Савельєва, Н. (2011). Уроки англійської: все про охорону праці у Великобританії. *Охорона праці*, 10. С. 22-26.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.37**ТЕНДЕНЦІЇ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ В ОСВІТІ****Тюріна Валентина Олександрівна**

д-р. педагогічних наук, професор, професор кафедри соціології та психології
Харківський національний університет внутрішніх справ

УКРАЇНА

Однією з найбільш важливих змін, що відбуваються у політичному й економічному житті суспільства, є зростаюча значущість знань як рушійної сили економічного росту, інформаційна та комунікаційна революція, поява глобального ринку праці, соціально-політичні трансформації глобального масштабу. Глобалізація суттєво впливає на формування політики держав у різних сферах, включаючи й вищу освіту [1]. Однією з головних ознак глобалізації є інтернаціоналізація й інтенсифікація міжнародних обмінів і поступове формування єдиного міжнародного простору з врахуванням економічної, політичної та культурної інтеграції й уніфікації. Основними причинами глобалізації у вищій освіті є формування міжнародного ринку праці, стрімке зростання інформаційних технологій, розвиток економіки знань; зростання фінансових надходжень через залучання студентів з інших країн до платного навчання; розширення навчальних планів і навчання студентів у зарубіжних закладах вищої освіти; розширення регіональної мережі закладу вищої освіти для ефективного використання своїх ресурсів; підвищення якості освіти й досліджень за рахунок участі студентів і викладачів у міжнародному процесі обміну знаннями тощо.

Тенденції глобалізації в освіті проявляються у таких аспектах:

1. Глобальна інтернаціоналізація й відкритість освіти, зокрема вищої освіти, які проявляються у формі зростаючих потоків студентів у зарубіжні вузи, а також через взаємні обміни між викладачами та дослідниками; використання зарубіжних програм, підручників, літератури і телекомунікаційних джерел інформації; застосування міжнародних процедур акредитації, міжнародних видів міжвузівської співпраці. Розвиток міжнародної

міжвузівської співпраці дозволяє створювати сумісні дослідницькі проекти, обмінні програми для студентів і викладачів, спеціальні програми для іноземних студентів. Основними країнами, що є постачальниками освітніх послуг, є Австралія, Великобританія, Німеччина, Франція і США.

2. Інформатизація освіти. XXI століття визнається століттям інформаційних і нанотехнологій. Нові інформаційні технології в освіті, що пов'язані з широким проникненням комп'ютера у всі сфери діяльності людства, поставили нові проблеми і відкрили нові перспективи перед системою освіти в цілому. Інформаційні технології є для сьогодишньої сфери освіти обов'язковою умовою підготовки спеціалістів. Це дозволяє значно підвищити оперативність освітніх програм, а також організувати обмін освітніми ресурсами, що в цілому відповідає розвивальній концепції мобільних людей, знань і навчання [2]. Майже всі університети США використовують комп'ютерні технології в організації освітнього процесу. Ці технології реалізують міжнародні стандарти, що базуються на рекомендаціях IMS – Learning Resource Meta-data-Information Model (Інформаційна модель для метаданих, що описують ресурси для навчання).

3. Дистанційне навчання є однією з нових форм професійної освіти, яка інтенсивно розповсюджується у всьому світі. Ця форма організації освіти основана на використанні персональних комп'ютерів, електронних підручників, функціонального програмного забезпечення й засобів комунікацій, що представляють нову технологію навчання.

Навчальний процес в основному відбувається у режимі самостійної роботи слухача. Більша частина операцій щодо організації навчального процесу здійснюється в автоматизованому режимі, який базується на сучасних засобах телекомунікації. Дистанційна освіта увійшла у вітчизняну практику не так давно, хоча у західних країнах вона стала обов'язковим елементом освітніх систем вже з другої половини пришлого століття. У США декілька інженерних коледжів почали використовувати телебачення для надання навчальних курсів слухачам.

4. Болонський процес, який у широкому розумінні є однією з багатьох форм глобалізації, як світові ринки, світові ЗМІ тощо. Тобто Болонський процес – це частина загального сценарію, у якому люди, ідеї та інформація вільно пересуваються через кордони країн [3].

Мобільність студентів і викладачів можна розглядати як одну з основних форм інтернаціоналізації вищої освіти. Особливою рисою національних систем освіти і науки XXI століття є зростаюча академічна і наукова мобільність. Щорічно на наукові та виробничі стажування, конференції, семінари, навчання в різні країни світу виїжджає кілька мільйонів людей. Це розвиває культурні й економічні зв'язки між країнами, сприяє загальному науково-технічному прогресу. Традиційно міжнародна мобільність професорсько-викладацького складу зумовлена дослідженнями та науковою роботою.

Висновок. Отже, глобалізація в освіті є формою міжнародної інтеграції за рахунок взаємного зближення освітніх систем. Інтернаціоналізація й інформатизація освіти, одним з аспектів якої є дистанційна освіта, а також Болонський процес, є результатом глобалізації, яка поступово формує єдиний світовий освітній простір.

Список використаних джерел:

- [1] Анализ мировых тенденций развития научно-образовательной деятельности: Аналитический обзор. (2006). Екатеринбург: Изд-во Урал. ун-та.
- [2] Назаров, С.А. (2007). Трансформации образовательных систем в условиях глобальной информатизации. *Гуманитарные и социально-экономические науки*, (1). С. 213–216.
- [3] Байденко, В.И. (2003). Болонский процесс: структурная реформа высшего образования Европы. Москва.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.38

ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ВЧИТЕЛІВ ТА БАТЬКІВ У ВИХОВАННІ ДІТЕЙ ІЗ ОСОБЛИВИМИ ОСВІТНИМИ ПОТРЕБАМИ

Литвин Валентина Анатоліївна

аспірант кафедри педагогіки, психології, початкової освіти та освітнього менеджменту
*Комунальний заклад «Харківська гуманітарно-педагогічна академія»
Харківської обласної ради*

УКРАЇНА

Демократичні зміни в суспільному житті країни зумовили нове бачення, розуміння та переоцінку багатьох сталих положень. Головною метою соціального розвитку сучасного суспільства є повага до людського розмаїття, встановлення принципів солідарності та безпеки, що забезпечує захист та повну інтеграцію у соціум усіх верств населення, в тому числі й осіб із обмеженими можливостями здоров'я. В основу інтеграції закладено принцип доступності та дотримання прав людини щодо рівного доступу до здобуття якісної освіти.

Інтеграція дітей із особливими освітніми потребами швидкими темпами поширюється в Україні. На сучасному етапі однією з альтернативних форм здобуття освіти дітьми з особливостями психофізичного розвитку стало інклюзивне навчання [4].

Інклюзивне навчання, передусім, передбачає перебування дітей із особливими освітніми потребами в закладах дошкільної освіти та загальної середньої освіти, оволодіння ними знаннями, вміннями та навичками в ті ж самі терміни, що й у здорових дітей. Головна мета інклюзивної освіти базується на тому, що життя і побут людей із обмеженими можливостями мають бути найбільш наближені до умов і стилю життя суспільства, в якому вони перебувають [3].

Інклюзивне освітнє середовище стало вимогою часу. Батьки вже від народження дитини з певними вадами повинні розуміти, що соціалізація їх дитини в суспільстві є необхідним етапом для повної реабілітації. Тому від експериментальної педагогіки шкільна освіта перейшла у фазу практичного спрямування всіх зусиль педагогів та батьків на роботу з дітьми, які потребують нових освітніх послуг [3].

Проблема роботи з дітьми та батьками, які виховують дітей із особливими освітніми потребами, знаходиться в центрі уваги багатьох зарубіжних

і вітчизняних науковців: О. Акімової, Е. Андрєєвої, В. Андрущенко, В. Бондаря, Т. Ілляшенко, А. Колупасвої, Н. Сабат, М. Ярмаченка, Є. Ярьської-Смирнової та зумовлює необхідність її практичного спрямування.

Особливості сім'ї, її активності в процесі розвитку й освіти дитини визначає її психофізичний і соціокультурний статус в майбутньому, рівень реабілітаційного та соціально-інтеграційного потенціалу, ступінь готовності до інклюзивного навчання в загальноосвітньому навчальному закладі.

Родина з дітьми, що мають особливі освітні потреби – це категорія, яка належить до «групи ризику». Відомо, що кількість психічних (невротично й психосоматичних) розладів у сім'ях з дітьми, що мають обмежені можливості вище вдвічі, ніж у родинях, що не мають дітей – інвалідів. Ці та інші фактори призводять до того, що самі батьки в багатьох випадках створюють перешкоди реабілітації дітей із обмеженими можливостями. Але й у тому випадку, коли батьки займають більш конструктивну позицію, вони відчувають емоційне перевантаження й мають потребу в особливих знаннях про проблеми здоров'я та розвитку своєї дитини [5].

Сім'я в процесі виховання, соціального інтегрування дитини з особливими потребами зіштовхується з величезною кількістю труднощів. Це і відсутність психолого-педагогічного супроводу, необхідного медичного лікування, реабілітаційної допомоги дітям тощо. Часом найближчі для хворої дитини люди самі перебувають у стані хронічного стресу, викликаного недугою дитини, обставинами лікування, виховання, навчання, професійного становлення своєї особливої дитини. Все це ускладнює соціальну інтеграцію дитини, що має обмежені можливості в середовищі її здорових однолітків. Інклюзія має сприяти залученню батьків до вирішення цих проблем, а батьки, в свою чергу, мають навчатися співробітництву задля максимально комфортного процесу виховання та навчання дітей із особливими освітніми потребами [6].

Налагодження партнерських стосунків між батьками, вчителями та всіма фахівцями, які працюють у закладі загальної середньої освіти та надають допомогу дитині з порушенням психофізичного розвитку, є першочерговим завданням.

При зарахуванні до школи сім'я має займати активну позицію, надавати допомогу кваліфіковано та уміло, діяти педагогічно грамотно. Для цього варто часто зустрічатися з педагогами, обговорювати поведінку дитини, проблеми та успіхи, спільно намічати перспективні плани, усвідомлюючи, що певна обмеженість життєдіяльності не повинна заважати працювати, спілкуватися, знаходити порозуміння [5].

Основною метою роботи із сім'ями, які виховують дитину з вадами психофізичного розвитку, є надання батькам кваліфікованої допомоги. Форми та зміст роботи з батьками визначають диференційовано – залежно від ступеня готовності батьків до співпраці. Розглянемо деякі з них.

Індивідуальне консультування має велике значення для роботи з батьками, оскільки дає змогу реалізувати диференційований підхід. Індивідуальні консультації проводять за запрошенням спеціаліста або на прохання батьків раз на тиждень у певний день [5].

Консультувати батьків можна з таких питань: повідомлення про результати психолого-педагогічного обстеження дитини, особливості її розвитку,

розкриття її сильних і слабких сторін – на початку навчального року; показ прийомів корекційної роботи з дитиною; інформування про успіхи дитини та ті проблеми, на які потрібно звернути увагу вдома; інформування батьків про різні аспекти розвитку та навчання дитини.

Одним із завдань індивідуального консультування є навчання батьків способам співпраці із дитиною (ігри, читання, спілкування), не буде ефективною, якщо у ній не братимуть участь члени сім'ї.

Ще однією формою взаємодії з батьками, схожою на індивідуальне консультування є *обмін інформацією* – постійне повідомлення важливої інформації, яка може впливати на навчання дитини. Обмін важливою інформацією між вчителями та батьками може позитивно діяти на освітній процес дітей із особливими освітніми потребами, оскільки це дає змогу вчителям адаптувати можливості навчання та зі знанням справи вирішувати делікатні проблеми. Така інформація може охоплювати: важливу медичну інформацію; успішні навчальні та поведінкові техніки, які батьки застосовують, та можуть застосовувати вдома; зміни в сім'ї – такі як смерть родичів, розлучення, безробіття, загибель домашньої тваринки – можуть спричинити емоційну реакцію; минулий навчальний досвід дитини; намічені цілі для вашої дитини, над досягненням яких можна працювати вдома [4].

Групові форми роботи з батьками дітей з вадами психофізичного розвитку зазвичай проводять у спеціальних групах. До таких групових форм роботи відносять: дні відкритих дверей; анкетування; батьківські збори; тематичні консультації; інформаційно-методичні виставки; відкриті заняття; спільний перегляд відеоматеріалів з певної проблеми.

Роботу з батьками дітей з особливими потребами доцільно вибудовувати поетапно і починати не з традиційних батьківських зборів, а з дня відкритих дверей. Адже навіть якщо батьки знають про те, що у навчальному закладі є вчитель-логопед, вчитель-дефектолог, соціальний педагог, практичний психолог, вони не завжди уявляють, чим займаються ці спеціалісти. У день відкритих дверей, який доцільно проводити у травні після комплектування класів, батьки зможуть відвідати не лише класні кімнати, а й медичний кабінет, де їх ознайомлять з програмою корекції та оздоровлення дітей, спортивний зал, кабінети вчителя-логопеда, вчителя-дефектолога, практичного психолога, соціального педагога. Кожен фахівець коротко ознайомлює батьків зі своїми завданнями у комплексній роботі з дітьми, із роллю сім'ї у цьому процесі [5].

Важливою груповою формою роботи є *батьківські збори*. Протягом року необхідно проводити декілька (від трьох до п'яти) батьківських зборів, тематику яких планують залежно від клінічного діагнозу і віку дітей. На батьківських зборах вчителі повинні ознайомити батьків із цілями та завданнями різних занять (логопедичних, психологічних, занять з вчителем-дефектологом), методами роботи з дітьми, проінформувати про особливості поведінки дитини, які можуть супроводжувати корекційну роботу. Отже, завданням зборів є не лише інформування про успіхи та невдачі дітей із особливими освітніми потребами, а й формування бажання батьків співпрацювати з вчителями та зі спеціалістами.

Для ефективною взаємодії з батьками у вихованні дітей із особливими освітніми потребами, вчителям необхідно ставити перед собою такі *завдання*:

допомогти сформувати адекватні взаємостосунки між батьками, іншими членами сім'ї та дитиною із вадами психофізичного розвитку; допомогти дорослим створити комфортну для такої дитини сімейну атмосферу; розширити інформованість батьків про потенційні можливості дитини, її перспективи у різних аспектах життя; створити умови для активної участі батьків у вихованні та навчанні дитини; навчити батьків прийомам організації навчальної діяльності дитини; підвищити рівень психічного здоров'я самих батьків [3].

Таким чином, батьки, як і будь-яка ланка, дотична до інклюзії, потребують відповідної підтримки та допомоги, що безумовно, підвищить у цьому їхню роль. Обов'язковим є отримання батьками широкого спектру послуг аби надати їм можливість стати компетентними захисниками прав своїх дітей, для подальшого використання цих навичок у відстоюванні права дитини на рівний доступ до якісної освіти, забезпечення економічної та соціальної незалежності дітей у майбутньому.

Список використаних джерел:

- [1] Бондар, В. (2010). Інклюзивне навчання та підготовка педагогічних кадрів для його реалізації. *Науковий часопис НПУ імені М.П. Драгоманова*. Сер. 19. Корекційна педагогіка та психологія. Вип.15. С. 39-42.
- [2] Колупаєва, А. (2007). *Інклюзивна освіта: стан і перспективи розвитку в Україні : науково-методичний збірник*. Київ : ФО-П Придатченко П.М.
- [3] Колупаєва, А. (2009). *Інклюзивна освіта: реалії та перспективи : монографія*. Київ : «Самміт-Книга».
- [4] Колупаєва, А. (2010). *Путівник для батьків дітей з особливими освітніми потребами: навчально-методичний посібник*. К.: – ТОВ ВПЦ «Літопис –ХХ».
- [5] *Роль сім'ї у вихованні дітей з особливими потребами*. Вилучено з: <https://sites.google.com/site/inkluzivnenavcannavukraieni/home/1-1-proces-stanovlenna-inkluziie-ta-inkluzivnogo-navcanna/osnovi-inkluzivnoie-osviti/rol-sim-ie-u-vihovanni-ditej-z-osoblivimi-potrebami>.
- [6] Ярмошук, І. (2009). Інклюзивне навчання в системі освіти. *Шлях освіти*, (2), 24-28.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.39

ФОРМУВАННЯ ІГРОВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ ВИХОВАТЕЛІВ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

ORCID ID: 0000-0003-1149-4109

Ковалевська Наталія Володимирівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри дошкільної освіти
Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка

УКРАЇНА

Дослідження сучасних педагогів та психологів свідчать про труднощі у організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку, які характеризуються з одного боку ускладненим розвитком ігрової діяльності дошкільника, а з іншого – несформованістю ігрової компетентності майбутнього вихователя дітей дошкільного віку. Вирішення даної проблеми безпосередньо пов'язане з розвитком професійної компетентності педагогів дошкільних освітніх закладів.

В навчальному плані спеціальності 012 «Дошкільна освіта» (у Полтавському національному педагогічному університеті імені В. Г. Короленка) для студентів освітнього ступеня «бакалавр», які отримують кваліфікацію «вихователь дітей раннього та дошкільного віку», в розділі професійних дисциплін передбачено навчальну дисципліну «Технології формування ігрової компетентності». На вивчення навчального курсу відводиться 90 годин, що становить 3 кредити, на завершальному етапі передбачено залік.

Викладання курсу «Технології формування ігрової компетентності» має на меті формування та розвиток професійної компетентності майбутнього вихователя, що ґрунтується на вивченні теоретичних підходів до ігрової діяльності дітей, оволодінні сучасними технологіями організації, проведення, супроводу, проектування ігор в різних вікових групах у відповідності до освітньої лінії Базового компоненту «Гра дитини» [1].

Основними завданнями вивчення дисципліни «Технології формування ігрової компетентності» є: сприяти міцному засвоєнню студентами теоретико-методологічних засад формування ігрової компетентності, зокрема, ознайомлення із загальними засадами теорії гри, з сучасним програмно-методичним забезпеченням ігрової діяльності дошкільників; оволодіння методичними та практичними аспектами організації, проведення та супроводу ігрової діяльності в ЗДО та сім'ї.

Навчальний матеріал курсу структурований за трьома змістовими модулями: «Теоретичні засади формування ігрової компетентності», «Методичні аспекти організації ігрової діяльності дошкільників». «Психолого-педагогічні засади організації ігрової діяльності дітей дошкільного віку» [2].

Сучасний викладач закладу вищої освіти знаходиться у постійному пошуку нових форм і методів викладання, акцентуючи свою увагу на використанні інноваційних підходів та користуючись досвідом застосування інноваційних методів в організації занять зарубіжними та вітчизняними викладачами [4].

Опанування навчальною дисципліною передбачає форми і методи навчання: лекційні та практичні заняття з використанням таких методів, як навчальна дискусія, пояснення, розповідь, бесіда, робота з першоджерелами,

науковими статтями, усний, письмовий, модульний, тестовий контроль і самоконтроль [3].

Викладання лекційного курсу забезпечується традиційними і нетрадиційними форм подачі теоретичного матеріалу. Лектором пропонуються різні форми: мультимедійна візуалізація, лекції-прес-конференції, лекції з помилкою та інші. Використання засобів мультимедіа в початковому процесі дозволяє не тільки забезпечити перехід від механічного засвоєння знань до оволодіння навичками самостійно здобувати нові знання й вміння, але й оптимізувати освітній процес.

Лекцію з помилкою доцільно використовувати з метою більш глибокого осмислення важливого для майбутньої професійної діяльності матеріалу. Текст лекції роздруковується в необхідній кількості (в ідеалі для кожного студента), або ж забезпечується електронний варіант для роботи з гаджетами і пропонується студентам для самостійного опрацювання. Перед початком роботи студентам дається завдання знайти в тексті змістові, логічні помилки та обґрунтувати їх сутність. Важливим елементом роботи є колективне обговорення варіантів відповідей [1].

Цікавими формами проведення практичних занять є: ділова гра, воркшоп, портфоліо, творчі проекти. Важливе місце в організації професійної підготовки займає забезпечення самостійної роботи майбутніх фахівців. Реалізацію отриманих знань і практичних умінь забезпечує педагогічна практика.

Висновки. Опанування змістом дисципліни сприяє формуванню ігрової компетентності майбутніх вихователів дітей дошкільного віку, гармонізації процесів їхньої підготовки до реальної професійної діяльності в умовах ЗДО, засвоєнню інших професійно-спрямованих дисциплін. У цілому, навчальна дисципліна «Технології формування ігрової компетентності» сприяє успішній професійній підготовці фахівців галузі дошкільної освіти.

Список використаних джерел:

- [1] Ковалевська, Н. В. (2017). Навчальна дисципліна «Теорія та методика співпраці з родинями» у системі професійної підготовки майбутніх вихователів дітей раннього та дошкільного віку. *Імідж сучасного педагога*, (170). 66-70.
- [2] Ковалевська, Н. В. (2015). Технології формування ігрової компетентності: навчальна програма навчальної дисципліни (с. 2-4). Полтава: ПНПУ.
- [3] Освітньо-професійна програма «Дошкільна освіта». (2018). Вилучено з: <http://pnpu.edu.ua/osvitni-programi-2019>
- [4] Юрчук, О.І. (2018). Застосування ділової гри як інноваційного методу навчання майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти. *Інноватика у вихованні*, Т.1 (7), 303-312.

DOI 10.36074/03.04.2020.v2.40

ШЛЯХИ ВИЯВЛЕННЯ СЕНСОМОТОРНОГО ДИЗОНТОГЕНЕЗУ ДІТЕЙ З РОЗЛАДАМИ АУТИЧНОГО СПЕКТРА ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Мойсеєнко Ірина Михайлівна

старший викладач кафедри загальної,
спеціальної педагогіки, реабілітації та інклюзивного навчання
Дніпровська академія неперервної освіти

УКРАЇНА

Відомо, що сенсорика це чуттєве пізнання об'єктивної дійсності за допомогою відчуттів і сприймань. Чуттєве відображення здійснюється через зорові, слухові, нюхові, тактильні аналізатори. Під моторикою розуміють послідовність рухів, які потрібні для виконання будь-якої певної задачі. Поєднуючи два поняття в одне вчені визначили, що на онтогенез дитини впливають сенсоромоторні відчуття, тобто координація сенсорних та моторних компонентів діяльності.

Ряд вчених вказували на взаємозв'язок сенсорики та моторики. Це ствердження А. Запорожеця про те, що у дошкільному віці сприйняття перетворюються у пізнавальну діяльність; М. Подд'якової, З. Богусловської, про зміну ігрового маніпулювання на дослідницьку дію та цілеспрямоване опробування зв'язків; Н. Озерецького про вплив розвитку моторики на мозок. Г. Урунтаєва виокремила періоди сенсоромоторного розвитку, які мають свої цілі, завдання та засоби здійснення.

Природний розвиток сенсоромоторики проходить шлях в певній послідовності, етапності дозрівання мозку в умовах навколишнього середовища. Дж. Айрес зазначила, що процес організації сенсорних сигналів забезпечує ефективну відповідь тіла на перцепцію. Сенсорний сигнал, що йде від рецепторів формує у мозку розуміння та пізнання які впливають на координацію та планування рухів, емоції, пам'ять, навчання.

Онтогенез дитини під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів може порушуватись: спотворюватись, зупинятись, затримуватись та ін. Це явище є дизонтогенезом, що тлумачиться у науковій літературі як розлад процесу становлення психіки на будь-якому етапі індивідуального розвитку людини. Дизонтогенез вивчався багатьма вченими, які висували безліч варіантів патології розвитку організму. Р. Сухарева виділяє три види дизонтогенеза: затриманий розвиток, пошкоджений і спотворений; В. Лебединський стверджує про нерівномірність порушення в розвитку: одні функції зберігаються, інші пошкоджуються, а треті затримуються. Вчений запропонував види психічного дизонтогенеза: затримка психічного розвитку; пошкодження розвитку, деменція, порушення розвитку аналізаторних систем, спотворення розвитку, аутизм, дисгармонічний розвиток, зокрема емоційно-вольової сфери, психопатія. М. Семаго та Н. Семаго розробили типологію ушкодженого розвитку: недостатній, асинхронний, пошкоджений, дифіцитарний.

Загальну закономірність онтогенезу Л. Вигодский визначав у виникненні вторинних дефектів, що проявлялись в утрудненні соціальної взаємодії, в порушенні зв'язків з середовищем.

Сучасні вчені (Л. Журба, Г. Козловська М. Лисіна, Б. Шевченко, Е. Anthony, S. Greenspan, D. Stern) виділяють нейропсихологічні типи дизонтогенезу. Є думка, що проявляння недостатнього розвитку деяких функцій може говорити про розлад взаємодії кори і підкірки головного мозку; час поразки, від якого залежить характер порушення розвитку, а також сила негативного впливу; взаємовідносини між первинними і вторинними порушеннями; розлад взаємодії між функціями психіки в результаті протікання дизонтогенезу.

Варто зазначити, що первинні або ядерні порушення, на думку В. Сорокіна та Л. Шипіциної, це порушення які не досягли певного рівня розвитку та спричинені безпосереднім впливом патогенного фактора. Але, як стверджують вчені, за певних умов розвитку первинно порушених функцій може забезпечуватись позитивна динаміка.

Неврологічний процес, що організує відчуття свого тіла та відчуття взаємодії з навколишнім світом, упорядкування відчуттів, Дж. Айрес назвала сенсорною інтеграцією. Коли мозок не інтегрує відчуття або інтегрує слабко, як зазначала вчений, це впливає на життя дитини та її розвиток. Дж. Айрес визначала дисфункцію сенсорної інтеграції в слабкості модуляції та праксісу.

Обстеження сенсомоторних процесів Дж. Айрес побудувала на рівневому розвитку сенсорної інтеграції. Тести на сенсорну інтеграцію (SIPT), передбачає вимірювання ефективності сенсорних процесів та здатності до планування рухів. SIPT був розроблений для дітей віком від 4 до 8 років з легкими та помірними труднощами у навчанні та руховими порушеннями.

Концепція Н. Бернштейна, аналіз психофізіологічних механізмів мимовільних рухів, надала можливість підійти до кількісного та якісного оцінювання руху. Так, Н. Вайзман, використовуючи рівневу теорію побудови рухів Н. Бернштейна, запропонував схему обстеження моторики.

За цими тестами можна судити одночасно про компоненти і рівні організації рухів, а також про рухові якості.

Нейропсихологічний підхід до вивчення моторики відображається у метричному підході Н. Озерецького, М. Гуревича. Шкала призначена для дослідження сенсомоторики дітей від 4-х до 16 років. Вона дозволяє досліджувати статичну координацію, динамічну координацію тіла і рук, швидкість рухів, одночасність рухів, виразність їх виконання (відсутність синкінезій).

Існують методики, які дозволяють виявити та оцінити специфічні особливості розвитку сенсорики та моторики дітей з розладами спектру аутиза. Багаторічний досвід вчених (О. Аршатська, А. Аршатський, Н. Базима, О. Басньська, М. Веденіна, І. Костін, В. Лебединська, М. Ліблінг, О. Нікольська, К. Островська, М. Шеремет, Д. Шульженко та ін.) в області вивчення аутизма свідчить про нейропсихологічні та психолого-педагогічні шляхи здійснення діагностики.

Комплексна характеристика стану розвитку дитини дозволяє зробити висновок про його психологічний діагноз, відзначити ресурси розвитку дитини, намітити першочергові завдання та розробити індивідуальну програму подальшого ефективного навчання, виховання та соціалізації.

Список використаних джерел:

- [1] Айрес, Э. Дж. (2009). Ребенок и сенсорная интеграция. Понимание скрытых проблем. Москва: Теревинф
 - [2] Вайзман, Н. П. (1976). Психомоторика детей-олигофренов. Москва: Педагогика.
 - [3] Венгер, Л. А. & Пилюгина, Е. Г. (1998). Воспитание сенсорной культуры ребенка: книга для воспитателей детского сада. Москва: Просвещение.
 - [4] Выготский, Л. С. (1986). Мышление и речь (Т. 2); Москва: Педагогика.
 - [5] Лурия, Л. Р. (2002). Высшие корковые функции человека. Москва: Теревинф.
 - [6] Максименко, С. Д. & Соловйenko, В.О. (2001). Загальна психологія. Київ.
 - [7] Пиаже, Ж. (1994). Интеллект и сенсомоторные функции Москва: Международная педагогическая академия.
 - [8] Тарасун, В.В. (2014), Аутологія: монографія. Київ: МП Леся.
 - [9] Эльконин, Д. Б. (1956). Психическое развитие ребёнка от рождения до поступления в школу. Москва: Психология.
-

PUBLICATION SCIENTIFIQUE

ΛΟΓΟΣ

COLLECTION DE PAPIERS SCIENTIFIQUES

SUR LES MATÉRIAUX DE LA CONFÉRENCE
SCIENTIFIQUE ET PRATIQUE INTERNATIONALE

**«LES TENDANCES ACTUELLES DE LA
MONDIALISATION DE LA SCIENCE MONDIALE»**

3 avril 2020 • Monaco, Principauté de Monaco

VOLUME 2

Ukrainien, russe, français et anglais

*Les matériaux sont imprimés dans le texte de l'auteur
Le comité organisateur ne partage pas toujours la position des auteurs
Pour l'exactitude de ce matériel, les auteurs portent la responsabilité*

Signé pour impression le 03.04.2020. Format 60×84/16.

Papier offset. Arial type. Impression numérique

Feuilles imprimées conditionnées 6,05.

Un tirage de 100 exemplaires.

Imprimé à partir de la mise en page originale finie.

Coordonnées du comité d'organisation:

21037, Ukraine, Vinnytsia, st. Zochih, 18, bureau 81

Plateforme scientifique européenne

Téléphones: +38 098 1948380; +38 098 1956755

E-mail: info@ukrlogos.in.ua

www.ukrlogos.in.ua | www.ojs.ukrlogos.in.ua

Editeur de matériel imprimé: Imprimerie L'entrepreneur individuel Gulyaev V.M.
08700, Ukraine, ville d'Oboukhiv, rue Malyshka, 5. E-mail: 5894939@gmail.com
Certificat du sujet de l'édition: ДК № 3909 du 02.11.2010.